מהדורת 'קרן טללי ברכה'

שנה י"א (תשפ"ז)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• וישלח •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זֹהַר הַמְּבָאֵר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

א | דבורי תפילה בתוככי בקשה מהמלכות אוצר פניני החסידות

יב | קטנתי מכל החסדים ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע ספיר ויהלום

יד | שכר טוב לכובש את יצרו מילתא חדתא"א

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובחרת בחיים • אביר יעקב • מבתלי בית הדין • שו"ת בהלכה • תניא

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים
ירושלים - נהריה

בּוּצִינָא דִּנְהוֹרָא | פָּרָשִׁיוֹת וַיֵּשֶׁב מִקֵּץ וַיִּגַּשׁ בְּחִינַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה יוֹם כִּפּוּר וְסֻכּוֹת ..... א
שָׁפַע חַיִּים | פָּרָשִׁיוֹת הַחֹדֶשׁ עֲטוּפִים בְּמְעִילִים – בֵּאוּר הַמַּאֲמָר בְּדֶרֶךְ מְלִיצָה ..... א
פְּנֵי מְנַחֵם | בֵּאוּר הַמַּאֲמָר בְּדֶרֶךְ פְּנִימִית ..... א
בְּאוֹרוֹ שֶׁל חַמָּה | יַעֲקֹב אָבִינוּ הִתְיַשֵּׁב בְּעֻצְמוֹ לִפְנֵי כָּל פַּחַד - הַאִם לְפַחֵד ..... א
חַיִּים וְשָׁלוֹם | הַיֵּצֶר מַזְכִּיר לָאָדָם עֲוֹנוֹת כְּדֵי לַהֲבִיאוֹ לְעַצְבוּת ..... א
שֵׁם מִשְׁמוּאֵל | כְּפִי הַפְּסָק בְּבֵית דִּין שֶׁל מַטָּה כָּךְ נִפְסָק בַּשָּׁמַיִם ..... א
אוֹר יִצְחָק | הַשְׁגָּחַת הַבּוֹרֵא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת הַמַּר וּתְשׁוּקָתוֹ לְהוֹצִיאָנוּ מֵהַגָּלוּת ..... ב
עֵקֶדַת יִצְחָק | מַעֲלָתָהּ הָעֲצוּמָה שֶׁל הָאֲחִדוּת ..... ב
מַאֲמַר מָרְדְּכַי | אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שֶׁלֹּא כַּהֶגֶן מוֹרִיד אֶת הַנְּשָׁמָה ..... ב
יֵיטֵב פָּנִים | הַחלוּק הַמְּהוּתִי בֵּין 'זְדִים' לְ'עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ' ..... ב
הגש"פ תִּפְאֶרֶת בָּנִים | חֲלִילָה לוֹמַר שֶׁיּוֹסֵף הִתְפַּלֵּל עֲבוּר פּוֹטִיפַר ..... ב
לִקּוּטֵי שִׂיחוֹת | יְרִידַת יוֹסֵף לְמִצְרַיִם – שֹׁרֶשׁ הַגָּלֻיּוֹת, הַגְּאֻלָּה מִמִּצְרַיִם – שֹׁרֶשׁ הַגְּאֻלּוֹת ..... ג
פְּאֵר יִשְׂרָאֵל | בְּשָׁחוֹן אֲמִתִּי מַהוּ ..... ג
דִּבְרֵי חַיִּים | בַּחֲנֻכָּה אֶפְשָׁר לָשׁוּב אֲפִילוּ עַל עֲבֵרוֹת שֶׁאֵין מוֹעִיל עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה ד
שְׁפָתַי צַדִּיק | חַזַ"ל שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר הִרְגִּישׁוּ שֶׁיְּכוֹלִים לִזְכּוֹת בְּיָמִים אֵלּוּ לְזַכְּךְ הָעַיִן וְהַדִּבּוּר ..... ד
שֵׁם מִשְׁמוּאֵל | הַיְּוָנִים טִמְּאוּ אֶת הַחָכְמָה, הִתְגַּבְּרוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי מְסִירוּת נֶפֶשׁ שֶׁהִיא לְמַעְלָה מֵהַחָכְמָה ..... ד
קְדֻשַּׁת צִיּוֹן | ח' פְּעָמִים חֲנֻכָּ"ה בְּגִימַטְרִיָּא תִּשְׁבִּ"י ..... ד
מְאִיר עֵינֵי חֲכָמִים | זַהֲרוּרֵי אוֹרָה מַלְהִיבִים וּמְעוֹרְרִים בְּשֶׁגֶב קְדֻשַּׁת עֲבוֹדַת הַדְּלָקַת הַנֵּרוֹת וּסְגֻלָּתָם ..... ד
שֶׁכָּל טוֹב | בֵּאוּר מִזְמוֹר 'מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת' עַל נִסֵּי חֲנֻכָּה ..... ה
קְדֻשַּׁת לֵוִי | בֵּאוּר הַמַּחֲלֹקֶת בְּגֶמָרָא אִם מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹר נֵר חֲנֻכָּה ..... ה
דִּבְרֵי שָׁלוֹם | בֵּאוּר מַחֲלֹקֶת רַב הוּנָא רַב חִסְדָּא וְרַב מַתָּנָה בְּדִין פְּתִילוֹת וּשְׁמָנִים עַל דֶּרֶךְ מַדְרֵגַת קְדֻשַּׁת הָאֲרַת הַנֵּרוֹת ..... ה
בִּינַת יִשְׂרָאֵל | רְמָזֵי בְּשָׂחוֹן וְחִזּוּק בְּכָל מַצָּב הַנִּלְמָדִים מִקְּבִיעַת זְמַן הַדְּלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה ..... ו
שִׂיחוֹת הָרַ"ן | חֲנֻכָּה בְּחִינַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ | מְנוֹרַת הַסְּבִיבוֹן רֶמֶז שֶׁמַּעֲשֶׂה הַתַּחְתּוֹנִים מַשְׁפִּיעַ בָּעֶלְיוֹנִים ..... ו
סֵפֶר הַחִדּוּשִׁים | יַעֲקֹב חָשַׁב שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ לֵישֵׁב בְּשַׁלְוָה ..... ז
צָמַח צַדָּקָה | נֶאֱמָנוּת יוֹסֵף לְהָעִיד בִּיחִידוּת ..... ז
מִכְלַל יֹפִי | יוֹסֵף הֵבִיא דִּבָּה וְלֹא הוֹצִיא דִּבָּה ..... ז
מִשְׁנַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר | שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל יוֹסֵף לִרְאוֹת הַאִם אָכֵן חָטְאוּ כְּעֵדוּתוֹ ..... ז
נַחֲלֵי דְבַשׁ | גָּמְרוּ הָאַחִים בְּדַעְתָּם לְהָמִית אֶת יוֹסֵף כְּשֶׁרָאוּ מַלְאַךְ גַּבְרִיאֵל מִתְגַּלֶּה עִמּוֹ ..... ז
יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב | שְׁמִיעַת רְאוּבֵן דִּבְרֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ ..... ח
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל | טָהֳרַת הַתּוֹרָה מִכָּל טֻמְאַת הַחֲטָאִים ..... ח
דִּבְרֵי יוֹסֵף | מְכִירַת יוֹסֵף לַיִּשְׁמְעֵאלִים עַל יְדֵי הַמִּדְיָנִים ..... ח
נַחֲלֵי דְבַשׁ | זָכָה שַׂר הַמַּשְׁקִים לְפִתְרוֹן חֲלוֹמוֹ לְטוֹבָה בִּזְכוּת עֵינוֹ הַטּוֹבָה .. ח
מִשְׁמֶרֶת אֶלְעָזָר | בְּפִי הַשֵּׁמֶן שֶׁנִּמְצָא הָיָה רַק כְּשִׁעוּר הַדְּלָקַת לַיְלָה אֶחָד בְּצַמְצוּם ..... ח
בִּרְכַּת יִצְחָק | נְתִינַת שֵׁמֶן לְמִנּוֹרָה פְּחוֹת מִכְּשִׁעוּר ..... ט
שֶׁמֶן הַמְּנֻחָה | מִלְחֶמֶת הַחַשְׁמוֹנָאִים בְּדֶרֶךְ טָהֳרָה ..... ט
מעשי צדיקים ..... ט
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה ..... יב

לרכישת ספרים מרוכזת ולמוסדות:
מוישי: 052-7110200 | עזרא: 052-7110900

בס"ד
קו מענה הלכה
02-803-9999
או במייל: rav@abiryaakov.com
בית הוראה אביר יעקב
מכון אור ישרים ירושלים-מודיעין

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחוברים
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
מתחילים את היום!
ישירות למייל האישי
להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

עיצוב ועימוד עלונים: שוקי קנר
להורדת העלון: https//www.orlayesharim.com

מפרגמי אורייתא

וישלח תשפ"ז

סוד תחום שבת

"וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם וגו' וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר" (בראשית לג יח)

דרשו חז"ל (בראשית רבה יא, ז), שנכנס עם דמדומי חמה וקבע תחומין מבעוד יום. נראה כי יעקב אבינו הוא שתיקן עירובי תחומין.

ויש להקשות ממה שמצינו בכמה מקומות כי קיים אברהם אבינו את כל התורה כולה, ואפילו עירובין, ונחלקו הגירסאות בזה, ויש גורסים עירובי תחומין (ראה שו"ת הרשב"א ח"א סימן צד). ולפי גירסא זו יקשה, מה חידש יעקב אבינו יותר ממה שכבר תיקן אברהם.

גזירת 'שמא יעבירנו'

אך נראה לפרש על פי מה שכתב **בבני יששכר** (מאמרי השבתות מאמר ט - מעלות וסגולות שבת, אות א), כי יש לדרוש את תיבת 'שלם' הנזכרת בפסוק, שהיא ראשי תיבות 'שופר, לולב, מגילה', שהן שלושת המצוות שביטלו חז"ל את קיומן בשבת גזירה שמא יטלם האדם ויעבירם ארבע אמות ברשות הרבים (ראה ראש השנה כט:).

וכותב רבינו, כי יבין כל בעל שכל שעם כל הטעם החזק שהיה בידם, לא היו באים חז"ל ומבטלים מצות עשה הבאה מזמן לזמן, אם לא שברור היה להם כי על ידי שמירת השבת תתקיים גם תכלית מצוות אלו. ואם לא כן, היה להם לבטל עוד מצוות העלולות לבוא לידי חילול שבת. אלא על כרחך, כי דווקא בשלושת המצוות האמורות ראו חז"ל כי ניתן לקיימן בכח שמירת השבת, ולא בשאר מצוות, לכן גזרו עליהן דווקא.

שבת כלה מלכתא

וביאר רבינו, כי שלושת בחינות המצוות האמורות, נרמזות בשלושת שמותיה של שבת קודש - 'שבת', 'כלה', 'מלכתא', ומאריך שם בקישור הענינים לומר כי ראש השנה בחינת 'שבת', והעבודה הפנימית שבמצות לולב על ידי השבת הנקראת 'כלה', ואילו 'מלכה' כנגד קריאת המגילה שתיקנה אסתר המלכה.

השלמת המצוות – בכח השבת

מעתה כותב רבינו כי כל זה נרמז באופן מופלא כאן, ויתפרש הפסוק כך: 'ויבא יעקב' - אלו כל בית יעקב, 'שלם' - רמז לשופר לולב ומגילה, הבאות שלמות ומושלמות בכח 'עיר שכם' - 'עיר' לשון התעוררות, ו'שכם' ראשי תיבות 'שבת כלה מלכתא', אלו שמותיה של שבת קודש הרומזים על תיקוניה הקדושים הפועלים כנגד מצוות אלו, והשבת מעוררת את סגולותיהן, ועל כן לא חששו חז"ל לבוא ולבטלן משום קדושת השבת.

סוד התחומין

מעתה, בזה נוכל ליישב את קושייתנו מה הוסיף יעקב אבינו בתקנת התחומין יתר על מה שכבר תיקן אברהם.

כי הנה כתב **רבינו האריז"ל**, כי סוד ענין עירובי תחומין הוא שבת הפרטית של כל אחד ואחד מישראל, וכלשונו (שער הכוונות, דרושי סדר שבת דרוש א - ענין קבלת שבת) על היוצא חוץ לתחום: "שהוא מוציא את עצמו מחוץ לתחום הקדושה שהוא שיעור שני אלפים אמה שני מילין כמו שנתבאר אצלנו, ואינו פוגם רק את עצמו, שהוציא את עצמו מחוץ לתחום הקדושה אל מקום הקליפה".

וביאר בזה ה'**שם משמואל**' (בראשית, וישלח תר"פ), כי רוב ככל הלכות שבת שייכות לכל אחד ואחד מישראל באשר הוא שם, וכל הלומד הלכות שבת יודע מה צריך הוא לקיים. אמנם סוד התחומין משתנה לפי מקומו של כל אחד ואחד, ואין תחומו של זה כתחומו של זה.

ומעתה יתפרש, כי גילוי עצום זה נפל בחלקו של יעקב אבינו, שזכה לשלימות עד שנתגלה לו סוד השבת הפועלת גם בענינים אחרים, בשופר ובלולב ובמגילה. ותיקן יעקב אבינו ופעל בעבור שלימות השבת, לסדר סגולותיה ומעלותיה הנכבדות המועילות כנגד קיום המצוות. וכהמשך לזה השלים גם את תקנת עירובי תחומין שכבר החל בה אברהם.

(מתוך "עינים מאירות" להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

נוֹשְׂאִים בְּפָרָשַׁת וַיִּשְׁלַח

שְׁזִירַת תְּפִלָּה בְּדִבּוּר

קְדֻשַּׁת לֵוִי

רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב זיע"א

עִקַּר הַדְּבָקוּת - גַּם בְּעֵת הַדִּבּוּר עִם בְּנֵי אָדָם

הָעִנְיָן כִּי יֵשׁ אָדָם שֶׁהוּא דָּבוּק תָּמִיד בְּהַבּוֹרֵא בָּרוּךְ הוּא אֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם, וְיֵשׁ אָדָם שֶׁהוּא דָּבוּק בְּהַבּוֹרֵא בָּרוּךְ הוּא בְּעֵת שֶׁעוֹסֵק בַּעֲבוֹדָתוֹ וּבְתוֹרָתוֹ וּבְמִצְוֹתָיו, אֲבָל כְּשֶׁמְּדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם אֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּק מַחֲשַׁבְתּוֹ לְהַבּוֹרֵא בָּרוּךְ הוּא, וְהַבְּחִינָה הָרִאשׁוֹנָה נִקְרָא יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא אוֹתִיּוֹת 'יָשָׁר אֵל' וְגַם 'לִי רֹאשׁ'. וְהַבְּחִינָה הַשֵּׁנִיָּה נִקְרָא יַעֲקֹב יו"ד עָקֹב.

הֻרְמַז בִּלְשׁוֹן הַפָּסוּק

וְזֶהוּ לֹא יַעֲקֹב וְכוּ' כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים (לב כט), כְּלוֹמַר שֶׁאַתָּה דָּבוּק בֶּאֱלֹהִים אֲפִלּוּ כְּשֶׁאַתָּה מְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם, וְזֶהוּ עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים, וְתוּכַל לְדַבֵּק מַחֲשַׁבְתְּךָ תָּמִיד לְהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ:

רַב טוּב

רַבִּי יְקוּתִיאֵל יְהוּדָה מִסְּיגֶט זיע"א

דִּבּוּרֵי תְּפִלָּה בְּתוֹכְכֵי בַּקָּשָׁה מֵהַמַּלְכוּת

עוֹד יִתְבָּאֵר אָמְרוֹ 'כֹּה תֹאמְרוּן וְגוֹ'' (לב ה), עַל פִּי הַמְבֹאָר בַּמְפָרְשִׁים, כִּי יַעֲקֹב לֹא שָׂם בִּטְחוֹנוֹ בִּבַקָּשָׁתוֹ מֵעֵשָׂו לְמִצֹּא חֵן בְּעֵינָיו, אֶלָּא הִתְפַּלֵּל אֶל ה', אַךְ שֶׁהִלְבִּישׁ הַדָּבָר בִּדְבָרִים אֶל עֵשָׂו שֶׁהוּא יִסְבֹּר שֶׁמְּבַקֵּשׁ מֵאִתּוֹ וּבֶאֱמֶת הַכַּוָּנָה אֶל ה'.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר 'כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי' הוּא אֲדוֹנִי הָאֲדוֹנִים, גַּם 'לְעֵשָׂו', 'עִם לָבָן גַּרְתִּי' לֹא נַעֲשֵׂיתִי שַׂר וְחָשׁוּב כִּי אִם גֵּר, זֶה נֶאֱמַר לְעֵשָׂו, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י: דָּבָר אַחֵר וְתָרֵ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי, זֶה נֶאֱמַר מִלִּיצָה אֶל ה' שֶׁבִּשְׁבִיל כָּךְ רָאוּי לִמְצֹא חֵן וְגוֹ', עַד כָּאן דִּבְרֵיהֶם.

וַאֲנִי מוֹסִיף, שֶׁבָּזֶה הוֹרָה לָנוּ יַעֲקֹב הַדֶּרֶךְ נֶלֶךְ בּוֹ – עֵת יְבַקֵּשׁ דָּבָר מִשֵּׁר וּמוֹשֵׁל, לֹא תְּהֵא הַכַּוָּנָה וְהַבִּטָּחוֹן בְּדִבְרוֹ אֵלָיו, כִּי לֵב שָׂרִים וּמְלָכִים בְּיַד ה', וְהוּא רַק כְּמוֹ מִי שֶׁמַּכֶּה בַּמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ, וּכְדִכְתִיב (ישעיה י ה) 'הוֹי אַשּׁוּר שֵׁבֶט אַפִּי', וַהֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁמְּבַקֵּשׁ מֵהַמַּטֶּה נָא אַל תַּכֵּנִי אוֹתִי, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ הַבֵּינָה לַעִתִּים 'עַמִּי בְּעֵצוֹ יִשְׁאָל וּמַקְלוֹ יַגִּיד לוֹ' (הושע ד יב), שֶׁמְּבַקְּשִׁים מֵהָעֵץ, וְהַמַּקֵּל יַגִּיד לוֹ.

אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיַּלְבִּישׁ בְּתוֹכוֹ תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נוֹרָא עֲלִילָה, הוּא יְפַלְּטֵהוּ וְיַחֲלְצֵהוּ, וַיַּטֶּה לֵב הַשַּׂר וּמוֹשֵׁל לְטוֹבָה, וּמַה שֶּׁצָּרִיךְ לְבַקֵּשׁ גַּם מֵהַשַּׂר וּמוֹשֵׁל, כִּי אֵין לְבַקֵּשׁ דֶּרֶךְ נֵס כִּי אִם בְּהִתְלַבְּשׁוּת הָעִנְיָן קָצָת בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע לְפַיְּסוֹ בְּתַחֲנוּנִים (ד"ה וישלח):

קְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב

רַבִּי חֲנַנְיָה יוֹם טוֹב לִיפָּא מִסְּיגֶט זיע"א

הַנְהָגָה נִסִּית וְהַנְהָגָה טִבְעִית

יָדוּעַ זֹאת שֶׁיֵּשׁ ב' מִינֵי הִתְנַהֲגוּת בָּעוֹלָם, הַיְנוּ הַנְהָגָה נִסִּית וְהַנְהָגָה טִבְעִית, הַנְהָגָה נִסִּית – כְּמוֹ שֶׁהָיָה אֵצֶל יְצִיאַת מִצְרַיִם וּקְרִיעַת יַם סוּף וּמִלְחֶמֶת עֲמָלֵק וְכַדּוֹמֶה, אֲשֶׁר הוּא נִגְלֶה לְעֵין כֹּל שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְנַהֵג עוֹלָמוֹ עַל פִּי דֶּרֶךְ הַנֵּס, וְהַנְהָגָה טִבְעִית – הַיְנוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְנַהֵג עוֹלָמוֹ עַל פִּי דֶּרֶךְ הַטֶּבַע.

וְהָאֱמֶת הִיא שֶׁהַכֹּל הוּא בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזֶה מְחֻיָּב כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל לְהַאֲמִין בְּכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע וְכוּ'.

יַעֲסֹק בְּמִשְׁנָא וּמַתָּן רַק בְּמַעֲשֶׂה יָדָיו, אוּלָם בִּפְנִימִיּוּת לִבּוֹ יַשְׁלִיךְ יְהֵבוֹ עַל ה'

וְהִנֵּה מִי שֶׁמַּאֲמִין זֹאת בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, אִם כֵּן הָעֲשִׂיָּה שֶׁלּוֹ שֶׁעוֹשֶׂה וְעוֹסֵק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן הוּא רַק שֶׁיִּהְיֶה נִרְאֶה כְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע, אֲבָל בֶּאֱמֶת כָּל בִּטְחוֹנוֹ הוּא רַק עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלֹא עַל הַפְּעֻלָּה, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ 'וּבֵרַכְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה' (דברים טו יח), וְ'כֹל' כָּל דְּהוּ מַשְׁמַע, שֶׁהָעֲשִׂיָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת רַק כָּל דְּהוּ, וְהָעִקַּר הַבִּטָּחוֹן יִהְיֶה עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

דִּיּוּק וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים 'לְפָנָיו'

וְכֵן מָצִינוּ גַּבֵּי יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו (לב ד), וְדִקְדְּקוּ בְּתַבַּת 'לְפָנָיו', וְכָתַב בְּסֵפֶר יִשְׂמַח מֹשֶׁה לְמוֹזְלָה"ה לְפָרֵשׁ, כִּי הוֹדִיעַ הַכָּתוּב לָדַעַת צִדְקָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וְחָכְמָתוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אַף שֶׁשָּׁלַח מַלְאָכֵי רוּם, וַדַּאי דְּהַדַּעַת נוֹתֵן בֵּינָן שֶׁמַּלְאָכֵי רוּם הוֹלְכִים לְפָנָיו בְּוַדַּאי יִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם בְּלִבּוֹ כְּעַל עַמּוּד בַּרְזֶל.

אֲבָל הוּא לֹא כֵן עָשָׂה, כִּי אַף בָּהֶם לֹא בָּטַח לִבּוֹ, רַק בִּטְחוֹנוֹ חָזָק הָיָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַשְׁלִיחוּת שֶׁשָּׁלַח הָיָה רַק לְפָנִים, דְּהַיְנוּ חוּץ מִמֶּנּוּ, אֲבָל לֹא בְּתוֹכְיוּת הַלֵּב. וְזֶה שֶׁאָמַר **וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים** מִמֶּשׁ, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה אֶלָּא לְפָנָיו, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ בְּקִצּוּר (פרשת ויחי ד"ה ויברך):

לִקּוּטֵי שִׂיחוֹת

רַבִּי מְנַחֵם מֶענְדֶל מִלְיוּבָאוִויטְשׁ זיע"א

כַּאֲשֶׁר מַחֲשִׁיבִים אֶת הַמַּלְכוּת כְּאֶמְצָעִי בִּפְנֵי עַצְמָהּ נִשְׁלֶלֶת הַהַנְהָגָה הַנִּסִּית

אָמְרוּ רַז"ל (תנחומא תולדות ה) שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִמְשְׁלוּ לִ'כִּבְשָׂה' (אחת) הָעוֹמֶדֶת בֵּין שִׁבְעִים זְאֵבִים', וְ'גָּדוֹל הָרוֹעֶה (הקדוש ברוך הוא) שֶׁמַּצִּילָהּ וְשׁוֹמְרָהּ'.

וְהַיְנוּ שֶׁהִמְּצָאָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין הָאֻמּוֹת הוּא לִפְעָמִים בְּאֹפֶן שֶׁקִּיּוּמָם הוּא נִסִּי לְמַעְלָה מִן הַטֶּבַע, בְּדוֹמֶה לִ'כִּבְשָׂה' הָעוֹמֶדֶת בֵּין שִׁבְעִים זְאֵבִים', שֶׁאֵין מָקוֹם בַּטֶּבַע לְקִיּוּמָהּ, אֶלָּא שֶׁבְּחַסְדּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ('גָּדוֹל הָרוֹעֶה') מַצִּילָם וְשׁוֹמְרָם בְּהַנְהָגָה נִסִּית שֶׁלְּמַעְלָה מֵהַטֶּבַע.

הַנְהָגַת ה' מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה

אָמְנָם, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִשְׁמָרִים בְּהַשְׁגָּחָה מְיֻחֶדֶת וְאֵין הַ'שִּׁבְעִים' זְאֵבִים' יְכוֹלִים לִנְגֹּעַ בָּהֶם – כַּאֲשֶׁר הַנְהָגָתָם הִיא בְּהֶתְאֵם לָזֶה, שֶׁסּוֹמְכִים עַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיְּצִילֵם וְיִשְׁמְרֵם. אֲבָל כְּשֶׁהֵם 'מְנַגְּדִים' לִשְׁמִירָה זוֹ, עַל יְדֵי שֶׁמַּחֲשִׁיבִים (בְּהַהַנְהָגָתָם) אֶת הַ'זְּאֵבִים' וְכוֹחוֹתֵיהֶם הַטִּבְעִיִּים – הֲרֵי הֵם מַפְקִיעִים אֶת עַצְמָם חַס וְשָׁלוֹם מֵהַשְׁמִירָה הַנִּסִּית וּמַכְנִיסִים עַצְמָם תַּחַת הַנְהָגַת הַטֶּבַע (חלק לא עמ' 170 ואילך):

פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח

כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד עָתָּה (עִם לָבָן גַּרְתִּי, לֹא נַעֲשֵׂיתִי שַׂר וְחָשׁוּב אֶלָּא גֵּר וְכוּ'. דָּבָר אַחֵר גַּרְתִּי בְּגִימַטְרִיָּא תַּרְיַ"ג, כְּלוֹמַר עִם לָבָן הָרָשָׁע גַּרְתִּי וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי, רש"י) (לב ה)

שֵׁם מִשְׁמוּאֵל

רַבִּי שְׁמוּאֵל מִסוֹכָטְשׁוֹב זיע"א

הַזּוֹכֶר מִגְרוּתוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה נָקֵל בְּעֵינָיו לִשְׁמֹר הַמִּצְוֹת

נִרְאֶה דִּשְׁנֵי הַפְּרוּשִׁים תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה וּבְקֶנֶה אֶחָד עוֹלִים, כִּי אִיתָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים כִּי נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים הֵם גֵּרִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּבִפְשִׁיטוּת מִפְּנֵי שֶׁהֵם זוֹכְרִים תָּמִיד שֶׁאֵין כָּאן מְקוֹם קְבִיעוּתָם אֶלָּא כְּאוֹרֵחַ הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וּכְאָמְרָם זַ"ל (אבות פ"ד מט"ז) הַתֵּקֶן עַצְמְךָ בִּפְרוֹזְדוֹר כְּדֵי שֶׁתִּכָּנֵס לְטַרְקְלִין, שֶׁאֵין הַפְּרוֹזְדוֹר מָקוֹם קָבוּעַ וּמְנוּחָה אֶלָּא שֶׁעוֹבְרִין דַּרְכּוֹ לַטַּרְקְלִין. **וְזֶהוּ** 'לֹא נַעֲשֵׂיתִי שַׂר וְחָשׁוּב אֶלָּא גֵּר בְּעֵינֵי עַצְמִי', וְזֶהוּ עַצְמוֹ הוּא שֶׁ'תַּרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי', שֶׁבְּוַדַּאי מִי שֶׁתַּכְלִית כַּוָּנָתוֹ לְהִתְעַנֵּג בְּתַעֲנוּגֵי עוֹלָם הַזֶּה הַמִּצְוֹת הֵן עָלָיו לְמַשָּׂא וְרוֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ, אֶלָּא מֵחֲמַת שֶׁהָרִיתִי כְּגֵר בָּעוֹלָם הַזֶּה וְתַכְלִית הַכַּוָּנָה הִיא עוֹלָם הַבָּא, עַל כֵּן נָקֵל הָיָה בְּעֵינַי לִשְׁמֹר תַּרְיַ"ג הַמִּצְוֹת:

וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֶיךָ (לב ו)

דִּבְרֵי חַיִּים

רַבִּי חַיִּים מִצַּאנְז זיע"א

הַשְׁוָאַת יַעֲקֹב לְמַה שֶׁנֶּאֱמַר עַל הקב"ה 'וְנִשְׂגָּב ה' לְבַדּוֹ'

בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (ב"ר עה יב): וַיְהִי לִי שׁוֹר וְגוֹ' (לב ו), שׁוֹר זֶה יוֹסֵף וְכוּ'. וְצָרִיךְ לְהָבִין מַה זֶּה שֶׁשָּׁלַח לְעֵשָׂו אֶת זֶה לִמְצֹא עַל יְדֵי זֶה חֵן בְּעֵינָיו. וְנִרְאֶה לְבָאֵר, דְּהִנֵּה נִקְדִּים לְפָרֵשׁ הַכָּתוּב 'וַיּוֹתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ' (פסוק כה), וְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (ב"ר עז א): כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא 'וְנִשְׂגָּב ה' לְבַדּוֹ' (ישעיה ב יא). וְזֶה לְכְאוֹרָה אֵין לוֹ הַבָנָה כְּלָל.

אֵין שׁוּם שִׁנּוּי בִּבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ קֹדֶם הַבְּרִיאָה וּלְאַחֲרֶיהָ | לָעֲתִיד לָבוֹא יִתְבָּרַר הַדָּבָר בַּעֲלִיל

אַךְ דִּיֵּשׁ לוֹמַר, דְּהִנֵּה יָדוּעַ שֶׁאֵין בָּעוֹלָם רַק הַמְצוּי מַמְצִיא כָּל הַנִּמְצָאִים, וְהַכֹּל אַיִן וָאֶפֶס נֶגְדּוֹ, וֶאֱלֹקוּתוֹ לֹא נִשְׁתַּנָּה וְלֹא דְּחָקָהוּ מַעֲשָׂיו, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בְּשִׁיר הַיִּחוּד וַאֲנַחְנוּ מַאֲמִינִים זֶה בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה - שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ אֵין בּוֹ שׁוּם שִׁנּוּי בֵּין קֹדֶם בְּרִיאַת הָעוֹלָם וּבֵין עַתָּה אַחַר הַבְּרִיאָה, וְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לֹא בָּרָא רַק לִכְבוֹדוֹ.

הָאֶפְשָׁרוּת לַחֵטְא הִיא רַק כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה בְּחִירָה

וְאַפְלוּ שֶׁאָנוּ רוֹאִים בַּבְּרוּאִים שֶׁהֵמָּה מְנַגְּדִים וְעוֹשִׂים נֶגֶד רְצוֹנוֹ, בֶּאֱמֶת הַכֹּל בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִכְבוֹדוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בְּחִירָה חָפְשִׁית וְלִתֵּן שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים, וְלָעָתִיד כְּשֶׁיִּתְגַּלֶּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּבוֹדוֹ וְנִגְלֶה כְּבוֹד ה', אֲזַי יִרְאוּ כָּל בָּשָׂר כִּי שֵׁם ה' מְעוֹלָם בִּלֹּא שִׁנּוּי רַק הִסְתִּיר כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בְּחִירָה.

גַּם הַצַּדִּיקִים קְדוֹשִׁים בְּכָל עֵת, הֲסֵתֶר וְהַגְּסִיונוֹת כְּדֵי לְהַרְבּוֹת שְׂכָרָם

וְהִנֵּה עַל דֶּרֶךְ זֶה, יַעֲקֹב אָבִינוּ הַבְּחִיר שֶׁבָּאָבוֹת וְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, נִרְמָז בְּמַעֲשֵׂה הִתְאַבְּקוּת עִם הַמַּלְאָךְ כִּי בֶּאֱמֶת הוּא לְבַדּוֹ כֻּלּוֹ בִּקְדֻשָּׁה, וּמַה שֶּׁהִתְאַבְּקוּת עִם הַמַּלְאָךְ, הוּא רַק 'עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר', כְּשֶׁיָּבֹא זְמַן הַגְּאֻלָּה וְהַתִּקּוּן אָז יֵרָאֶה מַעֲלַת הַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר פָּעֲלוּ וְכָבְשׁוּ הַר הַגָּדוֹל כַּמְבֹאָר (בסוכה נב.).

אֲבָל בֶּאֱמֶת בְּעַצְמוּתָם הֵמָּה תָּמִיד קְדוֹשִׁים, וּכְמוֹ שֶׁאִיתָא (קידושין מ:) לָמָּה צַדִּיקִים דּוֹמִים בָּעוֹלָם הַזֶּה לְאִילָן שֶׁכֻּלּוֹ עוֹמֵד בִּמְקוֹם טָהֳרָה וְנוֹפוֹ נוֹטֶה כוּ', כְּמוֹ כֵן הַצַּדִּיקִים לְעוֹלָם טְהוֹרִים וּקְדוֹשִׁים, וְהִתְאַבְּקוּת וְהִשְׁתַּדְּלוּת עִם הַיֵּצֶר הוּא רַק לְהַרְבּוֹת שְׂכָרָן, וְלָעָתִיד יִתְגַּלֶּה צִדְקָתָם, וּכְמוֹ שֶׁיִּשְׂגַּב ה' לְבַדּוֹ וְיִתְגַּלֶּה שֶׁתָּמִיד הָיָה בְּלֹא שִׁנּוּי רַק הִסְתִּיר כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ כִּבְיָכוֹל, כְּמוֹ כֵן בְּדָגְמָא זוֹ הַצַּדִּיקִים הַמִּשְׁתַּדְּלִים בִּשְׁלֵמוּת:

וַיְצַו אֶת הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגָּשְׁךָ עֵשָׂו אָחִי וְגוֹ' וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ וְגוֹ' וַיְצַו גַּם אֶת הַשֵּׁנִי גַּם אֶת הַשְּׁלִישִׁי וְגוֹ' גַּם אֶת כָּל הַהֹלְכִים וְגוֹ' כַּדָּבָר הַזֶּה וְגוֹ' (לב יח–יט)

בַּת עַיִן

רַבִּי אַבְרָהָם דֹּב מֵאָבְרוּטְשׁ זיע"א

הַדְּקדּוּקִים בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב

וַיֵּשׁ לְדַקְדֵּק מַאי קָאָמַר 'כָּל הַהוֹלְכִים', דְּמִשְׁמַע שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה עֲדָרִים, הֲלֹא בֵּין הַכֹּל הָיָה רַק חֲמִשָּׁה עֲדָרִים, וְאָמַר עַד הַשְּׁלִישִׁי בִּפְרוּשׁ, וְאַחַר כָּךְ אָמַר 'כָּל הַהוֹלְכִים', הֲלֹא לֹא נִשְׁאַר כִּי אִם שְׁנַיִם שֶׁלֹּא הֻזְכַּר בִּפְרוּשׁ. וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק מַאי 'כַּדָּבָר', דְּמִשְׁמַע דּוֹמֶה לַדָּבָר הָרִאשׁוֹן וְלֹא דָּבָר הָרִאשׁוֹן מַמָּשׁ.

חֲמֵשׁ מַדְרֵגוֹת בַּעֲבוֹדַת ה' וּכְנֶגְדָּם חֲמֵשׁ מַדְרֵגוֹת בְּיִשְׂרָאֵל

הִנֵּה הָאֱמֶת הוּא שֶׁיֵּשׁ חֲמִשָּׁה מַדְרֵגוֹת בִּכְלָל וּבִפְרָט, הַיְנוּ כִּדְאִיתָא בַּמִּשְׁנָה (חגיגה יח:) בְּגִדֵּי עַם הָאָרֶץ מִדְרָס לִפְרוּשִׁים וְכוּ', וּכְנֶגֶד זֶה יֵשׁ ה' מַדְרֵגוֹת בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל, הַיְנוּ ג' מִפְּרָשִׁים, הַיְנוּ מַחֲנֶה שְׁכִינָה מַחֲנֶה לְוִיָּה מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל, וְיֵשׁ עוֹד ב' מַדְרֵגוֹת שֶׁאֵינָם מִפְּרָשִׁים, הַיְנוּ כֹּהֵן וְכֹהֵן גָּדוֹל.

בְּכָל מַדְרֵגָה מִלְחֶמֶת הַיֵּצֶר בִּדְבָרִים דַּקִּים יוֹתֵר

וּפְרוּשׁ מַה הוּא מַדְרֵגָה, הַיְנוּ מַדְרֵגָה הַקְּטַנָּה כְּשֶׁמַּתְחִיל הָאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי לַעֲבֹד אֶת ה' וּלְהָסִיר מִמֶּנּוּ הַקְּלִפָּה וּלְזַכֵּךְ אֶת עַצְמוֹ, וְאָז יֵשׁ לוֹ קְטָרוּג הַיְנוּ פִּתְווֵי הַיֵּצֶר הָרָע לַעֲבֵרָה מַמָּשׁ, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁעוֹלֶה מִמַּדְרֵגָה זוֹ בָּא לְמַדְרֵגָה הַשֵּׁנִית לְמַעְלָה מִמֶּנָּה, וְאָז אֵין לוֹ פִּתְווֵים כָּל כָּךְ כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְיֵשׁ לוֹ קְטָרוּג דַּק מֵהָרִאשׁוֹן, הַיְנוּ פִּתְווֵים דַּקִּים, וְכֵן כְּשֶׁנִּזְדַּכֵּךְ יוֹתֵר מְעַט עוֹלֶה לְמַדְרֵגָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה וְכוּ'.

עִקַּר הַמִּלְחָמָה בַּמַּדְרֵגוֹת הַגְּדוֹלוֹת הִיא עַל גַּאֲוָה

וְהָעִקָּר הַקְּלִפָּה וְהַפִּתְווֵים הוּא לִבְחִינַת גַּסּוּת הָרוּחַ, כְּמוֹ בְּיֶרֶבְעָם בֶּן נְבָט, שֶׁהָיָה בְּמַדְרֵגָה גְּדוֹלָה וְנִתְפַּס בְּפִתְווֵי הַיֵּצֶר הָרָע לִבְחִינַת גַּסּוּת, כְּמַאֲמַר חַז"ל (סנהדרין קב.) מְלַמֵּד שֶׁתָּפַס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּבְגִדּוֹ וְגוֹ', וַאֲנִי וְאַתָּה וּבֶן יִשַׁי נִטָּיל בְּגַן עֵדֶן וְכוּ', לֹא חֵלֶק בְּדָוִד וְנַחֲלָה בְּבֶן יִשַׁי. הַיְנוּ 'בִּבְגִדּוֹ', שֶׁהָיָה לוֹ בֶּגֶד, רָצָה לוֹמַר לְבוּשׁ שֶׁל קְדֻשָּׁה וּמַדְרֵגָה גְּדוֹלָה, רַק שֶׁהָיָה לוֹ בְּחִינַת גַּסּוּת וְלֹא רָצָה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ הַשֶּׁפַע עַל יְדֵי דָּוִד, וְעַל זֶה עָשָׂה עֵגֶל (מלכים א' יב כח) לְהַמְשִׁיךְ שֶׁפַע שֶׁלֹּא עַל יְדֵי דָּוִד, כְּאָמְרוֹ שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה חֵלֶק בְּדָוִד.

יַעֲקֹב שֶׁעָבַר עַל כָּל הַמַּדְרֵגוֹת מִלְּמַדְנוּ כֵּיצַד לַעֲלוֹת מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה

וְזֶהוּ מִלְּמַדְנוּ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁיַּעֲקֹב הָיָה דְּיוֹקֵן שָׁלֵם וְעָבַר עַל כָּל הַמַּדְרֵגוֹת, וְלָזֶה הֶרְאָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דּוֹר וְדוֹרְשָׁיו כַּנִּזְכָּר לְעֵיל (ראה זוהר ח"א רכז:), שֶׁעִנְיָן זֶה אֵין מַרְאִים כִּי אִם לְמִי שֶׁעָבַר עַל כָּל הַמַּדְרֵגוֹת כְּמוֹ אָדָם

הָרִאשׁוֹן, וְיַעֲקֹב, וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁהָיָה בְּחִינַת א׳ זְעִירָא וְעָבַר עַל כָּל הַמַּדְרֵגוֹת בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, אֲבָל לְמִי שֶׁלֹּא עָבַר עֲדַיִן עַל כָּל הַמַּדְרֵגוֹת אֵין מַרְאִים לוֹ עִנְיָן זֶה.

בְּמֹה שֶׁאָמַר יַעֲקֹב לְעַבְדָּיו לוֹמַר לְעֵשָׂו
רְמוּז הַתְּשׁוּבָה לְיֵצֶר הָרָע

וְזֶהוּ שֶׁמְּלַמְּדֵנוּ יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְאָמַר הַכָּתוּב (פסוק לו) **וַיִּתֵּן בְּיַד עֲבָדָיו עֵדֶר עֵדֶר לְבַדּוֹ וְגוֹ׳ וְרֶוַח תָּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר וְגוֹ׳**, הַיְנוּ כְּשֶׁמַּתְחִיל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי לַעֲבֹד אֶת ה׳ יֵלֵךְ לְאַט מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה, וְלֹא יֵלֵךְ בְּפַעַם אַחַת לַמַּדְרֵגָה הַגְּדוֹלָה.

וַיְצַו אֶת הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגָּשְׁךָ עֵשָׂו אָחִי, הַיְנוּ הַיֵּצֶר הָרָע, **וּשְׁאָל״ךָ**, רָצָה לוֹמַר שֶׁיַּכְנִיס בְּךָ בְּחִינַת שְׁאֵל״ה שֶׁתֹּאמַר **לְמִי אַתָּה וְאָנָה תֵלֵךְ** (הַיְנוּ בְּחִינַת גַּסּוּת). **וְעַל זֶה תֵּכֶף תָּשִׂים זֹאת אֶל לִבֶּךָ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב**, הַיְנוּ, אֲנִי צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּחִינַת עֶבֶד (הַיְנוּ בְּחִינַת שִׁפְלוּת וְלֹא אֲדוֹן), **מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו**, הַיְנוּ שֶׁשְּׁאֵלָה זוֹ שֶׁאַתָּה מַכְנִיס בִּי הוּא רַק שֶׁתַּעֲשֶׂה אוֹתִי לִהְיוֹת בְּחִינַת אָדוֹן לְעֵשָׂו, **וְהִנֵּה גַם הוּא אַחֲרֵינוּ**, הַיְנוּ אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁבְּחִינַת גַּ״ם, הוּא הַשָּׂטָן שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (איוב א ו) ׳וַיָּבוֹא גַם הַשָּׂטָן׳, הוּא אַחֲרֵינוּ, וְתַרֵץ הוּא עַל פִּתְוֵי יֵצֶר הָרָע שֶׁל מַדְרֵגָה הָא׳.

בְּאוֹר הַמָּשָׁךְ הַכָּתוּב לְפִי דֶּרֶךְ זוֹ

וַיְצַו אֶת הָרִאשׁוֹן וְגוֹ׳ גַּם אֶת הַשֵּׁנִי וְגוֹ׳ גַּם אֶת כָּל הַהֹלְכִים וְגוֹ׳ כַּדָּבָר הַזֶּה, הַיְנוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לַתֵּרוּץ הַא׳ כֵּיוָן שֶׁהָיוּ הַפִּתְוִיים בְּאֹפֶן אֶחָד, אֲבָל מִכָּל מָקוֹם **כַּד״בָר הַזֶּה תְּדַבְּרוּן**, הַיְנוּ בְּכָ״ף הַדִּמְיוֹן, רָצָה לוֹמַר שֶׁתְּדַבְּרוּ אֲלֵיהֶן תֵּרוּץ כַּדּוֹמֶה לָזֶה. **בְּמִצְאָכֶ״ם אֹתוֹ.**

וּבַמַּדְרֵגָה הָא׳ נֶאֱמַר ׳כִּי יִפְגָּשְׁ״ךָ עֵשָׂו׳, הַיְנוּ כִּי בַּמַּדְרֵגוֹת הַקְּטַנִּים הַיֵּצֶר הָרָע מְבַקֵּשׁ אַחַר הָאָדָם וּפוֹגֵעַ בּוֹ, וְצָרִיךְ הָאָדָם לְדָחוֹת אוֹתוֹ בְּתֵרוּצִים, אֲבָל כְּשֶׁעוֹבֵר הַמַּדְרֵגוֹת הַקְּטַנִּים אָז הָאָדָם מְבַקֵּשׁ אַחַר הַיֵּצֶר הָרָע כְּדֵי לְהַמְתִּיקוֹ, וְלָזֶה אָמַר בְּמִצְאָכֶ״ם אוֹתוֹ, הַיְנוּ לְאַחַר הַחִפּוּשׂ תִּמְצָא אוֹתוֹ, וּתְדַבְּרוּן כַּדָּבָר הַזֶּה וְכוּ׳:



וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמָּקוֹם פְּנִיאֵל כִּי רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל פָּנִים וַתִּנָּצֵל נַפְשִׁי (לב לא)

דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם

רַבִּי מֹשֶׁה חַיִּים אֶפְרַיִם מִסְּדִילְקוֹב זיע״א

כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה לְאָדָם נֵס עָלָיו לִדְחוֹת
הַמַּחְשָׁבוֹת שֶׁהַיִּשּׁוּעָה הָיְתָה בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע

וְיִזְכֶּה לְאוֹר גָּדוֹל

לְפָעָמִים יֵשׁ לְאָדָם אֵיזֶה צַעַר וְצָרָה חָלִילָה, וּמִתְפַּלֵּל אֶל ה׳ מִתּוֹךְ צָרָה לְהַרְוִיחוֹ וַה׳ עוֹשֶׂה לוֹ נֵס שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע וּמַרְוִיחַ לוֹ מִצָּרוֹתָיו עַל יְדֵי חַסְדּוֹ הַגָּדוֹל, וּכְשֶׁרוֹאֶה זֶה בְּחוּשׁ הָעַיִן הַגַּשְׁמִי שֶׁזֶּהוּ הַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּמֵאִתּוֹ בָּא לוֹ הָרְוָחָה, כְּמוֹ מַעֲשֶׂה דְּמָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, ׳בָּעֶרֶב יָלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר רִנָּה׳ (תהלים ל ו), לְמָחָר צוֹלֵב אֶת צוֹלְבָיו (ב״ר ל ח).

בְּוַדַּאי מַאֲמִין זֶה בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא שֶׁהֵאִיר אוֹר פָּנָיו עָלָיו, וּבְאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים הִפּוּךְ מִכְּשֶׁהָיָה בְּצָרָה שֶׁהָיָה מַמָּשׁ פְּנֵי אֱלֹהִים, שֶׁהוּא שׁוֹרֵשׁ כָּל הַדִּינִים, וְכָל הַדִּינִים הֵם מִסְטְרָא אַחֲרָא רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וּכְשֶׁעוֹשֶׂה לוֹ נֵס וּמַרְוִיחַ וּמֵאִיר לוֹ מִצָּרוֹתָיו, הוּא מַמָּשׁ פְּנֵי אֵל, שֶׁהוּא אִתְּבַסְמוּתָא דְּכָל הַדִּינִים, וְהַמְקַטְרְגִים חָלְפוּ וְעָבְרוּ.

וּכְשֶׁרוֹאֶה זֹאת וְהֵבִין מִמָּשׁ כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה בְּעַיִן גַּשְׁמִי שֶׁמִּתּוֹךְ צָרָה ה׳ הִמְצִיא לוֹ פְּדוּת וּרְוָחָה וְהַכֹּל הוּא בְּהַשְׁגָּחָתוֹ, אָז הוּא רוֹאֶה מַמָּשׁ שֶׁבְּתַחְלָה הָיָה בְּסוֹד אֱלֹהִים, וְאַחַר כָּךְ נַעֲשָׂה בְּסוֹד פְּנֵי אֵל, שֶׁהוּא הֶאָרַת פְּנֵי הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים וְהַחַיִּים, וְנֹתֵן שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְאֵל יִתְבָּרַךְ וּמַזְכִּיר אוֹתוֹ הַטּוֹבָה שֶׁעָשָׂה לוֹ ה׳ יִתְבָּרַךְ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהֵאִיר עָלָיו אוֹר פְּנֵי אֵל.

הֶרְמֵז בִּלְשׁוֹן הַפָּסוּק

וְהוּא שֶׁאָמַר **וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם**, הַיְנוּ שֶׁהָיָה קוֹרֵא שֵׁם שֶׁל הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא, וְהִזְכִּיר טוֹבָתוֹ, **פְּנִיאֵל**, כַּנַּ״ל שֶׁהֵאִיר עָלָיו אוֹר פְּנֵי אֵל שֶׁהוּא הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים. **כִּי רָאִיתִי אֱלֹהִים** הוּא דִּין וְשׁוֹרֶשׁ כָּל הַדִּינִים, לֹא הָיָה דָּבָר זֶה פָּשׁוּט, וַדַּאי שֶׁהָיָה מַמָּשׁ קִטְרוּג הַס״מ רַחֲמָנָא לְצִלָּן. **פָּנִים אֶל פָּנִים וַתִּנָּצֵל נַפְשִׁי**, הַיְנוּ ה׳ יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עַל יְדֵי הֶאָרַת פָּנִים, הִצִּיל אֶת נַפְשִׁי.

וְלִפְעָמִים אַחֲרֵי זֶה בָּא לָאָדָם מַחֲשָׁבוֹת שֶׁהָיָה זֶה דֶּרֶךְ הַטֶּבַע, אוֹ לִפְעָמִים בָּא לִידֵי הִתְפָּאֲרוּת חַס וְשָׁלוֹם מִזֶּה שֶׁ׳ יִתְבָּרַךְ עָשָׂה לוֹ נֵס, וּכְשֶׁמִּיָּד מִסְתַּכֵּל וּמַרְגִּישׁ בְּזֶה וְדוֹחֶה מֵעָלָיו הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת זֶה, אָזַי הוּא בָּא לְאוֹר גָּדוֹל יוֹתֵר מִבָּרִאשׁוֹנָה וְזוֹכֶה לֶאֱמוּנָה גְּדוֹלָה, וְהוֹלֵךְ בֶּאֱמוּנָה הַזֹּאת מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה. וּכְשֶׁהוּא מְחַשֵּׁב בַּמַּחְשָׁבָה זָרָה הַנַּ״ל נִקְרָא ׳פְּנוּאֵל׳, הַיְנוּ פְּנוּ אֵל, שֶׁנִּפְנָה אֵל מִמַּחְשַׁבְתּוֹ.

וְהוּא שֶׁאָמַר וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל, הַיְנוּ שֶׁכְּבָר עָבַר מֵעָלָיו וְדוֹחֶה הַמַּחְשָׁבָה זָרָה שֶׁהוּא ׳פְּנוּאֵל׳ מֵעָלָיו, אָז וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ **וְהוּא צֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ** וְכוּ׳, הַיְנוּ שֶׁהָיָה זוֹרֵחַ לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְכוּ׳ לְהַצִּילוֹ מִכָּל צָרָה, וּמִתְחַזֵּק אֱמוּנָתוֹ וּבִטָּחוֹנוֹ בַּה׳ וְנִרְפָּא מִצְּלָעָתוֹ שֶׁהוּא חֶסְרוֹן אֱמוּנָה (פרשת מקץ):



וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנֵלְכָה וְאֵלְכָה לְנֶגְדֶּךָ וְגוֹ׳ יַעֲבָר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וַאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי וְגוֹ׳ עַד אֲשֶׁר אָבֹא אֶל אֲדֹנִי שֵׂעִירָה
(לג יב-יד)

בֵּית יַעֲקֹב

רַבִּי יַעֲקֹב מֵאִיזְבִּיצָא זיע״א

יַעֲקֹב נוֹטֵל לְחֶלְקוֹ טוֹבוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה
רַק לְאַחַר בְּרוּר הַטּוֹב מֵהָרָע

הָעִנְיָן בָּזֶה הוּא, כִּי זֹאת יָדַע עֵשָׂו שֶׁהוּא עִם יַעֲקֹב אָחִיו הֵם כְּלַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְיֵשׁ לָהֶם כֹּחַ לְהִתְחַלֵּק בֵּינָם אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר עֵשָׂו לְיַעֲקֹב **נִסְעָה וְנֵלְכָה וְאֵלְכָה לְנֶגְדֶּךָ**, לְחַלֵּק בֵּינֵינוּ הָעוֹלָם הַזֶּה חֵלֶק כְּחֵלֶק.

וְאָבִינוּ יַעֲקֹב לֹא נִתְרַצָּה בָּזֶה, מֵאַחַר שֶׁכָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁבָּזֶה הָעוֹלָם יֵחָשְׁבוּ לְמִי שֶׁיְּקַבֵּל אוֹתָם בִּגְבוּלוֹ לְאוֹכְלֵי פַּגָּה, מִפְּנֵי שֶׁאֵין שׁוּם טוֹבָה בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁתִּהְיֶה בִּעְתָּהּ וּבִזְמַנָּהּ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין שׁוּם דָּבָר בָּרוּר בִּשְׁלֵמוּת, לָזֶה מִצִּדִּי אֵי אֶפְשִׁי בָּהּ, כִּי מִדָּתִי הוּא שֶׁלֹּא לְקַבֵּל שׁוּם דָּבָר בָּעוֹלָם שֶׁתִּצְטָרֵךְ עוֹד לְהִתְבָּרֵר (וכמו שנתבאר בכמה מקומות באריכות).

יַעֲבָר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ, הַיְנוּ, אַתָּה אִם תִּרְצֶה לְקַבֵּל כָּל הַטּוֹבוֹת מֵעוֹלָם הַזֶּה, עֲשֵׂה וְהִתְפַּשֵּׁט עַצְמְךָ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ, **וַאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְרֶגֶל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לְפָנַי**, הַיְנוּ מִצִּדִּי אֲבָרֵר אֶת עַצְמִי לְאַט לְאַט בְּיִגִיעַ כַּפַּי אֲשֶׁר אֶתְיַגַּע כְּפִי כֹּחִי, וּלְאִיזֶה טוֹבָה שֶׁאוּכַל לְהַגִּיעַ וְלִקְנוֹתָהּ אַחַר הַבְּרוּר שֶׁאֲבָרֵר אֶת עַצְמִי מִקֹּדֶם אֶבְחַר בָּהּ וְאֶקְחֶהָ בִּגְבוּרִי, אֲבָל לֹא בְּגַדֵּל שֶׁטֶף וְזֶרֶם לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי חֹשֶׁךְ לֹא אוֹר עַל סְמַךְ אֲשֶׁר אֲבָרֵר אֶת עַצְמִי אַחַר קַבָּלַת הַטּוֹבָה, לֹא אֶחְפֹּץ בָּזֶה.

עַד אֲשֶׁר אָבֹא אֶל אֲדֹנִי שֵׂעִירָה. הַיְנוּ, שֶׁאֲיַגַּע אֶת עַצְמִי כָּל כָּךְ, עַד שֶׁאֲבָרֵר כָּל הַטּוֹבוֹת וְאֶקַּח אוֹתָם בְּרוּרִים וּנְקִיִּים, וְאַף הַטּוֹבָה הַיּוֹתֵר גְּדוֹלָה שֶׁאַתָּה לוֹקֵחַ אוֹתָהּ בְּגַדֵּל שֶׁטֶף וְזֶרֶם בַּחֹשֶׁךְ, אֲבָל אֲנִי לֹא אֶבְחַר בְּטוֹבָה כָּזוֹ, אַף בְּאוֹר הַמֵּאִיר לְעַיִן בִּיגִיעִי אֲשֶׁר אֶתְיַגַּע לְבָרֵר וּלְהָאִיר הַטּוֹבָה מִקֹּדֶם וְאָז אֶבְחַר וְאֶחְפֹּץ בָּהּ.

וְלָכֵן נִבָּא עוֹבַדְיָה הַנָּבִיא (עובדיה א כא) ׳וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו, וְהוּא שֶׁכָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת

יִרְאֶה שֶׁכָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁבִּיד יִשְׂרָאֵל נָאִים לָהֶם וְלָהֶם יֵאוֹתוּ, מִפְּנֵי שֶׁהִתְעַנְּגוּ אֶת עַצְמָם בְּכָל כֹּחָם לְהִתְבָּרֵר עַד שֶׁיּוּכְלוּ לִקַּח הַטּוֹבָה בִּגְבוּלָם. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר אָבִי אֲדוֹנִי מוֹרִי וְרַבִּי זללה"ה (מי השלוח ח"ב סוכה (ה:) ד"ה וממאי) שֶׁלֹּא נֶאֱמַר 'נוֹשָׁעִים' אֶלָּא 'מוֹשִׁיעִים', שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יֹאמַר לָהֶם הוֹשִׁיעוּ אֶת עַצְמָם בְּגֹדֶל בְּרוּרָם.

אֲבָל לְעֵשָׂו אֵין שׁוּם שַׂיָּכוּת לְהַטּוֹבָה שֶׁבְּיָדָם. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן 'מִשְׁפָּט', כִּי חֹק הוּא מַה שֶּׁאֵין מְבִינִים בְּתְפִיסַת הַשֵּׂכֶל רַק שֶׁכֵּן נִטְבַּע בַּטֶּבַע חֹק וְלֹא יַעֲבֹר, וּמִשְׁפָּט מִרְמֵז שֶׁכֻּלָּם יָבִינוּ שֶׁלְּיִשְׂרָאֵל שַׂיֶּכֶת הַטּוֹבָה וְנָאֶה הוּא לָהֶם, מֵאַחַר שֶׁמְּצַדָּם נִתְעַנְּגוּ בְּכָל כֹּחָם בְּצִמְצוּמִים וּבְסַבְלָנוּת לְהָבִין הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ, בְּכָל אֲשֶׁר הִפְנוּ הִשְׂכִּילוּ בְּדַעַת וְחִשְׁבּוֹן לְפַלֵּס מַעְגַּל רַגְלֵיהֶם לְכוֹנֵן דַּרְכָּם. שֶׁאִנְי לְעֵשָׂו אֵין שׁוּם שַׂיָּכוּת לְהַטּוֹבָה, מֵאַחַר שֶׁבַּחֹשֶׁךְ הָלַךְ בַּחֹשֶׁךְ שְׁמוֹ יִכָּסֶה שֶׁיֵּרֵד לָאֲבַדּוֹן לְדָרֵי דָרִין (אות לח):



עַד אֲשֶׁר אָבֹא אֶל אֲדֹנִי שֵׂעִירָה (לג יד)

פַּרְדֵּס הַמֶּלֶךְ
רַבִּי פִּנְחָס סָאסִיס זיע"א

רֶמֶז לְהַחְלָפַת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ בְּאַנְטוֹנִינוּס

יֵשׁ לְרַמֵּז כִּי לֵיכָא מִידִי דְּלָא רְמִיזָא בְּאוֹרַיְתָא, עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (תוס' ע"ז י: ד"ה א"ל בשם המדרש) שֶׁגָּזְרוּ עַל הַמִּילָה, וּמָלוּ אֶת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, וְצִוּוּ לְהָבִיא אוֹתוֹ לִפְנֵי הַקֵּיסָר, וְנִתְחַלֵּף לָהֶם, וְהֵבִיאוּ לְאַנְטוֹנִינוּס, עַיֵּן בַּמִּדְרָשׁ (בראשית רבתי כב ב).

הֶרֶמֶז בִּלְשׁוֹן הַפָּסוּק

וְזֶה שֶׁרְמֵז יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בִּלְשׁוֹנוֹ הַזֹּךְ, עַד אֲשֶׁר **אָבֹא** רָאשֵׁי תֵּבוֹת אַנְטוֹנִינוּס בֶּן אַסִּירוֹס, אֶל אֲדֹנִי **שֵׂעִירָה** רָאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁהֶחְלִיפוּ עַ"ל יְ"הוּדָא רַ"בֵּנוּ הַ"קָּדוֹשׁ, וְהָבֵן וְהוּא פֶּלֶא:



וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֲצִיגָה נָּא עִמְּךָ מִן הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי (לג טו)

תּוֹרַת אֲבוֹת
רַבִּי מֹשֶׁה מִידְנֶר זיע"א

יַעֲקֹב סֵרַב לִלְמֹד מַעֲשֵׂו הֲלִיכוֹת וְנִימוּס

עֵשָׂו אָמַר לְיַעֲקֹב שֶׁיַּשְׁאִיר אֶצְלוֹ מֵאֲנָשָׁיו כְּדֵי שֶׁיִּלְמְדוּ אֶת בְּנֵי יַעֲקֹב לְשׁוֹנָם וְנִימוּסֵיהֶם וְכַדּוֹמֶה. וְהֵשִׁיבוֹ יַעֲקֹב **לָמָּה זֶּה אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי**, בְּתְמִימָה, וְכִי אֲנִי רוֹצֶה לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֶיךָ וּלְהַדְּמוֹת לְךָ בְּנִימוּסֶיךָ, אֵינֶנִּי רוֹצֶה בְּכָל זֶה, וְאִם כֵּן מַה לִּי מִכָּל הַחָכְמוֹת שֶׁלְּךָ:



כִּי חַנֵּנִי אֱלֹקִים וְכִי יֶשׁ לִי כֹל (לג מא)

זְכוּתָא דְּאַבְרָהָם
רַבִּי אַרְיֵה מָרְדְּכַי רַבִּינוֹבִיץ זיע"א – בְּשֵׁם בַּעַל הַשָּׂפַת אֱמֶת

הַיּוֹדֵעַ שֶׁאֵין מַגִּיעַ לוֹ מְאוּמָה יָכוֹל לְבַטֵּחַ גַּם עַל דְּבָרִים גְּדוֹלִים

מוֹרִי וְרַבִּי הַשָּׂפַת אֱמֶת זַצַ"ל אָמַר, כִּי הַסּוֹבֵר בְּדַעְתּוֹ שֶׁהוּא שָׁוֶה קְצָת וְרָאוּי, יָרֵא שֶׁמָּא לֹא יִתְּנוּ מִשָּׁמַיִם יוֹתֵר מִכְּפִי הָרָאוּי וְהַשָּׁוֶה, וּמִמֵּילָא אֵין לוֹ בְּטָחוֹן גָּמוּר.

אֲבָל מִי שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ לוֹ כְּלוּם, וְאֵינוֹ רָאוּי לְכְלוּם מֵהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אִם כֵּן הוּא רַק מַתָּנַת חִנָּם שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ בְּחֶסֶד גָּמוּר, אִם כֵּן יוּכַל לִבְטֹחַ גַּם עַל דְּבָרִים גְּדוֹלִים, כִּי מָה הַחִלּוּק בֵּין יֵשׁ לְמַעְלָה בֵּין רַב לְמַעַט.

וְזֶה שֶׁאָמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ 'כִּי חַנֵּנִי אֱלֹקִים', 'חֵן' הוּא מַתָּנַת חִנָּם, כִּי נָתְנוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם בְּחִנָּם גָּמוּר שֶׁאֵינֶנִּי כְּדַאי וְרָאוּי לָזֶה, וּמִמֵּילָא 'וְכִי יֶשׁ לִי כֹל', כִּי לְמַעְלָה אֵין חִלּוּק בֵּין מְעַט לְרַב:



וַתֵּצֵא דִינָה בַּת לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לִרְאוֹת בִּבְנוֹת הָאָרֶץ (לד א)

פְּתוּחֵי חוֹתָם
רַבִּי יַעֲקֹב אַבִּיחַצִּירָא זיע"א

בִּזְמַן שֶׁהַסִּטְרָא אַחֲרָא עוֹמֶדֶת לְהִתְבַּטֵּל מִתְגַּבֶּרֶת בְּכָל כֹּחָהּ

יֵשׁ לְדַקְדֵּק, מִפְּנֵי מָה אַחַר שֶׁהִשִּׂיג יַעֲקֹב אָבִינוּ וְקָנָה כָּל הַשְׁלֵמוּת הַזֹּאת אֶרֶץ לוֹ זֶה הַמַּעֲשֶׂה, וּכְתִיב (משלי יב כא) 'לֹא יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן'.

וְאֶפְשָׁר, דִּידוּעַ דְּהַסִּטְרָא אַחֲרָא כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה שֶׁהַקְּדֻשָּׁה מִתְגַּבֶּרֶת וּמִמֵּילָא הִיא מִתְמַעֶטֶת וּקְרוֹבָה לְהִתְבַּטֵּל, מִתְחַזֶּקֶת בְּכָל מַאֲמַצֵּי כֹּחָהּ וּמְקַטְרֶגֶת קִטְרוּג אַחַר קִטְרוּג אֲפִילּוּ עַל דָּבָר קַל, אוּלַי תִּמְצָא לִשְׁלֹחַ יָד בַּקְּדֻשָּׁה וְלַעֲשׂוֹת אֵיזֶה פְּגָם חַס וְשָׁלוֹם.

וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּשָׁעַת קַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה כֻּלָּם קְדוֹשִׁים וּפָסְקָה זֻהֲמָן, וְזֶהוּ בְּטוּל סִטְרָא אַחֲרָא, וּלְפִיכָךְ אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (אבות פ"ו מ"ב) 'חֲרוּת עַל הַלֻּחוֹת' [אַל תִּקְרָא 'חֲרוּת', אֶלָּא חֵרוּת, חֵרוּת מִיֵּצֶר הָרַע], חֵרוּת מִמַּלְאַךְ הַמָּוֶת, וְכֵיוָן שֶׁרָאֲתָה הַסִּטְרָא אַחֲרָא שֶׁרוֹצֶה לְהִתְבַּטֵּל, קִטְרְגָה קִטְרוּג אַחַר קִטְרוּג וּפִתּוּי אַחַר פִּתּוּי עַד שֶׁנַּעֲשָׂה הָעֵגֶל וְנִפְגְּמָה הַקְּדֻשָּׁה, וְכָךְ דַּרְכָּהּ שֶׁל הַסִּטְרָא אַחֲרָא תָּמִיד עִם הַקְּדֻשָּׁה.

וּכְמוֹ כֵּן הָכָא בְּיַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּחִיר שֶׁבָּאָבוֹת, כֵּיוָן שֶׁבָּא שָׁלֵם בְּקְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה וְנִצַּל מִבֵּית לָבָן מָקוֹם קִנְאָ דְּמִסְאָבוּתָא, וּבָא שָׁלֵם לְאֶרֶץ כְּנָעַן, וְקָנָה חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מִיַּד חֲמוֹר בְּמֵאָה קְשִׂיטָה' (לג יט-כ), וּמַה שֶּׁאָמַר 'קְשִׂיטָה', לְרַמֵּז לְשׁוֹן זְכוּת, כְּלוֹמַר בְּמֵאָה זְכֻיּוֹת, דְּהַיְנוּ זָכָה יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לִקְנוֹת הַמָּקוֹם הַזֶּה וּלְהוֹצִיאוֹ מִיַּד הַסִּטְרָא אַחֲרָא בְּכַמָּה זְכֻיּוֹת.

וּבְדַאי שֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה קָדוֹשׁ וּמְקֻדָּשׁ, רַק שֶׁהָיָה תָּפוּס בְּיַד הַסִּטְרָא אַחֲרָא, וּלְפִיכָךְ יַעֲקֹב כְּשֶׁקָּנָהוּ, מִיָּד 'וַיִּצֹּב שָׁם מִזְבֵּחַ', וְזָכָה עַד שֶׁקָּרָאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא 'אֵל', כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה מֵהַמִּקְרָא הַזֶּה דְּ'וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל' (מגילה יח.).

וְכֵיוָן דְּגָרַם יַעֲקֹב שֶׁעַל יְדֵי מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים נִתְגַּבְּרָה הַקְּדֻשָּׁה כָּל כָּךְ, וְעַל יְדֵי סִבָּה כָּל דְּהוּ דְּ'וַתֵּצֵא דִינָה' דְּיָצְאָה יְצִיאָה בְּעָלְמָא, בְּזֶה מָצְאָה הַסִּטְרָא אַחֲרָא מָקוֹם לִשְׁלֹחַ יָדָהּ עַד שֶׁעָשְׂתָה פְּגַם בַּקְּדֻשָּׁה:



וַתֵּצֵא דִינָה בַּת לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לִרְאוֹת בִּבְנוֹת הָאָרֶץ (בַּת לֵאָה - וְלֹא בַּת יַעֲקֹב, אֶלָּא עַל שֵׁם יְצִיאָתָהּ נִקְרֵאת בַּת לֵאָה, שֶׁאַף הִיא יְצִיאָנִית הָיְתָה שֶׁנֶּאֱמַר 'וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ', רש"י) (לד א)

לִקּוּטֵי שִׂיחוֹת
רַבִּי מְנַחֵם מֶענְדֶל מִלְיוּבָאוִויטְשׁ זיע"א

יְצִיאַת דִּינָה לִרְאוֹת בִּבְנוֹת הָאָרֶץ - לְהַחֲזִירָן לְמוּטָב

יֵשׁ לוֹמַר, דִּכְוָנַת רַשִׁ"י עַל דְּבַר יְצִיאַת דִּינָה הִיא לְמַעֲלִיוּתָא, שֶׁ'וַתֵּצֵא דִּינָה גּוֹ' לִרְאוֹת בִּבְנוֹת הָאָרֶץ' לֹא הָיְתָה חַס וְשָׁלוֹם יְצִיאָה שֶׁל הֶפֶךְ הַצְנִיעוּת, אֶלָּא אַדְרַבָּה, 'לִרְאוֹת בִּבְנוֹת הָאָרֶץ', כְּדֵי לְהַחֲזִירָן לְמוּטָב.

הַדְמוּי בֵּין יְצִיאַת דִּינָה לִיצִיאַת לֵאָה

וְזֶהוּ מַה שֶּׁכָּתַב רַשִׁ"י 'עַל שֵׁם יְצִיאָתָהּ נִקְרֵאת בַּת לֵאָה שֶׁאַף הִיא יְצִיאָנִית הָיְתָה', שֶׁתְּכוּנָה טוֹבָה זוֹ שֶׁל דִּינָה, שֶׁהָיָה בִּיכָלְתָּהּ לָצֵאת לִרְאוֹת בִּבְנוֹת הָאָרֶץ וּלְהַחֲזִירָן לְמוּטָב, בָּאָה לָהּ מֵאִמָּהּ, שֶׁאַף הִיא יְצִיאָנִית כָּזוֹ הָיְתָה.

וְצָרִיךְ עִיּוּן בָּזֶה, דִּלְכְאוֹרָה לֹא דָּמֵי יְצִיאַת דִּינָהּ לִיצִיאַת לֵאָה, דִּיצִיאַת לֵאָה הָיְתָה לְפִי שֶׁהָיְתָה מִתְאַוָּה וּמְחַזֶּרֶת לְהַרְבּוֹת שִׁבָטִים, הַינוּ שֶׁעַל יָדָהּ יָלְדוּ הַשִּׁבָטִים לְיַעֲקֹב, וְאִלּוּ תֹּכֶן יְצִיאַת דִּינָהּ הָיָה כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת בְּנוֹת הָאָרֶץ, וּמַהִי הַשַּׁיְכוּת שֶׁל הַיכֹלֶת לְהַחֲזִיר לְמוּטָב אֶת עֹשֶׂו הָרָשָׁע וּבְנוֹת הָאָרֶץ, לִיצִיאָתָהּ שֶׁל לֵאָה שֶׁעִנְיָנָהּ הֶלֶּדֶת הַשִּׁבָטִים?

חִלּוּקֵי הָעֲבוֹדָה בֵּין הַשִּׁבָטִים

וְהַבֵּאוּר בָּזֶה – עַל פִּי פְּנִימִיּוּת הָעִנְיָנִים: אַף עַל פִּי שֶׁכָּל שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, נִקְרְאִים בְּשֵׁם 'אָבוֹת', לְפִי שֶׁהַמִּדּוֹת דְּאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב עָבְרוּ בִּירֻשָּׁה לְכָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל, מִכָּל מָקוֹם, יֵשׁ מַעֲלָה בְּיִחֻסָּם שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל לְיַעֲקֹב אָבִינוּ לְגַבֵּי הַיַּחַס לְאַבְרָהָם וְיִצְחָק.

דִּלְהֵיוֹת שֹׁרֶשׁ יַעֲקֹב הָיְתָה 'מִטָּתוֹ שְׁלֵמָה', הֵרֵי מוּבָן, שֶׁהוּא עִקַּר הָ'אָבוֹת' שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, ה'כְּלָל' שֶׁל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, וְלָכֵן נִקְרֵאת 'אֻמָּה זוֹ' בְּשֵׁם 'עַם יִשְׂרָאֵל' (שְׁמוֹ שֶׁל יַעֲקֹב).

וְהִנֵּה אַף שֶׁכָּל חִלּוּקֵי הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל שֹׁרְשָׁם מֵהָאָבוֹת, כְּפִי שֶׁהֵם בְּיַעֲקֹב הֵרֵי הֵם בְּגֶדֶר 'כְּלָל', וְהַחִלּוּקִים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל נִתְגַּלּוּ בְּפֹעַל עַל יְדֵי בְּנֵי יַעֲקֹב, י"ב שְׁבָטִים, שֶׁכְּנֶגֶד הַי"ב אֻמָּנִים וְחִלּוּקֵי עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשְׁנָם בְּיִשְׂרָאֵל.

הַחְלוּק בַּעֲבוֹדָה בֵּין בְּנֵי רָחֵל וּבְנֵי לֵאָה

וְיֵשׁ לוֹמַר, שֶׁחִלּוּקֵי הַדְּרָגוֹת שֶׁבַּעֲבוֹדַת הַשִּׁבָטִים, גִּלּוּי מְקוֹרָם מִיַּעֲקֹב, הוּא בְּאֻמָּצְעוּת הָאִמָּהוֹת, רָחֵל לֵאָה (בִּלְהָה וְזִלְפָּה), שֶׁבָּנוּ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל.

וְהִנֵּה אַף שֶׁבִּפְרָטִיּוּת יֶשְׁנָם י"ב שְׁבָטִים שֶׁהֵם י"ב דְּרָכִים וְאֻמָּנִים בַּעֲבוֹדַת ה', בִּכְלָלוּת הֵרֵי הֵם נֶחְלָקִים לִשְׁנֵי אֻפְנֵי עֲבוֹדָה – צַדִּיקִים וּבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה [כַּיָּדוּעַ שֶׁעֲבוֹדַת הַתְּשׁוּבָה אֵינָהּ רַק בְּמִי שֶׁחָטָא וּפָגַם וְעָבַר אֶת הַדֶּרֶךְ, אֶלָּא הִיא סֵדֶר מְיֻחָד בַּעֲבוֹדַת ה', וְשַׂיֶּכֶת גַּם בַּצַּדִּיקִים]:

עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים הִיא בְּעוֹלָם הַקְּדוּשָׁה, בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, וְאִלּוּ עֲבוֹדַת הַתְּשׁוּבָה מוֹרָה עַל הָעֲבוֹדָה לְהַפֵּךְ אֶת הָרַע לְטוֹב, וּבִכְלָלוּת יוֹתֵר, לְהַעֲלוֹת אֶת הַחֹל לְקֹדֶשׁ. וְזֶהוּ הַחִלּוּק בֵּין עֲבוֹדַת בְּנֵי לֵאָה וַעֲבוֹדַת בְּנֵי רָחֵל.

וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר, שֶׁיְּסוֹד הַחִלּוּק בֵּין עֲבוֹדַת הַשִּׁבָטִים, מַה שֶּׁבְּנֵי לֵאָה עִנְיָנָם (בְּעִקָּר) עֲבוֹדַת הַתְּשׁוּבָה וְיוֹסֵף וּבִנְיָמִין עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים, שֶׁרָשׁוּ בְּהָאִמָּהוֹת, דְּלֵאָה שַׂיֶּכֶת לַעֲבוֹדַת בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה וְרָחֵל לַעֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים.

וְעַל פִּי זֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ מַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת וְרָחֵל הָיְתָה יְפַת תֹּאַר וִיפַת מַרְאֶה' (כט יז): רָחֵל מוֹרָה עַל עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים, צַדִּיק דְּמֵעִיקָּרָא, 'יְפַת תֹּאַר וִיפַת מַרְאֶה', בְּלִי מוּם וּפְגָם; וְלֵאָה מוֹרָה עַל עֲבוֹדַת הַתְּשׁוּבָה, שֶׁזֶּהוּ עִנְיַן הַבְּכִיָּה דְּלֵאָה, 'וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת', דִּבְכִיָּה קְשׁוּרָה עִם עֲבוֹדַת הַתְּשׁוּבָה.

וְהִנֵּה בְּיַעֲקֹב נֶאֱמַר 'וַיֶּאֱהַב יַעֲקֹב אֶת רָחֵל' (שם פסוק יח), כִּי מִצַּד יַעֲקֹב עִקַּר הָעֲבוֹדָה הִיא עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים, הָעֲבוֹדָה בְּ'פְּנִים' בְּתָחוּם הַקְּדֻשָּׁה עַצְמָהּ, וְלֹא לָצֵאת לַחוּץ לְהַעֲלוֹת הַחוּץ לִקְדֻשָּׁה.

וְזֶהוּ הַפֵּרוּשׁ הַפְּנִימִי בְּמַאֲמַר רַז"ל 'שֶׁהָיוּ הַכֹּל אוֹמְרִים שְׁנֵי בָּנִים לְרִבְקָה וּשְׁתֵּי בָּנוֹת לְלָבָן, הַגְּדוֹלָה לַגָּדוֹל וְהַקְּטַנָּה לַקָּטָן' (רש"י כט יז), דְּמִצַּד עֲבוֹדַת לֵאָה שֶׁהִיא בְּחִינַת עֲבוֹדַת בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה, הֲרֵי הִיא שַׂיֶּכֶת לְהַחֲזִיר עֵשָׂו לְמוּטָב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן רָחֵל שֶׁעִנְיָנָהּ עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים.

וְזֶהוּ מַה שֶּׁכָּתַב רַשִּׁ"י 'עַל שֵׁם יְצִיאָתָהּ נִקְרֵאת בַּת לֵאָה, שֶׁאַף הִיא יַצְאָנִית הָיְתָה', וְהַינוּ לְפִי שֶׁתְּכוּנָה זוֹ שֶׁל דִּינָה לִפְעֹל בַּחוּץ, בָּאָה לָהּ בִּירֻשָּׁה מִלֵּאָה, לִהְיוֹתָהּ 'בַּת לֵאָה', שֶׁתֹּכֶן עֲבוֹדָתָהּ הִיא בַּחוּץ, לְהַפֵּךְ אֶת הָרַע שֶׁבַּחוּץ לְטוֹב.

אֶלָּא שֶׁכְּפִי שֶׁעִנְיָן זֶה הוּא בִּמְקוֹרוֹ, אֵינוֹ בְּגָלוּי כָּל כָּךְ, וְלָכֵן לֹא רָצְתָה לֵאָה לִפֹּל בְּיַד עֵשָׂו, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁבָּא בְּפֵרוּט וּבְהִתְחַלְקוּת אֶצֶל הַשִּׁבָטִים, אֲזַי מִתְגַּלֶּה תֹּכֶן עֲבוֹדָה זוֹ דְּיִצִיאָה, הָעֲבוֹדָה דַּעֲשִׂית בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה (חלק לה עמ' 151 ואילך):

וַיִּהְיוּ בְנֵי לוֹטָן חֹרִי וְהֵימָם וַאֲחוֹת לוֹטָן תִּמְנָע (לו כב)

פְּתוּחֵי חוֹתָם

רַבִּי יַעֲקֹב אַבִּיחַצִּירָא זיע"א

כֵּיוָן שֶׁרוֹדֵף אָדָם אַחַר הֲנָאוֹתָיו מְבַטֵּל תְּפִלּוֹת וּמִצְוֹת

הִנֵּה כַּתַּבְנוּ שֶׁ'לוֹטָן' הוּא אוֹתִיּוֹת 'נוֹטֵל', דְּזֶהוּ תְּחִלַּת גִּרוּי יֵצֶר הָרָע בָּאָדָם, שֶׁמַּתְחִיל לִטֹּל הַבְּלֵי הָעוֹלָם וּלְהִתְעַסֵּק בָּהֶם. וּכְשֶׁנּוֹתֵן לֵב לְהִתְעַסֵּק בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם מוֹנֵעַ עַצְמוֹ מִתְּפִלּוֹת וּמִכַּיּוֹצֵא, וּכְשֶׁנִּכְנָסִים בְּלִבּוֹ תַּאֲוֹוֹת הָעוֹלָם מִתְנַחֵם עַל הַתְּפִלּוֹת וְהַמִּצְוֹת שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה בָּרִאשׁוֹנָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (קידושין מ:) בְּתוֹרָה עַל הָרִאשׁוֹנוֹת.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר **וַיִּהְיוּ בְנֵי לוֹטָן**, דְּהַינוּ, אֵלֶּה הַפְּעֻלּוֹת הַיּוֹצְאִים מִנְּטִילַת וְהִתְעַסְּקוּת בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם, כְּשֶׁנִּכְנָסִים בְּלִבּוֹ תַּאֲוֹוֹת הָעוֹלָם בָּא לוֹ חֲרוֹן אַף עַל שֶׁלֹּא הָיָה מִקֹּדֶם לָזֶה רוֹדֵף אַחַר תַּאֲוָתוֹ, וְתוֹרָה עַל הַמִּצְוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה. וְזֶהוּ **חֹרִי וְהֵימָם**, דְּהַינוּ בָּא לוֹ חֲרוֹן אַף עַל מִצְוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה וְתוֹהֶה עֲלֵיהֶם, וְזֶהוּ **וְהֵימָם**, לְשׁוֹן תְּמִיהָה.

וְכֵיוָן שֶׁהִתְחִיל לִטֹּל תַּאֲוֹוֹת הָעוֹלָם וּלְהִתְעַסֵּק בָּהֶם, זֶה גָּרַם לוֹ מְנִיעַת הַמִּצְוֹת, וְזֶהוּ **וַאֲחוֹת לוֹטָן תִּמְנָע**, כְּלוֹמַר, נְטִילַת וְהִתְעַסְּקוּת בְּתַאֲוֹוֹת הָעוֹלָם הוּא סִבַּת מְנִיעָתוֹ מֵעֲשׂוֹת מִצְוֹת, דְּזֶה תָּלוּי בָּזֶה, דְּאִם רָדַף אָדָם אַחַר תַּאֲוֹוֹת הָעוֹלָם, מִמֵּילָא מִתְבַּטֵּל מֵהַמִּצְוֹת:

• חֲזַק וְנִתְחַזֵּק •

לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת

רַבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלֶב זיע"א

כְּלַל גָּדוֹל: כְּשֶׁאֵין יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת לִפְחוֹת יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁכֵּן יָכוֹל

כְּשֶׁרוֹאִין שֶׁקָּשֶׁה לְהַשִּׂיג הָעֲצָה הַשְּׁלֵמָה, צְרִיכִין לְהִתְנַהֵג לְפִי חֲלֻקַּת הָעֲצָה עַל כָּל פָּנִים, בְּאֹפֶן שֶׁעַל כָּל פָּנִים יִהְיֶה נִשְׁאָר לוֹ מַחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה וְלֹא יִהְיֶה נֶאֱבָד לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁלֹּא יֹאמַר שֶׁיֵּלֵךְ וְיִתְהַנֶּה וְכוּ' רַחֲמָנָא לִצְלָן, רַק יִשְׁתַּדֵּל שֶׁעַל כָּל פָּנִים יִשָּׁאֵר מַה שֶּׁיִּשָּׁאֵר וְכוּ'.

הַינוּ כְּשֶׁרוֹאֶה אָדָם שֶׁהַיֵּצֶר הָרָע מִתְגַּבֵּר עָלָיו כְּמוֹ שֶׁמִּתְגַּבֵּר, וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁאֵין בְּכֹחוֹ לַעֲמֹד כְּנֶגְדּוֹ כָּרָאוּי, וְכָל מַה שֶּׁחוֹשֵׁב עֲצוֹת וְתַחְבּוּלוֹת אֵינוֹ עוֹלֶה בְּיָדוֹ כָּרָאוּי, וּמַחֲמַת זֶה עֲצָתוֹ חֲלוּקָה תָּמִיד, אֲזַי כָּל עֲצָתוֹ הָעִקָּרִית שֶׁיִּסְמֹךְ עַל כֹּחַ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁבְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ שֶׁיֵּלֵךְ יִמְצָא בּוֹ ה' יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל, וּלְעֵת עַתָּה יִתְנַהֵג כְּפִי חֲלֻקַּת הָעֲצָה.

שֶׁזֶּה בְּחִינַת 'וַיַּחַן אֶת הָעָם וְכוּ' וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה' (לב ח-ט), הַינוּ שֶׁיְּקַבֵּע בְּלִבּוֹ שֶׁאֵינוֹ שֶׁיִּהְיֶה, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי חָזָק שֶׁלֹּא אֶהְיֶה נָסוֹג אָחוֹר לְגַמְרֵי מַה' יִתְבָּרַךְ וְלֹא אֶאֱאַשׁ אֶת עַצְמִי לְעוֹלָם, וְלֹא אֶהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם מֵהַחֲסִידִים הַנִּפּוֹלִים שֶׁהֵם גְּרוּעִים וְכוּ' רַחֲמָנָא לִצְלָן כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִצַּדִּיקִים, רַק אֲנִי עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמֹד לְחַטֵּט מַה שֶּׁאוּכַל לְמַעַן יִהְיֶה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה:

נֹעַם אֱלִימֶלֶךְ

רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מִלִּיזֶ'נְסְק זיע"א

הַבּוֹחֵר בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא אֵין לוֹ כָּל מְנִיעָה

וַיִּקַּח אֶת שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת שְׁתֵּי שִׁפְחֹתָיו (לב כג). נִרְאֶה לְפָרֵשׁ, דְּהִנֵּה שְׁתֵּי

נָשִׁים יֵשׁ לָאָדָם, אַחַת, הִיא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר צִוָּהוּ הַבּוֹרֵא יִתְעַלֶּה לָקַחַת לִפְרוֹת וְלִרְבּוֹת. וְהַשֵּׁנִית הִיא נִשְׁמָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, הוּא הַנֶּפֶשׁ הַשִּׂכְלִית אֲשֶׁר נָתַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּאָדָם, וְכָל תְּשׁוּקָתָהּ אֵינָהּ רַק לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא לַעֲלוֹת לְשָׁרְשָׁהּ לִמְקוֹם מַחֲצַבְתָּהּ הָעֶלְיוֹן, וְהִיא נִקְרֵאת ׳אֵשֶׁת חַיִל׳, אִשָּׁה טוֹבָה מַתָּנָה טוֹבָה לְבַעְלָהּ (יבמות סג:), שֶׁעַל יָדָהּ יָכוֹל הָאָדָם לָבוֹא לְמַדְרֵגוֹת גְּדוֹלוֹת לְאֵין קֵץ וְתַכְלִית.

וְהַבּוֹחֵר בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא בֶּאֱמֶת אֵין לוֹ שׁוּם מְנִיעָה בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֲפִלּוּ מֵאִשְׁתּוֹ מַמָּשׁ, אַדְרַבָּה הִיא גַּם כֵּן מְסַיַּעְתּוֹ, כְּמַאֲמָרָם ׳בִּרְצוֹת ה׳ דַּרְכֵי כוֹ׳ יַשְׁלִם עִמּוֹ׳ (משלי טז ז) זוֹ אִשָּׁה. וְהֵם נִקְרָאִים שְׁתֵּי נָשָׁיו שֶׁל אָדָם:

אִמְרוֹת מֹשֶׁה

רַבִּי מֹשֶׁה מִקּוֹבְּרִין זיע״א

הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים לֹא הִשְׁגִּיחוּ בְּשׁוּם מְנִיעָה לַעֲבוֹדַת ה׳

וְתִמְנַע הָיְתָה פִּילֶגֶשׁ לֶאֱלִיפַז בֶּן עֵשָׂו (לו יב). מַאֲמַר חַז״ל (סנהדרין צט:) שֶׁהָלְכָה אֵצֶל הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְלֹא קִבְּלוּהָ, הָלְכָה אֵצֶל אֱלִיפַז בֶּן עֵשָׂו וְקִבְּלָהּ.

׳תִּמְנַע׳ הוּא מִלְּשׁוֹן מְנִיעָה, הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים לֹא קִבְּלוּ שׁוּם מְנִיעוֹת שֶׁיִּמְנְעוּ אוֹתָם מֵעֲבוֹדַת ה׳, שֶׁכֵּן כְּלוּם יֵשׁ דָּבָר שֶׁיָּכוֹל לְשַׁמֵּשׁ כִּמְנִיעָה בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, הֲרֵי מְחֻיָּבִים לְעָבְדוֹ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ, שֶׁבְּכָל הָעִנְיָנִים הַלָּלוּ צְרִיכִים לֶאֱהֹב אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִם כֵּן אֵיזֶה דָּבָר יָכוֹל עוֹד לִמְנֹעַ אֶת הָאָדָם מֵעֲבוֹדָתוֹ. רַק אֵצֶל אֱלִיפַז בֶּן עֵשָׂו נִתְקַבְּלָה, לְהַמְנַע עַל יְדֵי הַמְּנִיעוֹת מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

בְּאֵר מֹשֶׁה

רַבִּי מֹשֶׁה יְחִיאֵל מֵאוֹסְטְרוֹב זיע״א

כָּל צַעַר בַּגְּלוּת – חֶלְיָה בְּשִׂרְשֶׁרֶת הַגְּאֻלָּה וּמְדֻיָּק כְּחֻבְלֵי לֵדָה

וַיְהִי בְּהַקְשָׁתָהּ בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְיַלֶּדֶת אַל תִּירְאִי כִּי גַם זֶה לָךְ בֵּן (לה יז). יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מָה הַתּוֹעֶלֶת בִּדְבָרֵי הַמְיַלֶּדֶת, וְכִי לֵדַת בֵּן תָּסִיר צַעַר הַלֵּדָה.

בְּרֹם, כָּאן רָמַז הַכָּתוּב עַל הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה, חֶבְלֵי הַלֵּדָה מְרַמֵּז עַל חֶבְלֵי מָשִׁיחַ, וְהַלֵּדָה, הִיא הַגְּאֻלָּה, כִּדְכְתִיב ׳כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ כֵּן הָיִינוּ מִפָּנֶיךָ ה״ (ישעיה כו יז), וְשָׁם (סו ח) ׳כִּי חָלָה גַּם יָלְדָה צִיּוֹן אֶת בָּנֶיהָ׳.

וְזֶה שֶׁאָמְרָה הַמְיַלֶּדֶת **אַל תִּירְאִי**, כְּלוֹמַר, אַל יַעֲלֶה בְּדַעְתֵּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁצַּעַר הוּא בִּכְדֵי, אֶלָּא שֶׁכָּל צַעַר הוּא חֶלְיָה בְּשִׂרְשֶׁרֶת הַגְּאֻלָּה, כְּשֵׁם שֶׁחֶבְלֵי הַלֵּדָה מְדֻיָּקִים וּמְחֻשָּׁבִים בְּחֶשְׁבּוֹן מְיֻחָד לְקֻרֹב אֶת הַלֵּדָה, וְלָכֵן **כִּי גַם זֶה לָךְ בֵּן** אַף הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים עַצְמָם הֵם חֵלֶק בִּלְתִּי נִפְרָד מֵהַגְּאֻלָּה.

וּמְפֹרָשׁ בַּכָּתוּב (שם יב א) ׳וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אוֹדְךָ ה׳ כִּי אָנַפְתָּ בִּי, יָשֹׁב אַפְּךָ וּתְנַחֲמֵנִי׳, כִּי ׳בַּיּוֹם הַהוּא - לֶעָתִיד לָבֹא׳ יוֹדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַצָּרוֹת ׳כִּי אָנַפְתָּ בִּי׳ שֶׁלֹּא רַק שֶׁבְּעִקְבוֹתָם הוּסַר הַחָרוֹן ׳יָשׁוּב אַפְּךָ׳, אֶלָּא שֶׁעוֹד נִתּוֹסְפָה עַל יָדָם נֶחָמָה ׳וּתְנַחֲמֵנִי׳, וְכָל צַעַר וַאֲפִלּוּ הַקָּטָן בְּיוֹתֵר מְכֻוָּן כְּחֵלֶק מֵהַגְּאֻלָּה.

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ (תנדא״ר פ״כ) עַל הַכָּתוּב ׳וְשִׁלַּמְתִּי לָכֶם אֶת הַשָּׁנִים אֲשֶׁר אָכַל הָאַרְבֶּה וְגוֹ׳׳ (יואל ב כה), כָּךְ יִשְׂרָאֵל מִתְיַסְּרִים בְּיִסּוּרִים גְּדוֹלִים עַל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים, וְאֵינָן אֶלָּא יִסּוּרִים קַלִּים לְפִי מַעֲשֵׂיהֶם וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁהֵם מְקַבְּלִים שָׂכָר עַל הַיִּסּוּרִין שֶׁלָּהֶם.

נִמְצָא שֶׁיְּכִירוּ שֶׁהַיִּסּוּרִים הָיוּ לְטוֹבָתָם, שֶׁהֲרֵי מְקַבְּלִים שָׂכָר עֲלֵיהֶם, וְלָכֵן ׳אוֹדְךָ ה׳ כִּי אָנַפְתָּ בִּי׳.

וְתִרְאֶה שֶׁאִמּוֹ קָרְאָה לוֹ ׳בֶּן אוֹנִי׳ וּבְרֹשׁ״י ׳בֶּן צַעֲרִי׳, וְאִלּוּ אָבִיו קָרָא לוֹ, כְּלוֹמַר, לִ׳בֶּן אוֹנִי׳, לְצַעַר עַצְמוֹ בִּנְיָמִין, שֶׁהָ׳אוֹנִי — הַצַּעַר׳ הוּא גּוּפוֹ חֶסֶד כִּי ׳יָמִין׳ רוֹמֵז לְחֶסֶד, וְרָמַז בָּזֶה שֶׁגַּם הַגְּלוּת וְחֶבְלֵי הַגְּאֻלָּה הֵם חֵלֶק מֵהַגְּאֻלָּה, כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּרֵר לְעֶתִיד לָבֹא:

אוֹר הַחַיִּים

רַבִּי חַיִּים בֶּן עַטָּר זיע״א

יְסוֹדֵי הָעוֹלָם הַזֶּה מְרֻבִּים שָׂכָר לְעוֹלָם הַבָּא

אֵלֶּה בְּנֵי אֵצֶר בִּלְהָן וְזַעֲוָן וַעֲקָן (לו כז). יִרְמוֹז הַכָּתוּב עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרָם זַ״ל (ילקוט משלי רמז תתקלד) אָמְרָה תּוֹרָה מִפְּנֵי מָה בָּנֵי עֲנִיִּים, אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (משלי ח כא) ׳לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא׳, פֵּרוּשׁ, כִּי בְּאֶמְצָעוּת יְסוֹדֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה, יִרְבֶּה אוֹצָרָם בָּעוֹלָם הַבָּא.

וְהוּא אוֹמְרוֹ **אֵלֶּה בְּנֵי אֵצֶר**, פֵּרוּשׁ, אוֹתָם שֶׁחַפְּצִים לֶאֱצוֹר אוֹצָר בַּטּוֹב בַּנִּצְחִי, צְרִיכִין בָּעוֹלָם הַזֶּה לִסְבּוֹל יִסּוּרִין, **בִּלְהָן** וְגוֹ׳. וּמוֹדִיעַ הַכָּתוּב כִּי הַיִּסּוּרִין הֵם עוֹשִׂים אוֹצָרוֹת מְלֵאִים כָּל טוּב לְמַעְלָה בְּאֶמְצָעוּתָם, וּכְיִסּוּרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי (ב״מ פד:) שֶׁהָיָה קוֹרֵא אוֹתָם בּוֹאוּ אַחַי וְכוּ׳.

וּמֵעַתָּה מִי הָאִישׁ חָפֵץ חַיִּים הָעֶלְיוֹנִים וְלֶאֱצוֹר אוֹצָרוֹת הַטּוֹב, יְמָאֵס בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבְטַעֲנוּגָיו, וְיִקַּבֵּל עָלָיו **בִּלְהָן** וְזַעֲוָן וַעֲקָן, תַּרְגּוּם צָרָה עָקָא, לְטוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים וּלְמַלְאוֹת אוֹצְרוֹתָיו:

אוֹצָרוֹת גְּאוֹנֵי הַדּוֹרוֹת

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו (לב ד)

מַטְעֵם הַמֶּלֶךְ

רַבִּי חַיִּים עַמְרָם זַצַ״ל

דְּמוּת הַמַּלְאָכִים שֶׁנִּשְׁלְחוּ לְעֵשָׂו

הַטַּעַם לְמַה שֶׁשָּׁלַח יַעֲקֹב לְעֵשָׂו מַלְאָכִים וְלֹא בְּנֵי אָדָם חֲשׁוּבִים, כֵּוָן בָּזֶה לְהַרְאוֹת לְעֵשָׂו שֶׁהוּא שַׁלִּיט גַּם בָּעֶלְיוֹנִים, וּבָזֶה יִכָּנֵס מֹרֶךְ בִּלְבָבוֹ שֶׁל עֵשָׂו, עכ״ד הַמְפָרְשִׁים זַ״ל.

וְאוּלָם זוֹהִי שֶׁקָּשָׁה לִי עַל דִּבְרֵיהֶם, מֶהָא דְּאִיתָא בְּיַלְקוּט חָדָשׁ מִשֵּׁם הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ סֵדֶר בַּמִּדְבָּר, דְּהֵיאַךְ הָיָה יָכוֹל יַעֲקֹב הַגַּשְׁמִי לִנְצֹחַ הַמַּלְאָךְ בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ וְהוּא רוּחָנִי, וְתֵרֶץ לְפִי שֶׁכְּשֶׁהַמַּלְאָכִים יוֹרְדִים לְזֶה הָעוֹלָם הֵם מִתְגַּלְמִים בָּאֲוִיר, וּמִתְגַּשְׁמִים כְּגַוְנָא דְּקָאֵי עָלְמָא.

וְאִם כֵּן לְפִי זֶה מַה הוֹעִיל יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּתַקָּנָתוֹ, דְּסוֹף סוֹף בְּרִדְתָּם לְמַטָּה יִתְגַּשְׁמוּ, וְאִם כֵּן יִסְבֹּר עֵשָׂו שֶׁהֵם בְּנֵי אָדָם וְלֹא מַלְאָכִים, וּבָטְלָה יִרְאָתוֹ וְלֹא יִפְחַד מִמֶּנּוּ, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּבֶאֱמֶת צִוָּה אוֹתָם שֶׁלֹּא יִתְגַּשְׁמוּ כְּלָל.

וְכָזֶה לִבִּי אוֹמֵר לִי שֶׁזֶּהוּ מַה שֶּׁכְּתוּב רַשׁ״י סֵדֶר וַיִּשְׁלַח ׳וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב׳ מַלְאָכִים מַמָּשׁ, רָצָה לוֹמַר שֶׁהֵם מַלְאָכִים מַמָּשׁ וְלֹא גַּשְׁמִים. וְלָזֶה כִּוֵּן הַפָּסוּק בְּמַה שֶּׁכָּתַב ׳מַלְאָכִים לְפָנָיו׳, דְּהַאי ׳לְפָנָיו׳ אֵין לוֹ מוּבָן, וְעַל פִּי הָאָמוּר הִנֵּה נָכוֹן, דִּלְפָנֵי עֵשָׂו הָיוּ מַלְאָכִים מַמָּשׁ כְּדֵי לְהַבְהִילוֹ, אֲבָל בַּדֶּרֶךְ הָיוּ כִּדְמוּת פְּנֵי בְּנֵי אָדָם.

אָזְנֵי יְהוֹשָׁעַ
רַבִּי יְהוֹשָׁעַ מֹשֶׁה זַצ"ל

גְּבוּרָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב כְּנֶגֶד עֵשָׂו

יֵשׁ לְדַקְדֵּק, שֶׁתֵּבֵת "לְפָנָיו" לְכְאוֹרָה מְיֻתֶּרֶת, וְהָיָה דַּי לִכְתֹּב 'וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים אֶל עֵשָׂו אָחִיו'. וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק, מֵהֶם תֵּבוֹת "אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם".

וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ, כִּי הִנֵּה שְׁנֵי טַכְסִיסֵי מִלְחָמָה מְאֹד חֲשׁוּבִים לְנִצַּח הַמִּלְחָמָה. הָרִאשׁוֹן, הוּא דֶּרֶךְ פְּתִיחַת הַמִּלְחָמָה, שֶׁאִם תִּהְיֶה בְּהַפְתָּעָה מִצַּד אֶחָד סִכּוּי רַב שֶׁיִּגְבַּר עַל הָאוֹיֵב הַמֻּפְתָּע. הַשֵּׁנִי, לְהִלָּחֵם בִּתְנָאֵי שֶׁטַּח הַמֻּכָּרִים לוֹ אוֹ לְכָל הַפָּחוֹת שֶׁאֵין הָאוֹיֵב מַכִּירוֹ טוֹב יוֹתֵר.

וּבְכֵן, יַעֲקֹב בְּשֶׁל גְּבוּרָתוֹ, לֹא הִתְחַשֵּׁב בְּטַכְסִיסִים אֵלּוּ, וְלֹא חָשַׁשׁ מֵהַצַּד שֶׁכְּנֶגְדּוֹ כְּלָל. וְלָכֵן כָּתְבָה "לְפָנָיו", לוֹמַר שֶׁיַּעֲקֹב שָׁלַח לְהַגִּיד לוֹ מִקֹּדֶם אִם יִתְרַצֶּה לוֹ, מוּטָב, וְאִם לָאו, יִלָּחֵם עִמּוֹ בְּכָל כֹּחוֹ, וְינַצְּחוֹ. וְלֹא בָּא בְּפֶתַע פִּתְאוֹם, כְּדֶרֶךְ הַנּוֹצְחִים בַּמִּלְחָמָה מִכֹּחַ תַּחְבּוּלָה אוֹ הַפְתָּעָה, וְלֹא בְּשֶׁל גְּבוּרָתָם. גַּם שָׁלַח לְאַרְצוֹ שֶׁל עֵשָׂו, וְלֹא הִמְתִּין שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנָּה, שֶׁלֹּא הִתְיָרֵא לְהִלָּחֵם עִם עֵשָׂו אֲפִלּוּ בְּאַרְצוֹ שֶׁל עֵשָׂו.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)



עִם לָבָן גַּרְתִּי וְאֵחַר עַד עָתָּה (לב ה)

גּוֹרַל יְהוֹשָׁעַ
רַבִּי יְהוֹשָׁעַ פּוֹלָק זַצ"ל

יְצִיאָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לָאָרֶץ עַל מְנַת לִלְמֹד תּוֹרָה

קָשֶׁה מַה שָּׁלַח לוֹ, וְנִרְאֶה דְּאִיתָא בִּגְמָרָא דְּמַגִּלָּה (ג.) גַּבֵּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁאָמַר לַמַּלְאָךְ עַל אֵיזֶה מֵהֶם בָּאתָ, אָמַר לוֹ 'עַתָּה בָּאתִי', פֵּרְשׁוּ תּוֹסָפוֹת (ד"ה עתה) שֶׁעַתָּה הוּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לא יט) 'וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת'. וְגַם אִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (ב"ר עו ב), שֶׁאָמַר יַעֲקֹב כָּל הַשָּׁנִים הַלָּלוּ הוּא (-עֵשָׂו) יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁמָּא הוּא בָּא עָלַי מִכֹּחַ יְשִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאִיתָא בִּגְמָרָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה (יג.) אֵין יוֹצְאִין מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לָאָרֶץ אֶלָּא לִלְמֹד תּוֹרָה.

וְהַשְׁתָּא אֲתֵי שַׁפִּיר **עִם לָבָן גַּרְתִּי** בְּחוּץ לָאָרֶץ, וְשָׁמָּא יֵשׁ לִי עָוֹן בְּדָבָר זֶה, לָכֵךְ אָמַר **וְאֵחַר עַד עָתָּה** בִּשְׁבִיל תּוֹרָה כַּנַּ"ל. [בשם אדוני אבי הרב המ"ג המנוח מהור"ר יהודה ליב ז"ל]



דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה
רַבִּי שְׁלֹמֹה שָׁלֵם זַצ"ל

הַמְקַיֵּם מִצְוֹת לְפָנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין נוֹטֵל שְׂכָרוֹ אַף בְּעוֹלָם הַזֶּה

עוֹד אֶפְשָׁר לוֹמַר בְּאֹפֶן אַחֵר אָמְרוֹ 'עִם לָבָן גַּרְתִּי וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים', נִמְשָׁךְ אֶל הַקּוֹדֶם דְּמַה טַּעַם יִשְׂרָאֵל אוֹכְלִים בָּעוֹלָם הַזֶּה אֲשֶׁר אֵינוֹ שָׁלֵם, יוּבַן בְּמַה שְׁכָּתַב הַזֹּהַר בָּרוּךְ חָדָשׁ, דְּאַף דְּקָאָמַר לָן (קידושין לט:) שְׂכַר מִצְוָה בְּהַאי עָלְמָא לֵיכָּא, עִם כָּל זֶה אִם אָדָם עוֹשֶׂה סְיָגִים וּגְדֵרִים לַמִּצְוֹת מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת, אֲזַי יֵשׁ לוֹ עֲלֵיהֶם שָׂכָר בָּעוֹלָם הַזֶּה, יֵעָיֵן שָׁם. בְּאֹפֶן דְּכָל דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתוֹ הָאָדָם בְּהִיוֹתוֹ בִּלְתִּי מְחֻיָּב, נוֹטֵל שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה.

וְהִנֵּה כְּבָר נוֹדַע מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ן זַ"ל וּשְׁאָר מְפָרְשִׁים זַ"ל שֶׁלֹּא הָיוּ חַיָּבִים וּמְזֻהָרִים הָאָבוֹת לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה כִּי אִם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דַּוְקָא, כִּי הַמִּצְוֹת מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ הֵם, וּבְחוּץ לָאָרֶץ פְּטוּרִים הֵם. וְאִם כֵּן יַעֲקֹב הָיָה פָּטוּר בְּעָמְדוֹ בְּחוּץ לָאָרֶץ מִלְּקַיֵּם הַמִּצְוֹת, וְהִתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ וְקִיֵּם תַּרְיַ"ג מִצְוֹת, אִם כֵּן מִכָּרָח שֶׁהקב"ה יְשַׁלֵּם לוֹ שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, דְּאָתֵי בְּקַל וָחֹמֶר מֵהָעוֹשֶׂה מִשְּׁמֶרֶת וְסָיָג.

וְאִם כֵּן הַדָּבָר פָּשׁוּט כִּי הָעֹשֶׂר אֲשֶׁר הִצִּיל בְּהִיוֹתוֹ עִם לָבָן הָיָה שְׂכָרוֹ שֶׁנָּתַן לוֹ הקב"ה, וּמִשּׁוּם הָכִי כְּשֶׁשָּׁב יַעֲקֹב חָשַׁב שֶׁעֲשָׂו יִרְאֶה אֶת כָּל הַכָּבוֹד הַזֶּה אָמַר 'אִמַּר שֶׁהַבְּרָכוֹת נִתְקַיְּמוּ בִּי וְיַהֲרְגֵנִי, דְּאִם לֹא כֵּן מֵאַיִן הֶעְשִׁיר יַעֲקֹב הֲרֵי אֵין לוֹ חֵלֶק בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַכֹּל שֶׁלִּי.

וְלָכֵן שָׁלַח לוֹמַר, דַּע וּרְאֵה כִּי הַבְּרָכוֹת לֹא נִתְקַיְּמוּ בִּי, וְכָל אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה בָּא בִּשְׂכָרִי מִשּׁוּם דְּאַף שֶׁ**עִם לָבָן** הָאֲרַמִּי אֲשֶׁר הוּא גָּר בְּחוּץ לָאָרֶץ **גַּרְתִּי**, דְּגַר נִתְחַשַּׁבְתִּי כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיִיתִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאַף שֶׁהָיִיתִי פָּטוּר מִלְּקַיֵּם הַתּוֹרָה עִם כָּל זֶה 'וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי' לְפָנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, וְאַף שֶׁאִם הָיִיתִי לוֹמֵד מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים הָיִיתִי פָּטוּר, דְּאֵין קִיּוּם הַתּוֹרָה אֶלָּא בְּאֶרֶץ, אַף עַל פִּי כֵן לֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים, בְּאֹפֶן שֶׁבַּעֲבוּר זֶה יֵשׁ לִי שָׂכָר טוֹב מֵאֵת ה', וְנַחֲלָתִי הוּא הָעוֹלָם הַבָּא, וּמִשּׁוּם הָכִי **וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר** וְכוּ' וְלֹא שָׁנַטַלְתִּי מֵחֶלְקָךְ, וְעַל כֵּן **וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֶיךָ** שֶׁלֹּא נָטַלְתִּי מִמְּךָ כְּלוּם.

שְׂכַר מִצְוֹת לֹא תֵּעָשֶׂה בָּעוֹלָם הַזֶּה

עוֹד לֶאֱלוֹהַּ מִלִּין בְּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י עִם לָבָן גַּרְתִּי וְתַרְיַ"ג וְכוּ' וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים', בְּהַקְדִּים מַה שֶּׁכָּתַב בְּסֵפֶר שִׁפְתֵי יְשֵׁנִים שֶׁשְּׂכַר מִצְוֹת עֲשֵׂה הוּא בָּעוֹלָם הַבָּא, וּשְׂכַר מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּשְׂכַר מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה הוּא כְּשֶׁבָּא לְיָדוֹ דְּבַר עֲבֵרָה וְנִצּוֹל מִמֶּנָּה.

וּכְבָר כָּתְבוּ דְּנִתְיָרֵא יַעֲקֹב מֵעֵשָׂו שֶׁיֹּאמַר שֶׁנִּתְקַיְּמוּ בּוֹ הַבְּרָכוֹת, דְּאִם לֹא כֵּן מֵאַיִן לוֹ עֹשֶׁר וְכָבוֹד, אִי מִשּׁוּם שְׂכַר מִצְוֹת, בְּהַאי עָלְמָא לֵיכָּא, וְלָזֶה הִגִּיד לוֹ כִּי הוּא אוֹכֵל מִכֹּחַ הַמִּצְוֹת.

וְזֶה שֶׁאָמַר 'עִם לָבָן גַּרְתִּי וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי' וְיֵשׁ בְּכָלָן מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁשְּׂכָרָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְכִי תֵּימָא מִי יֵימַר שֶׁבָּא דִּבַּר עֲבֵרָה לְיָדְךָ, לָזֶה אָמַר 'וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים', שֶׁבְּכָל עֵת הָיִיתִי נִצּוֹל מֵעֲבֵרָה, וּמִשּׁוּם הָכִי 'וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר' וְכוּ' וְלֹא מִכֹּחַ הַבְּרָכוֹת, וְלָכֵן 'וָאֶשְׁלְחָה וְכוּ' לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֶיךָ'.



כֹּה אֲמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד עָתָּה. וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֶיךָ (לב ה-ו)

אֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים
רַבִּי שָׁאוּל בַּיָּץ זַצ"ל

הִסְתָּרַת מַכְאוֹבָיו וְצָרוֹתָיו מִידִיעַת אוֹהֲבָיו

שָׁמַעְתִּי פֵּרוּשׁ אֶחָד, בְּהַקְדֵּם כִּי דֶּרֶךְ אוֹהֲבִים בְּאֵם אֶחָד גָּר בְּעִיר זוֹ וְאֶחָד דָּר בְּעִיר אַחֶרֶת, וְהִנֵּה בְּאֵם אֶחָד יוֹשֵׁב בְּשַׁלְוָה וַה' מַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ, אָז הוּא כּוֹתֵב לַחֲבֵרוֹ לְהוֹדִיעַ כְּדֵי שֶׁגַּם חֲבֵרוֹ יִשְׂמַח בְּהַצְלָחָתוֹ, לֹא כֵּן בְּאֵם ח"ו הִפֵּךְ עָלָיו הַזְּמַן וּבְכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה יַרְשִׁיעַ, אָז מוֹנֵעַ מִלְּהוֹדִיעַ לַחֲבֵרוֹ הַצַּעַר, כִּי מַה לּוֹ עוֹד לְצַעֵר אֶת חֲבֵרוֹ הָאֲהוּב לוֹ.

וְהִנֵּה יַעֲקֹב רָצָה לְהַרְאוֹת אַהֲבָה לְעֵשָׂו, וְרָצָה לְגַלּוֹת לוֹ שֶׁהוּא לוֹ אוֹהֵב נֶאֱמָן, לָזֶה שָׁלַח כָּךְ: אֲהוּבִי אָחִי אַל יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל שֶׁמָּנַעְתִּי מִלְּהוֹדִיעֲךָ לְךָ מִשְׁלוֹמִי זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְכִי לֹא מִמֶּרֶד וּמֵעַל טָמַנְתִּי אֶת יָדִי בַּצַּלַּחַת מִלְּכָתֵב לְךָ שׁוּם תְּמוּנַת אוֹת, אַךְ אֲגַלֶּה לְךָ כָּל מַצְפּוּנֵי הִנֵּה עַד כָּאן **עִם לָבָן גַּרְתִּי**, לֹא נַעֲשֵׂיתִי שׂר וְחָשׁוּב רַק גֵּר וְהָיִיתִי עָנִי, לָזֶה **וָאֵחַר עַד עָתָּה** וְלֹא רָצִיתִי לְצַעֵר גַּם אוֹתְךָ כַּנַּ"ל, וּרְאֵיָה, שֶׁמִּיָּד כַּאֲשֶׁר **וַיְהִי לִי רַק שׁוֹר** כוּ', מִיָּד אֲנִי שׁוֹלֵחַ **לְהַגִּיד לַאדֹנִי**, לָזֶה מֵהָרָאוּי לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֵי אֲדוֹנִי, ע"כ שָׁמַעְתִּי.

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל

רַבִּי שָׁאוּל נְחֶמְיַאשׂ זַצ״ל

אחוּר הַגְּאֻלָּה מִפְּאַת הַיֵּצֶר הָרָע

אֶפְשָׁר לִרְמֹז שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִקְרֵאת בְּשֵׁם ׳יַעֲקֹב׳, אוֹמֶרֶת לְעֵשָׂו שֶׁהוּא אֱדוֹם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמַר הֵיכָן הַנְּבוּאָה שֶׁהִתְנַבֵּא עֲלֵיהֶם עוֹבַדְיָה (א כא) שֶׁיַּעֲלוּ מוֹשִׁיעִים לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו, וְיָרְשׁוּ יִשְׂרָאֵל שְׁלָלָם, וְזֶה כַּמָּה אֹרֶךְ גָּלוּת וְלֹא נִתְקַיְּמָה זֹאת הַנְּבוּאָה.

לָזֶה אָמַר לוֹ יִשְׂרָאֵל **כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב**, שֶׁעוֹבְדִים לְךָ בַּגָּלוּת, לָמָּה אֲנַחְנוּ עֲדַיִן בְּגָלוּתְךָ, מִפְּנֵי **שֶׁעִם לָבָן** שֶׁהוּא יֵצֶר הָרָע **גַּרְתִּי**, וּלְכָךְ **וָאֵחַר** גְּדֻלָּתִי **עַד עָתָּה**, עַד עֵת הַגְּאֻלָּה.

בִּיאַת הַגְּאֻלָּה בִּזְכוּת הַתְּשׁוּבָה

אוֹ רָמַז עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה שֶׁנִּקְרָא ׳עַתָּה׳, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז״ל (ב״ר כא ו) וְאֵין וְעַתָּה אֶלָּא תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים י יב) וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה׳ אֱלֹהֶיךָ. שֶׁאָז **וַיְהִי לִי שׁוֹר** מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף שֶׁנִּקְרָא שׁוֹר, **וַחֲמוֹר** מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה ט ט) עָנִי וְרֹכֵב עַל חֲמוֹר, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בר״מ (רע״מ ח״ג רעט.).

צֹאן רְצוֹנוֹ לוֹמַר בִּזְכוּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָא צֹאן שֶׁסּוֹבְלִים יִסּוּרִין וְעוֹלַם הַגָּלוּת, **וְשִׁפְחָה** הוּא סנד״ל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמַ״ז זַ״ל, שֶׁהֵם מַכְנִיעִים סִטְרָא אַחֲרָא וּמַעֲלִים תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו כַּנּוֹדָע, וְעַכְשָׁו בַּגָּלוּת **וָאֶשְׁלַח ה׳** הַיְנוּ הַתְּפִלָּה, עַל יְדֵי **לְהַגִּיד לַאדֹנִי** קב״ה, כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן לִי מְצִיאוּת **חֵן בְּעֵינֶיךָ** עַד שֶׁיָּבוֹא הַקֵּץ.

כְּבוֹד יוֹם טוֹב

רַבִּי יוֹם טוֹב לִיפְּמַאן ב״ר מֹשֶׁה שְׁלֹמֹה מֵאַיְשִׁישׁוּק זַצ״ל

קִיּוּם הַמִּצְוֹת בְּמַחֲשָׁבָה

הִנֵּה מַעֲשֵׂה יַעֲקֹב בְּפֹעַל הָיָה מְגֻנֶּה, דִּבְמַעֲשֶׂה הָיָה עוֹבֵר עַל אִסּוּר שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, אֲבָל כַּוָּנָתוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ הָיְתָה רְצוּיָה, כִּי זֶה הָיָה תִּקּוּן גָּדוֹל בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְאִם כֵּן בְּמַחֲשָׁבָה קִיֵּם תַּרְיַ״ג מִצְוֹת וְלֹא עָבַר עַל ׳אִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ׳.

וְהִנֵּה בְּעִנְיַן בִּרְכַּת יִצְחָק לְיַעֲקֹב הָיָה גַּם כֵּן עִנְיָן הַזֶּה, דִּבְמַעֲשֶׂה נִתְבָּרֵךְ יַעֲקֹב שֶׁהִנִּיחַ יִצְחָק יָדָיו עַל רֹאשׁ יַעֲקֹב וּבֵרְכוֹ, אֲבָל מַחֲשֶׁבֶת יִצְחָק הָיָה עַל עֵשָׂו.

וְהִנֵּה אִם נֹאמַר דְּיַעֲקֹב לֹא עָבַר עַל ׳אִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ׳ כו׳, דְּהַיְנוּ שֶׁעִקָּר הִיא הַכַּוָּנָה וְהַמַּחֲשָׁבָה, אִם כֵּן אֵין בְּבִרְכָתוֹ כְּלוּם, שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה הָיְתָה עַל עֵשָׂו. וְאִם נֹאמַר דְּמַעֲשֶׂה מוֹצִיא מִיַּד מַחֲשָׁבָה, וְכֵיוָן שֶׁבְּמַעֲשֶׂה נִתְבָּרֵךְ יַעֲקֹב הוּא הָעִקָּר, אִם כֵּן עָבַר יַעֲקֹב עַל ׳אִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ׳ כו׳.

וְזֶהוּ שֶׁשָּׁלַח לוֹ יַעֲקֹב **עִם לָבָן גַּרְתִּי** שֶׁשָּׁמַרְתִּי תַּרְיַ״ג מִצְוֹת שֶׁלֹּא עָבַרְתִּי עַל אִסּוּר שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, אִם כֵּן מוּכָח שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה הִיא הָעִקָּרִית, אִם כֵּן אֵינְךָ כְּדַאי לִשְׂנֹא אוֹתִי עַל הַבְּרָכוֹת, שֶׁהַמַּחֲשָׁבוֹת הָיוּ עָלֶיךָ.

וְאִם תֹּאמַר דִּסְבִירָא לְךָ דְּהַמַּעֲשֶׂה הוּא הָעִקָּר, וְאִם כֵּן רָאוּי הוּא שֶׁאֶשְׂנַאֲךָ וְגַם אוּכַל לְךָ, כִּי עָבַרְתָּ בְּמַעֲשֶׂה עַל הַתּוֹרָה שֶׁנָּשָׂאתָ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְאָבִי אָמַר ׳וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיד וּפָרַקְתָּ׳ כו׳, לָזֶה שָׁלַח לוֹ הִנְּךָ רוֹאֶה בְּחוּשׁ שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה הִיא הָעִקָּרִית, שֶׁהֲרֵי **וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר** כו׳, כְּפֵרוּשׁ רַשׁ״י זַ״ל שֶׁלֹּא מִתְקַיֵּם בִּי בִּרְכַּת אָבִי, כִּי אֵלּוּ הֵם לֹא מִטַּל הַשָּׁמַיִם וְלֹא מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, וְאֵין זֶה כִּי אִם בִּשְׁבִיל שֶׁמַּחֲשֶׁבֶת אָבִי לֹא הָיָה עָלַי כִּי אִם עָלֶיךָ, אִם כֵּן אֵינְךָ כְּדַאי לִשְׂנֹא אוֹתִי, וְזֶהוּ **וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֶיךָ.**

וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ וַיַּחַץ אֶת הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן וְאֶת הַבָּקָר וְהַגְּמַלִּים לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת (לב ח)

וַיְחִי יַעֲקֹב

רַבִּי יַעֲקֹב חַאבִּיף זַצ״ל

יַעֲקֹב חָשַׁשׁ לְאַבֵּד אֶת הַזְּכוּת לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה

פֵּרֵשׁ רַשׁ״י, ״וַיִּירָא״ שֶׁמָּא יֵהָרֵג, ״וַיֵּצֶר לוֹ״ אִם יַהֲרֹג הוּא אֶת אֲחֵרִים׳. יֵשׁ לִתְמֹהַּ, מַדּוּעַ יַעֲקֹב חָשַׁשׁ לַהֲרֹג אֲחֵרִים, הֲרֵי נֶאֱמַר בִּגְמ׳ בְּרָכוֹת (נח.) ׳הַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות כב, א) אִם בָּא לְהָרְגְךָ, הַשְׁכֵּם לְהָרְגוֹ׳, וּמַדּוּעַ שֶׁיֵּצֶר לוֹ עַל כָּךְ.

וְיוּבַן, בְּהַקְדִּים אֶת שֶׁכָּתַב רַבִּי מֹשֶׁה אַמַארִילְייוּ בְּסִפְרוֹ ׳יַד מֹשֶׁה׳ (פר׳ וירא) הַטַּעַם שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה וְלֹא אֻמּוֹת הָעוֹלָם, לְפִי שֶׁעִם יִשְׂרָאֵל הֵם בְּנֵי אַבְרָהָם. וְהִקְשָׁה, אִם כֵּן מַדּוּעַ בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וּבְנֵי עֵשָׂו, שֶׁגַּם הֵם מִבְּנֵי אַבְרָהָם, לֹא קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה. וְתֵרֵץ עַל פִּי הַמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (ויק״ר ב, ד), ׳כָּךְ אָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הקב״ה, רבש״ע מִשִּׁבְעִים אֻמּוֹת אַוְתִּינְטִיאוֹת (מֶמְשָׁלוֹת) שֶׁיֵּשׁ לְךָ בְּעוֹלָמְךָ, אִי אַתָּה מְצַוֶּה אוֹתִי אֶלָּא עַל יִשְׂרָאֵל? אָמַר לוֹ, שֶׁהֵם דְּבוּקִים לִי׳. וּפֵרוּשׁ ׳דְּבוּקִים לִי׳, הַיְנוּ דְּבוּקִים במדותיי, מָה אֲנִי רַחוּם וּבַעַל חֶסֶד, אַף הֵם כֵּן. וּמִפְּנֵי כֵן, דַּוְקָא עַם יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם רַחֲמָנִים וּבַעֲלֵי חֲסָדִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וְעֵשָׂו.

מֵעַתָּה, יֵשׁ לְפָרֵשׁ אֶת חֲשָׁשׁוֹ שֶׁל יַעֲקֹב מִלַּהֲרֹג אֶת עֵשָׂו. יַעֲקֹב חָשַׁשׁ, שֶׁמָּא אִם יַהֲרֹג אֶת עֵשָׂו, יַעֲשֶׂה זֹאת בְּמִדַּת הָאַכְזָרִיּוּת, וּכְתוֹצָאָה מִכָּךְ יְאַבֵּד אֶת זְכוּתוֹ וְאֶת זְכוּת זַרְעוֹ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, שֶׁכֵּן קַבָּלַת הַתּוֹרָה תְּלוּיָה בְּמִדַּת הָרַחֲמִים וְהַחֶסֶד. וְאָז, זַרְעוֹ שֶׁל עֵשָׂו יִזְכֶּה בַּתּוֹרָה, הוֹאִיל וְהֵם יֵחָשְׁבוּ לְבַעֲלֵי מִדּוֹת טוֹבוֹת יוֹתֵר בְּמִקְרֶה זֶה. (באדיבות ׳מכון חכמי ספרד׳ נתיבות)

וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו (לג ג)

בֵּית אַהֲרֹן

רַבִּי אַהֲרֹן רַייזְמַאן זַצ״ל

הִתְעוֹרְרוּת רַחֲמֵי הָאָח

וְקָשֶׁה לָמָּה נֶאֱמַר ׳עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו׳, לֹא הֲוֵי צָרִיךְ לִכְתֹּב אֶלָּא ׳עַד גִּשְׁתּוֹ אֵלָיו׳. וְנִרְאֶה לִי עַל פִּי שֶׁהֵבִיא רַשׁ״י הַדְּרָשׁ, בְּיָדוּעַ שֶׁעֵשָׂו הָיָה שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב, אֶלָּא שֶׁנִּכְמְרוּ רַחֲמָיו בְּאוֹתוֹ הַשָּׁעָה מֵחֲמַת הַהִשְׁתַּחֲוָיוֹת שֶׁל יַעֲקֹב, עַל כֵּן אָמַר **וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו**, שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ כְּאָח שֶׁנִּכְמְרוּ רַחֲמָיו עָלָיו.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנִי יֹדֵעַ כִּי הַיְלָדִים רַכִּים וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר עָלוֹת עָלָי וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד וָמֵתוּ כָּל הַצֹּאן (לג יג)

בֵּית יִצְחָק

רַבִּי יִצְחָק רַייטְבּוֹרְד זַצ״ל

מְנִיעַת עֶזְרָה מֵהַיְלָדִים הָרַכִּים

וְיֵשׁ לְהַרְגִּישׁ בְּדִבְרֵי יַעֲקֹב אָבִינוּ ע״ה, דְּפָתַח בִּשְׁתַּיִם, בִּילָדִים וּבְהֵמוֹת, וְסִיֵּם בְּאַחַת ׳וָמֵתוּ כָּל הַצֹּאן׳, וּמֵהַיְלָדִים לֹא זָכַר מְאוּמָה (ועיין ברמב״ן).

וְשָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם הָרַב וְכוּ׳ מו״ה יִצְחָק אֵלִיָּהוּ לַנְדֹא זלה״ה שֶׁהָיָה מ״מ דק״ק וִוילְנָא יצ״ו, שֶׁאָמַר דְּהַאי ׳כִּי הַיְלָדִים רַכִּים׳ שֶׁאָמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ ע״ה, לֹא הָיָה כַּוָּנָתוֹ כִּי הַיְלָדִים רַכִּים וּמֻטָּלִים עָלַי, לֹא, דְּמֵהַיְלָדִים לֹא הָיָה יָרֵא כְּלָל, דְּלָהֶם לֹא הָיָה מַזִּיק הַהֲלִיכָה.

רַק כֵּן הָיָה כַּוָּנָתוֹ, **אֲדֹנִי יֹדֵעַ כִּי הַיְלָדִים רַכִּים** וְאֵינָם יְכוֹלִים לַעֲזֹר לִי מְאוּמָה, דְּאִם הָיוּ גְּדוֹלִים, הָיָה נוֹטֵל רְאוּבֵן שְׁנַיִם אוֹ שְׁלוֹשָׁה טְלָאִים הַנֶּחֱלָשִׁים וְהַנִּלְאִים עַל כְּתֵפוֹ, וְכֵן שִׁמְעוֹן וְלֵוִי, כַּאֲשֶׁר אָמַר יְשַׁעְיָה הַנָּבִיא ע״ה (מ יא) ׳כְּרֹעֶה עֶדְרוֹ יִרְעֶה בִּזְרֹעוֹ יְקַבֵּץ טְלָאִים וּבְחֵיקוֹ יִשָּׂא׳ וְגוֹ׳, וְהַחֲזָקִים וְהַבְּרִיאִים הָיוּ נִמְהָרִים בְּמַהֲלָכָם, אַךְ עַתָּה ׳כִּי הַיְלָדִים רַכִּים׳ וְאֵינָם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת מְאוּמָה, **וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר עָלוֹת** כֻּלָּם רַק **עָלַי**, מָה אוּכַל לַעֲשׂוֹת לְבַדִּי, **וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד** וְגוֹ׳.

וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְּיָדוֹ מִנְחָה לְעֵשָׂו אָחִיו (לב יט)

בֵּית אָשֵׁר

רַבִּי אָשֵׁר זֶעלִיג גְרִינְצְוויג זַצַ"ל

שְׁלִיחַת צֹאן לְעֵשָׂו מֵאוֹתָם שֶׁכְּבָר נִתְקְנוּ עַל יְדֵי יַעֲקֹב

אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ, דְּהִנֵּה אִיתָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים דְּבִצְאן שֶׁל יַעֲקֹב הָיוּ נְשָׁמוֹת גְּדוֹלוֹת, וְהָיָה לוֹ צֹאן שֶׁכְּבָר תִּקֵּן אוֹתָם, וְגַם הָיָה לוֹ כְּאִלּוּ שֶׁלֹּא תִּקֵּן, וְלֹא נָתַן לְעֵשָׂו רַק אוֹתָן שֶׁכְּבָר תִּקֵּן, כִּי הָיָה רוֹצֶה שֶׁכֻּלָּם יִהְיֶה לָהֶם תִּקּוּן. וְזֶה וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְּיָדוֹ, פֵּרוּשׁ מֵאוֹתָן שֶׁכְּבָר עָבְרוּ תַּחַת יָדוֹ וּכְבָר תִּקֵּן אוֹתָם.

וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַנָּשִׁים וְאֶת הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה לָךְ וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ (לג ה)

וַיְחֻנֶּךָּ שְׁלֹמֹה

רַבִּי שְׁלֹמֹה נְחֶמְיאשׁ זַצַ"ל

הָרְאִיָּה שֶׁיַּעֲקֹב נָטָה שְׁתֵּי אֶחָיוֹת עַל פִּי הַדִּבּוּר

יֵשׁ לְבָאֵר אֶת הַפָּסוּק, בְּהַקְדִּים אֶת דִּבְרֵי רַבִּי שְׁמוּאֵל יָפֶה בְּפֵרוּשׁוֹ 'יָפֶה תֹּאַר' עַל הַמִּדְרָשׁ (ב"ר טז, ט), שֶׁאַף שֶׁגַּם לְבָנִי נֹחַ אָסוּר לָשֵׂאת שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, מִכָּל מָקוֹם יַעֲקֹב נָשָׂא שְׁתֵּי אֲחָיוֹת עַל פִּי הַדִּבּוּר (כלומר, בהיתר מיוחד מן השמים).

עוֹד יֵשׁ לְהַקְדִּים אֶת הַמִּדְרָשׁ (ב"ר סה, כ) עַל הַפָּסוּק "הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו" (בראשית כז, כב), 'בִּזְמַן שֶׁקּוֹלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב מָצוּי בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת, אֵין "הַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו", שֶׁאֵין עֵשָׂו יָכוֹל לִשְׁלֹט בְּיִשְׂרָאֵל. וְאִם לָאו, "הַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו" וְהוּא יָכוֹל לִשְׁלֹט בָּהֶם'.

וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְדִּים, כִּי אִלּוּ יַעֲקֹב חָטָא בִּנְשִׂיאַת שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, הוּא לֹא הָיָה מוֹלִיד בָּנִים הַגּוּנִים. אֶלָּא וַדַּאי נָשָׂא שְׁתֵּי אֲחָיוֹת עַל פִּי הַדִּבּוּר, וּרְאָיָה לְכָךְ שֶׁהוֹלִיד שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים, שֶׁכֻּלָּם הַגּוּנִים.

מַעֲתָּה יוּבַן, כַּאֲשֶׁר רָאָה עֵשָׂו שֶׁנָּשָׂא יַעֲקֹב שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, כַּנַּאֲמַר "וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַנָּשִׁים", דְּהַיְנוּ, שֶׁרָאָה שֶׁנָּשָׂא שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, "וְאֶת הַיְלָדִים", מִיָּד "וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה לָךְ?", כַּוָּנָתוֹ לִשְׁאֹל מִי הִתִּיר לְךָ לָשֵׂאת שְׁתֵּי אֲחָיוֹת? וְעַתָּה, כְּשֶׁעָבַרְתָּ עַל הַתּוֹרָה וְאֵין "הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב", אֲזַי "הַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו", כְּלוֹמַר, יָכוֹל אֲנִי לִשְׁלֹט בְּךָ.

עַל כָּךְ עָנָה לוֹ יַעֲקֹב, "הַיְלָדִים" רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהֵם הַגּוּנִים וּרְאוּיִים, וְזוֹהִי הַהוֹכָחָה "אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ".

וַדַּאי שֶׁה' הִתִּיר לִי לָשֵׂאת אוֹתָן, שֶׁהֲרֵי לֹא הָיָה נוֹתֵן לִי בָּנִים הַגּוּנִים כְּמוֹ אֵלֶּה, אִלּוּ חָטָאתִי. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וַתֵּצֵא דִינָה בַּת לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לִרְאוֹת בִּבְנוֹת הָאָרֶץ (לד א)

מַטְעַם הַמֶּלֶךְ

רַבִּי חַיִּים עַמְרָם זַצַ"ל

חִיּוּב עֲלִיָּה לָרֶגֶל לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְקַע

הַטַּעַם לָמָּה שֶׁלֹּא נֶעֱנַשׁ יַעֲקֹב בִּדִינָה אֶלָּא בִּשְׁכֶם, בּוֹ יֹאמַר עַל פִּי מַה שֶּׁדָּרְשׁוּ רַז"ל שֶׁאָמְרוּ דְּעֹנֶשׁ דִּינָה הִגִּיעַ לְיַעֲקֹב מִפְּנֵי שֶׁעָבַר עַל אִחוּר נִדְרוֹ, שֶׁאָמַר (כח כב) 'וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ'.

וְיָדוּעַ דְּאֵין עוֹבֵר עַל בַּל תְּאַחֵר דְּנֶדֶר אֶלָּא הַמְּחֻיָּב לַעֲלוֹת לָרֶגֶל, דְּמַהַאי טַעְמָא מְצַדֵּד הַשַּׁ"ס בְּפֶרֶק קַמָּא דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (ו:) לְמִיפְטַר נָשִׁים מִבַּל תְּאַחֵר, כֵּיוָן דְּלָא מְחֻיְּבִי בִּמְצוֹת רְאִיַּת שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים. וְאִיתָא בְּפֶרֶק קַמָּא דִּפְסָחִים (ג:) בְּתוֹסָפוֹת (ד"ה מאליה), דְּמִי שֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע פָּטוּר מֵרְאִיָּה. וְהִנֵּה בִּמְקוֹם שְׁכֶם שֶׁקָּנָה חֶלְקַת הַשָּׂדֶה, מָצָא בַּעַל חוֹב לִפְקֹד עָלָיו אִחוּר הַנֶּדֶר, וְנֶעֱנַשׁ בְּדִינָה.

מַעֲשֵׂי צַדִּיקִים

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים אֶל עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם (לב ג) בְּרֵאשִׁ"י, מַלְאָכִים מַמָּשׁ.

בַּתְּקוּפָה בָּהּ הִתְגּוֹרֵר הרה"ק **הָאֲמְרֵי חַיִּים מְוִיז'נִיץ** זיע"א בָּעִיר תֵּל אָבִיב, נִגַּשׁ אֵלָיו בְּלָכְתּוֹ בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר יְהוּדִי שֶׁלֹּא הִכִּירוֹ וּבִקֵּשׁ גַּפְרוּר כְּדֵי לְהַצִּית סִיגָרִיָּה, הַדָּבָר חָרָה לַמְלוָֹה שֶׁל הָרַבִּי, וְהוּא נָסָה לְהָעִיר אֶת תְּשׂוּמֶת לֵב הַמְבַקֵּשׁ בְּלַחַשׁ כִּי מְדֻבָּר בְּאַדְמוֹ"ר מְוִיז'נִיץ, כְּאוֹמֵר, אֵין זֶה יָאֶה שֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ אֶת עֶזְרָתוֹ.

כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת הָרַבִּי, הוּא נָזַף בַּמְלוָֹה וְאָמַר לוֹ, "עַד שֶׁכְּבָר הִתְגַּלְגְּלָה אֵלַי הִזְדַּמְּנוּת לְקַיֵּם מִצְוָה וְלַעֲשׂוֹת טוֹבָה לִיהוּדִי, אַתָּה רוֹצֶה לִמְנֹעַ זֹאת מִמֶּנִּי וְדוֹאֵג עַל כְּבוֹדִי, הֲכִי בִּגְלַל שֶׁאֲנִי אֶתֵּן לוֹ גַּפְרוּר יִפְחַת כְּבוֹדִי אֶצְלְךָ, גַּם לָרַבִּי מֶתֶר לַעֲזֹר לִיהוּדִי". (מאיר החיים)

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים אֶל עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם (לב ג) בְּרֵאשִׁ"י, מַלְאָכִים מַמָּשׁ.

סֵפֶר רַבִּי אֶלְחָנָן הַיילְפְּרִין זַצַ"ל, כָּתַב הרה"ק **רַבִּי שִׁמְשׁוֹן מֵאוֹסְטְרוֹפּוֹלִי** זיע"א הי"ד בְּסִפְרוֹ **לְקוּטֵי שׁוֹשַׁנִּים**, אִיתָא בְּזֹהַר חָדָשׁ הוּבָא בְּסֵפֶר הַפְּלִיאָה, מִיכָאֵל מַלְכִּיאֵל שְׁנַנְדִיאֵל הֵם עָזְרוּ לְיַעֲקֹב בְּעֵת צָרָתוֹ מֵעֵשָׂו בְּכֹחַ רָצוֹן הָעֶלְיוֹן, וּמִסְפָּרָם 'עָזְרַת', וְאָנוּ צְרִיכִין לְכַוֵּן לְכָךְ בְּאָמְרֵנוּ בַּתְּפִלָּה 'עָזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם' וְגוֹ'.

וְאֶפְשָׁר לְהוֹסִיף עַל כָּךְ כִּי 'וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים' בְּגִימַטְרִיָּא מִיכָאֵל מַלְכִּיאֵל שְׁנַנְדִיאֵל, מַמָּשׁ כְּמִנְיַן 'עָזְרַת', וְזֶה לְדַעְתִּי סוֹד שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י ז"ל 'וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים' מַמָּשׁ, כִּי מַמָּשׁ רָאשֵׁי תֵּבוֹת מִ'יכָאֵל מַ'לְכִּיאֵל שְׁ'נַנְדִיאֵל, וְהוּא פֶּלְאִי עכל"ק.

הוֹסִיף רַבִּי אֶלְחָנָן וְסִפֵּר, הִגִּיעַ אֵלַי אָדָם שֶׁטָּבַל כְּאֵבִים חֲזָקִים בְּרֹאשׁוֹ, וְשָׁאַל לְחַכְמֵי הָרוֹפְאִים וְלֹא מָצְאוּ לוֹ תְּרוּפָה, וְהִנֵּה שָׁמַעְתִּי מֵאֶחָד מִנֶּכְדֵי זִידִיטְשׁוֹב בְּשֵׁם הרה"ק **הָעֲטֶרֶת צְבִי מִזִּידִיטְשׁוֹב** זיע"א, וְיָעַצְתִּי לוֹ שֶׁיִּכְתֹּב עַל קְלָף אֶת הַפָּסוּק 'דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה', וּמְפָרֵשׁ רַשִׁ"י 'לִי לִשְׁמִי'.

עַל כֵּן יִכְתֹּב תֵּבַת 'תְּרוּמָה' בְּשִׁלּוּב עִם שֵׁם 'הַוָיָה' "תירהוומהה", וְשִׁלּוּב זֶה עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּא 'עֶזְרַת' כְּמִנְיַן שְׁמוֹת הַמַּלְאָכִים הַנַּ"ל וְגַם עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּא 'רְפוּאָה שְׁלֵמָה', וְהָאִישׁ הִתְרַפֵּא.

אַחַר זְמַן הוּא פָּנָה אֵלַי בִּשְׁאֵלָה, הַאִם מֻתָּר לוֹ לְטַלְטֵל אֶת הַקֶּמֶיעַ בְּרִשּׁוּת הָרַבִּים בְּשַׁבָּת, הֶעֱלֵיתִי אֶת הַשְּׁאֵלָה בְּמוֹשַׁב בֵּית דִּין בְּסִטְמֶפּוֹרְד הִיל, וּפְסָקְנוּ שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא מַרְגִּישׁ שֶׁהַקֶּמֶיעַ עוֹזֵר לוֹ, לֹא יֶהֱא חָמוּר מִקֶּמֶיעַ שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה, שֶׁמֻּתָּר לָצֵאת עִמּוֹ בְּשַׁבָּת בְּדֶרֶךְ שִׁנּוּי. (אמרי חן)

וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד עָתָּה (לב ד)

בְּרַשִׁ"י, גַּרְתִּי בְּגִימַטְרִיָּא תַּרְיַ"ג, כְּלוֹמַר עִם לָבָן הָרָשָׁע גַּרְתִּי וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי, וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים.

שָׁח הרה"ק **רַבִּי בָּרוּךְ מִסְּעֶרֶט** וִיז'נִיץ זיע"א עַל דְּרָשַׁת חַז"ל עִם לָבָן גַּרְתִּי וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים, דְּלִכְאוֹרָה מָה הַקֶּשֶׁר בֵּינֵיהֶם, וּבֵאֵר

עַל פִּי מַה שֶּׁמְּסַפְּרִים מִזִּקְנוֹ הרה"ק **רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵרוּז'ִין** זיע"א, שֶׁאֶחָד מֵחֲסִידָיו נָסַע לְוִינָה בְּעִנְיְנֵי עֲסָקָיו, וּבְשׁוּבוֹ שָׁאַל אוֹתוֹ רַבּוֹ עַל מַעֲשָׂיו בְּוִינָה וְהוּא עָנָה, "הָאֱמֶת אַגִּיד שֶׁהִרְגַּשְׁתִּי בְּוִינָה הִתְעוֹרְרוּת גְּדוֹלָה לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בְּבֵיתִי, וְאֵינִי מֵבִין מַדּוּעַ".

הֵשִׁיב הָרַבִּי, "אֵין פֶּלֶא כִּי כָּךְ הִרְגַּשְׁתָּ, בַּאֲשֶׁר בְּכָל מָקוֹם שׁוֹרֶרֶת כְּמוּת קְדֻשָּׁה מְסֻיֶּמֶת, וּבְוִינָה הַבִּירָה הִיא אֵינָהּ מוּצֵאת בַּמֶּה לְהִתְדַּבֵּק, וְעַד שֶׁמְּצָאָה יְהוּדִי יָרֵא שָׁמַיִם, מִיָּד כָּל הַקְּדֻשָּׁה נִדְבְּקָה בּוֹ, מַה שֶּׁאֵין כָּךְ כַּאֲשֶׁר אַתָּה בְּמְקוֹמְךָ בַּבַּיִת, הַקְּדֻשָּׁה מִתְחַלֶּקֶת לְעוֹד הַרְבֵּה שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹת".

זֶה אֲשֶׁר אָמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ כִּי מֵחֲמַת שֶׁ'עִם לָבָן גַּרְתִּי', לָכֵן תַּרְי"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי, לְיַד לָבָן יָכֹלְתִּי יוֹתֵר בְּקַל לִשְׁמֹר אֶת כָּל הַמִּצְוֹת, כִּי כָּל הַקְּדֻשָּׁה נִדְבְּקָה בִּי. (מקור ברוך)

כְּעֵין זֶה אִיתָא בְּסֵפֶר בֵּית יִשְׂרָאֵל, "שֶׁמַּעְתִּי בְּדוּבֶּענְקָא, שֶׁהָיָה שָׁם אִישׁ אֶחָד שֶׁמָּצָא אֶת פַּרְנָסָתוֹ מִמִּסְחָר בְּעֵצִים, הוּא הָיָה מוֹבִילָם לְדַנְצִיג וְשָׁם מוֹכֵר אוֹתָם בַּשּׁוּק הַגָּדוֹל, וְזָכָה לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל הרה"ק **רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵרוּז'ִין** זיע"א.

פַּעַם שָׁאַל אוֹתוֹ הָרַבִּי הֵיכָן מַחְשְׁבוֹתָיו יוֹתֵר טְהוֹרוֹת וּנְקִיּוֹת, בְּשִׁבְתּוֹ בְּבֵיתוֹ אוֹ בְּדַנְצִיג, וְהוּא הֵשִׁיב כִּי בָּאֱמֶת הַדָּבָר תָּמוּהַּ בְּעֵינָיו, בַּאֲשֶׁר בְּעֵת שִׁבְתּוֹ בְּדַנְצִיג לְרַגְלֵי מִסְחָרוֹ וְשָׁם הַמָּקוֹם פָּרוּץ וְיִרְאֵי ה' מוּעָטִים, עִם זֹאת מַחְשְׁבוֹתָיו שָׁם יוֹתֵר נְקִיּוֹת מֵאֲשֶׁר בַּבַּיִת.

הֵשִׁיב לוֹ הָרַבִּי מֵרוּז'ִין זיע"א, כִּי סִבַּת הַדָּבָר הִיא שֶׁדַּוְקָא מֵחֲמַת שֶׁהַקְּדֻשָּׁה שָׁם בְּדַנְצִיג נְכִרִית מְאֹד וְאֵין דּוֹרֵשׁ לָהּ, עַל כֵּן אִם תִּמְצָא אֵיזֶה יְהוּדִי יְהִיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, הִיא נֶאֱחֶזֶת בּוֹ בְּיוֹתֵר" (בית ישראל)

כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וָאֲחַר עַד עָתָּה, וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר (לב ד – ה)

כַּאֲשֶׁר שָׂהָה **הָרַב מִבְּרִיסְק רַבִּי יִצְחָק זְאֵב סוֹלוֹבֵייצִ'יק** זַצַ"ל, בַּעֲיָרַת הַמִּרְפֶּא קְרִינִיצָא, שָׂהָה בַּמָּקוֹם בְּאוֹתוֹ זְמַן גַּם הָרַב שֶׁל לֶמְבֶּרְג, חֲתָנוֹ שֶׁל **רַבִּי לֵייב בְּרוִידָא** זַצַ"ל, וּבְעֵת שֶׁהִתְהַלֵּךְ הָרַב מִבְּרִיסְק בְּרְחוֹבוֹת הָעִיר לְצֹרֶךְ בְּרִיאוּתוֹ, הִתְלַוָּה אֵלָיו אוֹתוֹ רַב וְחָזַר בְּפָנָיו עַל דְּבַר תּוֹרָה שֶׁאָמַר לִבְנֵי קְהִלָּתוֹ בְּשַׁבָּת.

כָּתוּב בְּרֵישׁ פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח שֶׁאָמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה 'עִם לָבָן גַּרְתִּי', וּמֵבִיא רַשִׁ"י, 'וְתַרְי"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי, וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים', לְכְאוֹרָה קָשֶׁה, אֵיךְ הָיָה בְּיָכְלְתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ לִשְׁמֹר עַל כָּל הַתַּרְי"ג מִצְוֹת, הֲרֵי לָבָן הָאֲרַמִּי בִּקֵּשׁ לַעֲקֹר אֶת הַכֹּל, וּבְוַדַּאי חִפֵּשׂ לְהַפְרִיעַ לְיַעֲקֹב בְּכָל עֵת שֶׁהָיָה רוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמֹד, וְעָמַד עָלָיו לְבַלְבְּלוֹ וּלְהַטְרִידוֹ.

אֶלָּא עַל זֶה הִתְכַּוֵּן יַעֲקֹב בְּאָמְרוֹ 'וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר', כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר שֶׁלָּבָן הָיָה בְּעֵינָיו כְּמוֹ שׁוֹר וַחֲמוֹר, שֶׁהוּא לֹא הִתְחַשֵּׁב בּוֹ וְלֹא הִתְפַּעֵל מִמֶּנּוּ כְּלָל, וּבִזְכוּת כָּךְ לֹא לָמַד מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים.

כַּאֲשֶׁר הָלַךְ הַלָּה, אָמַר הָרַב מִבְּרִיסְק כִּי הֲגַם שֶׁאֵין זֶה הַבֵּאוּר הַפָּשׁוּט בַּפָּסוּק, מִכָּל מָקוֹם עֶצֶם הַדָּבָר נָכוֹן, כִּי אִם נוֹתְנִים חֲשִׁיבוּת בְּמִדָּה כָּל שֶׁהִיא לָרְשָׁעִים אַף בְּדָבָר פְּלוֹנִי אוֹ בִּתְכוּנָה פְּלוֹנִית שֶׁלָּהֶם, עַל כָּרְחוֹ יִלְמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, מַה שֶּׁאֵין כָּךְ כְּשֶׁמְּבַטְּלָם הָאָדָם בְּלִבּוֹ לַחֲלוּטִין וְהֵם חֲשׁוּבִים בְּעֵינָיו כִּבְהֵמוֹת מַמָּשׁ, כְּשׁוֹר וַחֲמוֹר', הוּא לֹא יִלְמַד מֵהֶם מְאוּמָה שֶׁכֵּן הֵם חֲשׁוּבִים אֶצְלוֹ כְּשׁוֹר וַחֲמוֹר.

הָרַב מִבְּרִיסְק אַף הֵבִיא רְאָיָה לַדָּבָר מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּהִלְכוֹת דֵּעוֹת (פ"ו ה"א), 'דֶּרֶךְ בְּרִיָּתוֹ שֶׁל אָדָם לִהְיוֹת נִמְשָׁךְ בְּדֵעוֹתָיו וּבְמַעֲשָׂיו אַחַר רֵעָיו וַחֲבֵרָיו' וְכוּ', מַדְגִּישׁ הָרַמְבַּ"ם 'רֵעָיו וַחֲבֵרָיו', שֶׁכֵּן כַּאֲשֶׁר הֵם אֶצְלוֹ רַק כְּמוֹ שׁוֹר וַחֲמוֹר, הוּא כְּלָל אֵינוֹ נִמְשָׁךְ אַחֲרֵיהֶם. (עובדות והנהגות לבית בריסק)

כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה (לב יא)

כָּתַב הרה"ק **רַבִּי אֶפְרַיִם מִסְּדִילְקוֹב** זיע"א בְּסִפְרוֹ **דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם** עַל פָּסוּק זֶה, נִרְאֶה שֶׁזֶּה עַל דֶּרֶךְ שֶׁסִּפֵּר זְקֵנִי הרה"ק **הַבַּעַל שֵׁם טוֹב** זיע"א שֶׁפַּעַם חָצָה אֶת נְהַר הַדְּנֶיעֶסְטֶר בְּלִי שׁוּם 'שֵׁם', רַק פָּרַשׂ אֶת חֻגּוֹרָתוֹ עַל הַנָּהָר וְעָבַר עָלֶיהָ.

הַקְּשָׁה הרה"ק רַבִּי בָּעֶר מִלִּיעֲווֹא זיע"א עַל דְּבָרָיו אֵלּוּ, אִם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ הָיָה יָכוֹל לַעֲבֹר עַל פְּנֵי הַנָּהָר, לְשֵׁם מָה הָיָה עָלָיו לְהַנִּיחַ חֻגּוֹרָה עַל הַמַּיִם, וְכִי מַה מּוֹעִילָה חֻגּוֹרָה הַמֻּנַּחַת עַל פְּנֵי נָהָר.

וְנִרְאֶה שֶׁבְּוַדַּאי אֵין הַדָּבָר כִּפְשׁוּטוֹ, אֶלָּא רָמַז רָמַז לָנוּ כִּי חֲגוֹרָה מוֹרָה עַל אֱמוּנָה, כְּמַאֲמַר הַכָּתוּב (ישעיה יא ה) 'וְהָאֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו', וְכַוָּנַת ה'דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם' לְרַמֵּז שֶׁבְּכֹחַ הָאֱמוּנָה שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב בְּמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, שֶׁכְּמוֹ שֶׁהוּא בָּרָא אֶת הַיַּבָּשָׁה לְלֶכֶת עָלֶיהָ כָּךְ בָּרָא אֶת הַמַּיִם, וְאִם צְרִיכִים לְעָבְרָהּ יֵלְכוּ עָלֶיהָ כְּמוֹ שֶׁהוֹלְכִים בַּיַּבָּשָׁה, אֱמוּנָה זוֹ פֵּרֵשׁ הַבעש"ט עַל הַדְּנֶיעֶסְטֶר וְעָלֶיהָ עָבַר. (נר ישראל)

וַיָּרֶץ עֵשָׂו לִקְרָאתוֹ וַיְחַבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל צַוָּארָו וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ (לג ד)

בְּרֵשִׁ"י, וַיִּשָּׁקֵהוּ נָקוּד עָלָיו, וְיֵשׁ חוֹלְקִין בַּדָּבָר הַזֶּה בַּבְּרַיְיתָא דְּסִפְרֵי (בהעלותך יא) יֵשׁ שֶׁדָּרְשׁוּ נְקֻדָּה זוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא נְשָׁקוֹ בְּכָל לִבּוֹ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי הֲלָכָה הִיא בְּיָדוּעַ שֶׁעֵשָׂו שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב, אֶלָּא שֶׁנִּכְמְרוּ רַחֲמָיו בְּאוֹתוֹ שָׁעָה וּנְשָׁקוֹ בְּכָל לִבּוֹ.

נִרְאֶה לְבָאֵר עַל פִּי מַה דְּאִיתָא מֵהרה"ק **רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב** זיע"א שֶׁלִּפְעָמִים צַדִּיק מַכְנִיס אֵיזֶה נִיצוֹץ קְדֻשָּׁה בְּרָשָׁע כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה לוֹ אֶחָיזָה בּוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה יָכוֹל אַחַר כָּךְ לְהַפְרִיד מִמֶּנּוּ אֶת הַחִיּוּת הַקְּדוֹשָׁה לְגַמְרֵי.

וְאִיתָא בִּבְנֵי יִשָּׂשכָר, כְּשֵׁם שֶׁעַל יְדֵי שֶׁצַּדִּיק מְקַבֵּל מַתָּנָה מֵרָשָׁע נִכְנֶסֶת בּוֹ אֵיזֶה הַשְׁפָּעָה רָעָה מִמֶּנּוּ, מִדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה, כְּשֶׁנּוֹטֵל הָרָשָׁע מַתָּנָה מֵהַצַּדִּיק, עַל יְדֵי כָּךְ הוּא מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֵיזֶה הַשְׁפָּעָה טוֹבָה, וְעַל יְדֵי זֶה מִשְׁתַּנֶּית צוּרָתוֹ לְאוֹתוֹ רָגַע וְיָכוֹל לְהַבִּיט בְּפָנָיו.

זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב 'כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פְּנֵי אֱלֹקִים וַתִּרְצֵנִי', פְּנֵי אֱלֹקִים הַכַּוָּנָה לְמַלְאָךְ כְּמוֹ שפירש"י, דְּהַיְנוּ כְּמוֹ שֶׁאֶת שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו הִכְנִיעַ וַהֲכָפַכְתּוֹ לְצַד הַטּוֹב לְפִי שָׁעָה עַד שֶׁבֵּרְכוֹ, הֲגַם שֶׁאַחַר כָּךְ הִמְשִׁיךְ בִּרְשָׁעָתוֹ כְּלַפֵּי כָּל בָּאֵי עוֹלָם, כָּךְ גַּם עֵשָׂו הִתְהַפֵּךְ אוֹתָהּ שָׁעָה לְטוֹב עַל יְדֵי הַמַּתָּנָה שֶׁקִּבֵּל מִמֶּנּוּ, וְהָיָה יָכוֹל לְהַבִּיט בְּפָנָיו.

כִּי יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁהוּא מֶרְכָּבָה לִמְדַּת הָרַחֲמִים, הִשְׁפִּיעַ עַל עֵשָׂו מִמִּדַּת הָרַחֲמִים עַד שֶׁנִּכְמְרוּ רַחֲמָיו עָלָיו, לְפִיכָךְ אָמְרוּ שֶׁנִּכְמְרוּ רַחֲמָיו בְּאוֹתוֹ שָׁעָה וְאַחַר כָּךְ חָזַר עֵשָׂו לְסוֹרוֹ, אַף אַף עַל פִּי כֵן פָּעַל יַעֲקֹב גְּדוֹלוֹת וְנִצְוּרוֹת גַּם לְכָל הַדּוֹרוֹת, לְהַמְתִּיק רִשְׁעוּתוֹ שֶׁל עֵשָׂו שֶׁנּוֹכַל לְהַחֲזִיק מַעֲמָד בְּגָלוּת אֱדוֹם, עַד יַשְׁקִיף ה' וְיָרִיב רִיבֵנוּ וְיִגְאָלֵנוּ.

וּבֶאֱמֶת כְּשֶׁנִּתְבּוֹנֵן מְעַט לְאָרְךְ כָּל שְׁנוֹת הַגָּלוּת, נִרְאֶה שֶׁהָיוּ מְאוֹת פְּעָמִים שֶׁנִּכְמְרוּ רַחֲמֵי הָאֻמּוֹת עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכָל זֶה הִגִּיעַ מֵאוֹתוֹ 'נִכְמְרוּ רַחֲמָיו' שֶׁל עֵשָׂו.

סִפֵּר הרה"ק **רַבִּי שְׁמוּאֵל עֶנְגִיל** זַצַ"ל, שֶׁבְּלֵיל הוֹשַׁעְנָא רַבָּא הִגִּיעָה אִשָּׁה אֶל הרה"ק **הַדִּבְרֵי חַיִּים מִצַּאנְז** זיע"א וּפָרְצָה בִּבְכִי מַר, מָחָר מַגִּיעַ תּוֹרוֹ שֶׁל בְּנָהּ לְהִתְיַצֵּב

לַצָּבָא, וְאֵינָהּ רוֹאָה שׁוּם דֶּרֶךְ לְשַׁחְרְרוֹ מֵאַחַר וְהוּא בָּרִיא בְּגוּפוֹ וְגַם הַקָּצִין הַמְמֻנֶּה הוּא שׂוֹנֵא יִשְׂרָאֵל גָּדוֹל, וְאִם בְּנָהּ יֵלֵךְ לַצָּבָא, הִיא וּבַעְלָהּ הַזָּקֵן יִגְוְעוּ בָּרָעָב כִּי אֵין מִי שֶׁיְּפַרְנְסֵם.

הַדִּבְרֵי חַיִּים לֹא הֱשִׁיבָהּ דָּבָר בְּאָמְרוֹ כִּי אֵין הַזְּמַן כָּעֵת לְהַזְכִּיר הַפְּרָט אֶלָּא הַכְּלָל, אֲבָל בְּנוֹ הרה"ק **רַבִּי דָּוִד מִקְשַׁאנוֹב** זיע"א בֵּרֵךְ אוֹתָהּ כְּדֵי לְהַרְגִּיעָהּ, כְּשֶׁעָמַד הַדִּבְרֵי חַיִּים לְהִכָּנֵס לְבֵיתוֹ נַאֲוָה קֹדֶשׁ מֵהַשֻּׁלְחָן הַטָּהוֹר, הִנִּיחַ יָדוֹ עַל הַמְּזוּזָה וְחָזַר כַּמָּה פְּעָמִים עַל מַאֲמַר רַשְׁבִּ"י 'בְּיָדוּעַ שֶׁעֵשָׂו שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב' וְגוֹ'.

לַמָּחֳרָת בְּעֵת שֶׁנִּגַּשׁ אוֹתוֹ בָּחוּר לִפְנֵי וַעֲדַת הַצָּבָא, הוּא נֶחֱרַד לִרְאוֹת כִּי בְּדִיּוּק אוֹתוֹ קָצִין רָשָׁע נֶעֱמַד לִבְדֹּק אוֹתוֹ, וּמִיָּד פָּרַץ בִּבְכִיּוֹת שֶׁיְּרַחֵם עָלָיו מֵחֲמַת שֶׁאָבִיו חוֹלֶה מְאֹד, עַד כְּדֵי שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְהַרְגִּיעוֹ, לְפֶתַע דְּחָפוֹ הַקָּצִין הַחוּצָה וְאָמַר, "מָה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת, הַיְּהוּדִים אֵינָם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ", וְהוּא הִשְׁתַּחְרֵר, אָז הֵבִינוּ הַכֹּל כַּוָּנַת הַצַּדִּיק, שֶׁהִזְכִּיר אֶת דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ. (אמרי חן)

סִפֵּר יְהוּדִי שֶׁהִתְהַלֵּךְ בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל וַורְשָׁא מֵאֲחוֹרֵי **הֶחָפֵץ חַיִּים** זַצַ"ל, כִּי לְפֶתַע נִגְּשׁוּ אֶל הֶחָפֵץ חַיִּים שְׁנֵי עֲרֵלִים שׂוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל וְדָחֲפוּ אוֹתוֹ, עַד שֶׁנָּפַל לוֹ הַכּוֹבַע מֵעַל רֹאשׁוֹ, הַיְּהוּדִי שֶׁהָלַךְ מֵאָחוֹר וְהִבְחִין בַּדָּבָר מִהֵר לְהִתְקָרֵב אֶל הֶחָפֵץ חַיִּים, וְהוּא שָׁמַע אוֹתוֹ מִתְבַּטֵּא עַל אֲשֶׁר עָבַר עָלָיו.

"בֶּאֱמֶת אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל, 'בְּיָדוּעַ שֶׁעֵשָׂו שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב', וְאִם כָּךְ עַל פִּי הַטֶּבַע בְּעֵת שֶׁרוֹאֶה נָכְרִי אִישׁ יִשְׂרָאֵל, הוּא רוֹצֶה לַהֲרֹג אוֹתוֹ חַס וְשָׁלוֹם, אֲבָל זֶה שֶׁהוּא לֹא הוֹרֵג אוֹתוֹ, זֶה מִצַּד הָעַצְלוּת שֶׁל הַנָּכְרִי, אִם כָּךְ אֵין שׁוּם פֶּלֶא שֶׁהוּא רַק דּוֹחֵף אֶת הַיִּשְׂרָאֵל וּמַכֶּה אוֹתוֹ, בְּעֵת שֶׁפּוֹגֵעַ בּוֹ. (יד יוסף)

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל שִׁמְעוֹן וְאֶל לֵוִי עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישֵׁנִי בְּיֹשֵׁב הָאָרֶץ בַּכְּנַעֲנִי וּבַפְּרִזִּי וְגוֹ' וַיֹּאמְרוּ הַכְזוֹנָה יַעֲשֶׂה אֶת אֲחוֹתֵנוּ (לד ל – לא)

הִזְדַּמֵּן הרה"ק **רַבִּי יְחֶזְקֵאל מִשִּׁינָאוָוא** זיע"א לְאַחַת הֶעָרִים הַגְּדוֹלוֹת בִּמְדִינָתֵנוּ, וְהָרַב מָרֵא דְּאַתְרָא הִגִּיעַ אֵלָיו לְכַבְּדוֹ, וְאוֹתוֹ רַב הָיָה מְפֻרְסָם לְשַׂר הַתּוֹרָה וַעֲטֶרֶת הַגּוֹלָה, וּמִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ לֹא אַזְכִּיר שְׁמוֹ, וְגַם הָיָה לָהֶם קִרְבַת מִשְׁפָּחָה.

מוּבָן הַדָּבָר כִּי שָׁהוּ אוֹתָהּ עֵת בְּבֵית אַכְסַנְיַת רַבִּי יְחֶזְקֵאל הַרְבֵּה מְאֹד אֲנָשִׁים נִכְבָּדִים, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים חֲסִידִים וּגְבִירִים, אַךְ מִשֶּׁהִבְחִין רַבִּי יְחֶזְקֵאל בָּרַב שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו, הוּא הֵחֵל לְהוֹכִיחוֹ בְּהִתְלַהֲבוּת גְּדוֹלָה, עַל שֶׁאֵינוֹ מוֹחֶה בְּבִתּוֹ הַלּוֹבֶשֶׁת מַלְבּוּשִׁים הַמִּתְדַּמִּים לְחֻקּוֹת הַגּוֹי, כְּאַחַת הַפְּרוּצוֹת.

נָבוֹךְ הָרַב מֵהַתּוֹכָחָה וְאָמַר, "אִם רְצוֹנְכֶם הָרַב דְּשִׁינָאוָוא לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל 'הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ' (ויקרא יט יז), הָיָה לִכְבוֹדוֹ לְהוֹכִיחַ אוֹתִי בְּמָקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים, כְּדִין תּוֹכָחָה, וּבְגוּף הָעִנְיָן, אֵין בְּיָדִי לִמְחוֹת וּלְהַעֲבִירָהּ מֵרְצוֹנָהּ בָּזֶה".

הֵשִׁיב לוֹ רַבִּי יְחֶזְקֵאל, "דָּבָר זֶה כָּתוּב בַּתּוֹרָה בְּשִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִּינָה, כְּשֶׁשָּׁאַל אוֹתָם יַעֲקֹב מַדּוּעַ כָּךְ עָשׂוּ וְהֵם הֵשִׁיבוּ (לד לא) 'הַכְזוֹנָה יַעֲשֶׂה אֶת אֲחוֹתֵנוּ', וְהַדָּבָר קָשֶׁה, מַדּוּעַ שָׁאַל יַעֲקֹב לָמָּה עָשׂוּ כָּכָה, הָא הֵם כַּדִּין עָשׂוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּרַמְבַּ"ן וּמְפָרְשִׁים, וְגַם מַה הֵשִׁיבוּ 'הַכְזוֹנָה' וְגוֹ', הֲלֹא גַּם יַעֲקֹב יָדַע מַאי הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם.

אַךְ הַכֹּל נִיחָא, שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ שָׁאַל אוֹתָם, אִם רְצִיתֶם לַהֲרֹג אַנְשֵׁי שְׁכֶם, הָיָה לָכֶם לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂיכֶם בְּשֶׁקֶט, לְאַט לְאַט, וּבְלִי פִּרְסוּם בָּרַבִּים בְּפַרְהֶסְיָא כְּמוֹ שֶׁעֲשִׂיתֶם, לְהַבְאִישׁ רֵיחֵנוּ בָּרַבִּים, עַל זֶה הֵשִׁיבוּ שִׁמְעוֹן וְלֵוִי, "אֱמֶת הַדָּבָר שֶׁאָבִינוּ דּוֹבֵר, אַךְ אִם הָיָה שְׁכֶם בֶּן חֲמוֹר עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂהוּ בַּמַּחְשָׁךְ וּבַלַּיְלָה בְּלִי יִוָּדַע לְאִישׁ, הָיִינוּ מוֹדְדִין לוֹ כְּמִדָּתוֹ, עַל חֵטְא בַּסֵּתֶר הֲרִיגָה בַּסֵּתֶר, אוּלָם דִּינָה יָצְאָה לְטַיֵּל בְּחוּצוֹת וּשְׁוָקִים בְּאֶמְצַע הַיּוֹם בִּפְנֵי רַבִּים, וּמִשָּׁם הוּא לָקַח אוֹתָהּ, עַל כֵּן הֻכְרַחְנוּ לִמְדֹּד לוֹ וּלְכָל אַנְשֵׁי הָעִיר בַּיּוֹם וּבְפַרְהֶסְיָא, כְּמִפְעָלָם הֻכְרַחְנוּ לְשַׁלֵּם לָהֶם".

כֵּן הוּא גַּם בִּכְבוֹד הָרַב, אִם הָיָה עִנְיַן הַתּוֹכָחָה עַל עֲבֵרָה בַּסֵּתֶר, הָיִיתִי מוֹכִיחוֹ בְּהִתְבּוֹדְדוּת בְּאֵין רוֹאֶה, אַךְ הֲלֹא בַּת כְּבוֹדוֹ מְטַיֶּלֶת בַּשְּׁוָקִים, וְאַדְרַבָּה רַק בָּרַבִּים הַחֵטְא הַזֶּה, וְיִלְמְדוּ שְׁאָר בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרוֹת דְּרָכֶיהָ הָעֲקַלְקַלּוֹת בְּדֶרֶךְ קַל וָחֹמֶר, אִם בַּת הָרַב הוֹלֶכֶת כֵּן מִכָּל שֶׁכֵּן בְּנוֹת הַבַּעֲלֵי בָּתִּים, וְהוּא חֵטְא שֶׁמַּחְטִיא אֶת הָרַבִּים, שֶׁיֹּאמְרוּ הִתִּירוּ פְּרוּשִׁים אֶת הַדָּבָר.

לָזֶה הַחִיּוּב עָלַי לְהוֹכִיחוֹ בָּרַבִּים, לְמַעַן יֵדְעוּ כִּי הוּא שֶׁלֹּא כַּדִּין וַעֲבֵרָה גְּדוֹלָה, וְיוֹעִילוּ דְּבָרֵינוּ בְּפִרְסוּם הַחֵטְא שֶׁהַרְבֵּה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרוֹת יִפְרְשׁוּ, וּבְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חִלּוּל הַשֵּׁם אֵין חוֹלְקִין כָּבוֹד לָרַב (סנהדרין פב.), וְהָרַב הוֹדָה לוֹ כִּי בְּצֶדֶק יְדַבֵּר לְשֵׁם שָׁמַיִם. (מקור חיים)

וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר (לב כד)

בְּרַבֵּנוּ בְּחַיֵּי, דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל לְכַדּוֹ קְרִי בֵּיהּ, מְלַמֵּד שֶׁחָזַר עַל פַּכִּין קְטַנִּים, לְלַמֵּד שֶׁמָּמוֹנָם שֶׁל צַדִּיקִים חָבִיב עֲלֵיהֶם כְּדֵי שֶׁיִּתְרַחֲקוּ מִן הַגֶּזֶל.

סִפֵּר בַּעַל הַמַּעֲשֶׂה, "בְּלֶכְתִּי עִם **הַחֲזוֹן אִישׁ** זַצַ"ל בְּאַחַד הַיָּמִים לִטְבֹּל בְּיַמָּהּ שֶׁל תֵּל אָבִיב, לָמַדְתִּי מִמֶּנּוּ מוּסַר הַשְׂכֵּל נִפְלָא, בְּחוֹף הַיָּם שֶׁל תֵּל אָבִיב הָיוּ שְׁנֵי מְקוֹמוֹת לְהַנִּיחַ אֶת הַבְּגָדִים, אוֹ בְּסֻכּוֹת עֵץ קְטַנּוֹת שֶׁבָּהֶן גָּבוּ גְּרוּשׁ, אוֹ בְּתוֹךְ אַרְגָּז שֶׁעָמַד תַּחַת כִּפַּת הַשָּׁמַיִם, וְעַל הַשִּׁמּוּשׁ בּוֹ גָּבוּ חֲצִי גְּרוּשׁ.

הִצַּעְתִּי לַחֲזוֹן אִישׁ לְהִכָּנֵס לַסֻּכָּה, אַךְ הוּא הִמְשִׁיךְ לָלֶכֶת לִמְקוֹם הָאַרְגָּזִים וְהָלַכְתִּי בְּעִקְּבוֹתָיו, בְּצֵאתֵנוּ מִן הַיָּם, הַשֶּׁמֶשׁ הִכְּתָה קָשׁוֹת עַל רָאשֵׁינוּ וְאָמַרְתִּי "כַּמָּה חֲבָל שֶׁלֹּא הָלַכְנוּ לַסֻּכָּה לִמְצֹא לָנוּ לְמִסְתּוֹר מִלַּהַט הַשֶּׁמֶשׁ".

בְּצֵאתֵנוּ מֵהַמָּקוֹם חָזַרְתִּי עַל דְּבָרַי, וְאָז הַחֲזוֹן אִישׁ הִשְׁפִּיל אֶת עֵינָיו עַל מַקְלוֹ שֶׁבְּיָדוֹ וְהֵשִׁיב חֲרִישִׁית, "אֶת חֲצִי הַגְּרוּשׁ אֶפְשָׁר לְנַצֵּל לְמַתַּן צְדָקָה לְעָנִי". (מעשה איש)

וַיֹּאמֶר מִי לְךָ כָּל הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגָשְׁתִּי (לג ח)

עַל אֵם הַדֶּרֶךְ, נִקְלְעָה שַׁיָּרָתוֹ שֶׁל הרה"ק **אֲבִיר יַעֲקֹב** זיע"א לְמַאֲרָב שֶׁל גַּזְלָנִים עַזֵּי נֶפֶשׁ, הַכְּנוּפְיָה הָיְתָה מְפֻרְסֶמֶת זֶה מִכְּבָר בְּקֶרֶב תּוֹשָׁבֵי הָאֵזוֹר כַּאֲנָשִׁים מְסֻכָּנִים אֲשֶׁר כָּל רוֹאֵיהֶם לֹא יָשׁוּבוּ, הֵם הָיוּ נוֹטְלִים אֶת נַפְשׁוֹת קָרְבְּנוֹתֵיהֶם וּבוֹזְזִים אֶת רְכוּשָׁם.

בְּעוֹד הַכְּנוּפְיָה עוֹמֶדֶת מוּלוֹ וַאֲנָשֶׁיהָ מְאַיְּמִים עִם קְנֵי רוֹבֵיהֶם, פָּנָה אֲלֵיהֶם רַבֵּנוּ אֲבִיר יַעֲקֹב בִּשְׁאֵלָה יְשִׁירָה, "הֲלָנוּ אַתֶּם אוֹ לְצָרֵינוּ".

לְתַדְהֵמַת הַנּוֹכְחִים, הִתְאַבְּנוּ הַשּׁוֹדְדִים עַל מְקוֹמָם וְלֹא יָכְלוּ לְהָנִיעַ אֵבָר, רַק לְאַחַר תַּחֲנוּנֵיהֶם הָרַבִּים וְהַבְטָחָתָם לַעֲזֹב דֶּרֶךְ רֶשַׁע, הִסְכִּים רַבֵּנוּ לְרַפְּאָם וּלְהָסִיר אֶת הָרָעָה מֵעֲלֵיהֶם, עַל מְנָת לַעֲזֹר בְּכָךְ לִיהוּדֵי הָאֵזוֹר שֶׁהָיוּ סוֹבְלִים מַנַּחַת זְרוֹעָם.

כְּשֵׁם שֶׁהִשְׁתַּתְּקוּ בְּאַחַת, כָּךְ שָׁבוּ לָנוּעַ בְּחָפְשִׁיּוּת כְּבַתְּחִלָּה, בַּהֶמְשֵׁךְ אַף לִוּוּ אוֹתָם בַּרְנָשִׁים אֶת רַבֵּנוּ עַד בֵּיתוֹ, כְּדֵי לְהָגֵן עָלָיו מִסַּכָּנוֹת הַדֶּרֶךְ, בְּדֶרֶךְ מוֹפְתִית זוֹ הוּסְרָה הַסַּכָּנָה מֵעַל רֹאשָׁם שֶׁל רַבֵּנוּ וּמְלַוָּיו, וּבַד בְּבַד נֶעֶלְמָה אַחַת הַמְּצוּקוֹת הַמְאַיְּמוֹת בְּיוֹתֵר מֵרֹאשָׁם שֶׁל יְהוּדֵי הַסְּבִיבָה. (תולדות רבינו אביר יעקב)

פרשת וישלח

קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים

בביתו של הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זיע"א היתה העניות גדולה. 'מה נאכל?', שאלה הרבנית, וביקשה ממנו לצאת לערים ולאסוף מעות לפרנסת המשפחה. הרבי שמע לדבריה ויצא לדרך. אלא שכאשר פגש עניים, נתן להם מן הכסף שקיבל. כך עברו המעות מידיו אל הנצרכים, וכשחזר הביתה שוב היו ידיו ריקות. הרבנית ביקשה שיחוס גם על ילדיו, הזקוקים ללחם וללבוש. בבית ממתינים לישועה, והכסף שנאסף בשבילם אינו מגיע אליהם. אלא שבסופו של דבר שוב עברו המעות לעניים.

לקראת הנסיעה הבאה מצאה הרבנית עצה. היא שלחה עם הרבי את בנם רבי אברהם, ומסרה לו ארגז למעות, עם מנעול ומפתח. את הכסף שיקבל אביו יכניס לארגז וינעל אותו, והמפתח יישאר אצלו. כשאביו יצטרך מעות להוצאות הדרך, ייתן לו מן הקופה. כך יוכל הרבי להמשיך בנסיעתו, ובשובו הביתה יישאר גם כסף לצרכי המשפחה.

רבי אברהם קיבל עליו את השליחות והקפיד לעשות כפי שביקשה אמו. הוא הכניס את הכספים שהובאו לאביו אל הארגז, שמר את המפתח בידו, והיה מופקד גם על המעות שנצרכו לאביו. תוך כדי הנסיעה עקב אחר הסכום שהלך ונאסף. לפי חשבונו היו בקופה ארבע מאות זהובים. הפעם יוכלו לשוב הביתה עם סכום נכבד, שיש בו כדי להקל את הדחק ולשמח את בני הבית.

כשחזרו, יצאה הרבנית לקראתם ושאלה לשלומם. רבי אברהם הושיט לה בשמחה את הארגז. 'לעשות רצונך חפצתי וכן עשיתי!', סיפר לה. הנסיעה הצליחה, ולפי חשבונו יש בקופה ארבע מאות זהובים. הרבנית שמחה מאוד. סוף סוף תוכל לפרוע את החובות, ובכסף שיישאר להחיות את בני הבית ולהלבישם.

היא פתחה את הארגז. הוא היה ריק לחלוטין.

'בני, בני! מה עשית? למה מעלת בשליחותי?', קראה הרבנית בתוגה. אבל רבי אברהם היה משתומם לא פחות ממנה. הוא עצמו הכניס את הכסף לארגז ושמר את המפתח בידו. כיצד נעלמו כל המעות, אחרי שהקפיד כל כך לשמור עליהן?

רבי אברהם החל להיזכר במה שאירע בדרך. ואז נזכר: יום אחד לפני שהגיעו הביתה ניגש אל אביו עני מדוכא, שבגדיו קרועים, וביקש נדבה. אביו ביקש ממנו לפתוח את הקופה ולתת לעני מעות. רבי אברהם היה טרוד באותה שעה בדבר אחר, ולכן מסר לאביו את המפתח, כדי שיוציא בעצמו את הכסף.

אז לא ראה בזה סיבה לחשוש. גם אם ייתן אביו לעני כמה פרוטות יותר ממה שהיה נותן הוא עצמו, חשב, עדיין יישאר בקופה סכום יפה. הרי הם כבר סמוך לביתם. הרבי החזיר לו מיד את המפתח, והארגז נשאר נעול עד שבאו הביתה. עכשיו הבין רבי אברהם מה קרה באותה פעם יחידה שבה מסר את המפתח לאביו.

בני הבית שאלו את הרבי אם נתן לעני את כל הכסף, והוא השיב שאכן כך עשה. קשה היה להם להבין: כבר כמה פעמים חזר הביתה בלי המעות שנאספו, ועכשיו מסר את כל ארבע מאות הזהובים לעני אחד! מי היה אותו עני, ומדוע ראה הרבי צורך לתת לו את הקופה כולה?

'אל תרגזו עליו!', ביקש הרבי מסטרעטין מבני ביתו. 'אספר לכם המעשה שהיה'. כדי שיוכלו להבין מה אירע, סיפר להם מעשה מהשנים שבהן היה נוסע אל רבו, הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זיע"א. שם, אצל הרבי מסטרעליסק, התחיל הסיפור שהביא אותו למסור את כל המעות לאותו עני.

פעם נצרך רבי אורי לסכום כסף, ושלח משולחים לאסוף את המעות עבורו. גם רבי יהודה צבי יצא בשליחות רבו. כשחזרו המשולחים ונכנסו לפתח ביתו, אמר רבי אורי: 'שיינע משולחים! איך שיק זייא פין מיינט וועגען צום סוף טוען זייא גאר ניכט פאקט אייך', ובתרגום הדברים: משולחים יפים! אני שולח אותם בשליחותי, ולבסוף אינם עושים דבר. הסתלקו לכם! רבי יהודה צבי הבין שרבו מתכוון אליו.

הוא נסוג מיד לאחור, ואפילו לקבל שלום מרבו לא ניגש. במקום להישאר שם, שב ויצא לדרך כדי למלא את השליחות. בנסיעתו הגיע לעיר ליק שבפרוסיה ונכנס לבית המדרש להתפלל. הוא התפלל כפי שלמד אצל רבו. כשסיפר אחר כך את המעשה לבני ביתו, הדגיש שלא ביקש להתפאר בתפילתו או למצוא באמצעותה חן בעיני מישהו.

אחד הגבירים בעיר ראה את תפילתו, ניגש אליו ושאל לשלומו. הגביר הזמין אותו להתארח בביתו בשבת, ורבי יהודה צבי נענה להזמנה. המארח נהג בו בנדיבות מיוחדת: הוא נתן לו לנהוג בבית כבעל הבית ממש. כך היתה דרכו עם כל אורח הגון, הסביר הגביר לאחר מכן. הגביר מסר בידיו את הנהגת הבית והניח לו לעשות כרצונו.

ביום ראשון ביקש רבי יהודה צבי להיפרד ולהמשיך בדרכו. הגביר נטל את מפתחות אוצרותיו והזכיר לאורחו שגם עכשיו הוא בעל הבית. 'אצינד זענט איהר נאך בעל בית נעמט אייך געלד וויעפיעל איהר ווילט', אמר לו: עדיין אתם בעל הבית, קחו לכם כסף ככל שתרצו. המארח מסר את הנהגת הבית לאורחו מיד כשהגיע, ועכשיו הניח לפניו גם את אוצרות הממון שברשותו. הוא לא אמר לו כמה לקחת ולא הגביל את הסכום, אלא השאיר את הבחירה בידיו של רבי יהודה צבי.

רבי יהודה צבי לקח חמשה רובלים. צחק הגביר ואמר: סכום קטן כל כך, כשיש בידו מעות רבות כל כך? 'נעמט אייך טויזענטערס!', ביקש הגביר, והפציר בו שייקח כמה אלפי רובל. אך רבי יהודה צבי לא רצה לקחת, אך לאחר הפצרות רבות הסכים לקבל כמה מאות רובלים בשביל רבו. עתה היו בידיו המעות שנצרך להביא אל רבי אורי מסטרעליסק.

לפני הפרידה פנה רבי יהודה צבי אל המארח הנדיב ושאל מה הוא מבקש לעצמו. הוא יוכל להזכיר את בקשתו אצל רבו. הגביר השיב שהקדוש ברוך הוא חנן אותו בכל טוב, ולא חסר לו דבר. רק בקשה אחת יש לו: ביתו מלא ברכה, אבל לבנים עדיין לא זכה.

רבי יהודה צבי שמע את הבקשה ואמר שבשביל זה אין צורך לפנות אל רבו. 'זאת גם אני מעצמי אוכל להבטיח לך', אמר, והבטיח לגביר שייוולד לו בן זכר. הברכה התקיימה. ואכן בביתו של אותו יהודי נולד בן, כפי שהבטיח לו רבי יהודה צבי כשנפרד ממנו.

חלפו השנים, ובינתיים ירד הגביר מנכסיו, עד שהגיע לפת לחם. כשבנו הגיע לפרקו, לא היה בידו כסף להשיאו. אותו בעל בית שפתח בשעתו את אוצרותיו לפני אורחו והפציר בו לקחת אלפים, היה צריך עכשיו לחזר על פתחי נדיבים ולאסוף מעות לנישואי בנו.

הוא היה העני שניגש אל הרבי בדרך הביתה. הוא ביקש נדבה בשביל נישואי הבן שנולד לאחר ברכתו של הרבי. רבי אברהם ראה יהודי קרוע בגדים המבקש עזרה, אבל אביו הכיר אותו. הוא זכר את הכנסת האורחים בביתו ואת המעות שנתן בשביל

רבו הקדוש רבי אורי, וידע גם בשביל מי הוא אוסף עכשיו כסף.

'ואני הייתי הגורם לדבר', הסביר רבי יהודה צבי לבני ביתו. הוא עצמו תלה את ירידתו של הגביר מנכסיו בהשתלשלות שבאה בעקבות הבטחתו לבנים. משום כך הרגיש מחויב לתת לו את כל המעות שהיו בידו. 'ומעתה תאמרו אתם! וכי לא הייתי מחויב בדבר ליתן לו את כל הוני ורכושי אשר היה אצלי', אמר, והוסיף: 'כי באם לאו, אזי יהיה גדול עוני מנשוא! אנה אני בא! כי הלא על ידי הבטחתי נתרושש מעל כל הון'.

'אל תשיתו עלי חטאת וחף אנוכי מפשע', ביקש רבי יהודה צבי מבני ביתו בסוף דבריו. הוא הסביר להם את מחויבותו האישית כלפי אותו יהודי, שבגללה נתן לו את כל המעות שהיו בידו.

מעשה זה סיפר רבי אברהם עצמו לפני הרה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנז. מחבר 'דברים ערבים', רבי דוב בער עהרמאן, כותב ששמע אותו מן הגאון מדוקלא, בנו של הצדיק מקשאנוב ונכדו של ה'דברי חיים', בעת ששבת אצלו בשבת י"ג מנחם אב, שנת מ"ח. אותו רב סיפר על בואו של רבי אברהם אל ה'דברי חיים' ועל המעשה שסיפר לפניו. כך נמסר הסיפור מפי הבן, שהיה עם אביו בדרך ושמר בידו את מפתח הארגז ('דברים ערבים' חלק ב, בפרק הסיפורים מהרה"ק רבי שלמה מקארלין, אות ה).

דאגתו של הרה"ק רבי יהודה צבי לא נעצרה ביהודי זה. גם במעשה נוסף המסופר עליו, רואים כיצד נשא בעצמו באחריות לישועתו של יהודי שבא לפניו לבקש את עזרתו.

באחת הפעמים שהגיע רבי יהודה צבי מסטרעטין לעיר לבוב, היה שם יהודי עשיר שבנו היחיד שכב בחולי מסוכן. האב עסק ברפואתו אצל הרופאים המובהקים, אולם כולם אמרו נואש. זה כמה שבועות שלא טעם הילד דבר, ומצבו היה מסוכן עד מאוד.

לאותו יהודי היה ידיד קרוב, שהיה לו כאח. הידיד נמנה עם חסידיו של רבי יהודה צבי. כששמע שרבו הגיע ללבוב, ניגש אל האב ודיבר על לבו ללכת אליו. יזכיר לפני הצדיק את בנו החולה, ייתן פדיון נפש ויבקש ממנו לעורר עליו רחמים.

האבא לא היה מאנשי החסידים, ואף היה מקטני אמנה. לא היתה בו אותה אמונת צדיקים שבה בא אליו ידידו. למרות זאת, הדחק הכריע אותו. הוא נענה לדברי ידידו, ושניהם הלכו אל הרבי.

כשנכנס, נתן פדיון נפש ובכה לפני רבי יהודה צבי. בנו היחיד חולה, הרופאים אמרו נואש, והוא מבקש מן הצדיק לעורר עליו רחמים. הרבי השיב לו שישקה את הילד 'זוירע מילך' (=חלב חמוץ), במשך כל הלילה, ומזה תהיה לו רפואה.

האב שמע את ההוראה, אבל היה מאמין ואינו מאמין. הוא שאל את רבי יהודה צבי כיצד יוכל לקיים את דבריו. הרי זה כמה שבועות שהילד לא טעם דבר, וכיצד יתנו לו עכשיו חלב חמוץ?

שאלתו עוררה את הקפדתו של רבי יהודה צבי. הוא אמר ביידיש: 'וואס קענען מיר טיהן אז זייא אליין מאכין קאליע די אמונה', ובתרגום לעברית: 'מה אנו יכולים לעשות כשהם עצמם מקלקלים את האמונה?'. נטל הרבי את המטפחת על כתפו והלך בבית לאורכו ולרחבו.

הידיד שמע את הדברים יוצאים מפי רבו ורץ אל האב. הוא ביקש ממנו שייגש לפייס את הצדיק. עליו לומר שהוא מקבל על עצמו כל מה שהרבי יצווה עליו, ולבקש את סליחתו.

האב נענה לידידו. הוא ניגש אל רבי יהודה צבי, ביקש את סליחתו וקיבל על עצמו להשקות את בנו בחלב החמוץ כפי שנצטווה. הרבי בירך אותו שתהיה לבנו רפואה שלמה מן החלב.

כשחזר האב לביתו, ציווה על המשרת שלו לעמוד כל הלילה על המשמר ולהשקות את הילד. עליו להישאר ער לידו, ולתת לו בכל פעם לשתות מן החלב החמוץ. כך הורה רבי יהודה צבי, וכך ציווה האב לעשות.

אלא שההוראה היתה לשחוק בעיני מי ששמע אותה. גם המשרת לא האמין שמשתיית החלב תהיה לילד רפואה. האב קיבל עליו לקיים את דברי הרבי, אבל המשרת, שעליו הוטל לקיימם בבית, נהג אחרת. הוא הלך לשכב ולא עשה כפי שפקד עליו בעל הבית.

תרדמה גדולה נפלה על המשרת, והוא ישן עד הבוקר. במהלך הלילה התחיל הילד לבכות, ואיש לא שמע אותו. הילד זקוק למשקה, אך אין מי שייגש אליו ויעשה את מה שהרבי ציווה לעשות.

ואז בא רבי יהודה צבי אל הילד. הצדיק עצמו עמד לידו כל הלילה ונתן לו בכל פעם לשתות מן החלב החמוץ. הוא עשה את המלאכה שנמסרה למשרת: נשאר ליד מיטתו של החולה והגיש לו את המשקה, כף אחר כף.

הילד שב לבריאות שלמה. הוא פתח את עיניו והתחיל לדבר. עם אור הבוקר בא האב לדרוש מה נעשה ומה נשמע אצל בנו. הוא ראה את המשרת ישן, ומיהר אל מיטת הילד. שם מצא את בנו יושב על המיטה בפנים צוחקות.

הבן סיפר לאביו על מה שאירע בלילה. איש זקן בא לכאן, ופניו היו כפני מלאך. אותו זקן עמד לידו במשך כל הלילה, ובכל פעם נתן לו כף חלב חמוץ. זה היה האיש שהשקה אותו כאשר בכה ואיש בבית לא שמע. האב שמע את דבריו והלך אל הדלת, אך מצא אותה סגורה ומסוגרת.

ביום השלישי הלך האב עם בנו אל רבי יהודה צבי, להודות לו. כשבאו לביתו, התחיל הילד לצעוק. הוא זיהה את הצדיק: 'זה הזקן היה עומד אצלי כל הלילה ונתן לי לשתות'. כך אמר הילד על מי שעליו סיפר לאביו בבוקר.

רבי יהודה צבי ציווה על האב ללכת לביתו ולא לעשות רעש, כדי שלא תשלוט ח"ו עין הרע. האב שמע לדבריו, וכך עשה ('דגל מחנה יהודה').

הרה"ק בעל התניא מבאר באגרת הקודש (סימן ב), שכל חסד שהקדוש ברוך הוא עושה לאדם הוא 'קרבת אלהים ממש ביתר שאת מלפנים'. בתוך הטובה שקיבלנו מתגלה קרבתו של הנותן אלינו. בבחינת 'וימינו תחבקני' (שיר השירים ב ו). חסד הוא בחינת ימין, קירוב וחיבוק. כשאנו זוכים לחסד, אנו יכולים להרגיש יותר את קרבת הקדוש ברוך הוא ולפנות אליו בלב קרוב יותר.

הקרבה הזאת מביאה לענוה. בעל התניא מבאר: 'דכולא קמיה דוקא כלא חשיב', כלומר, לפני הקדוש ברוך הוא הכל נחשב כאין. ככל שהאדם מכיר יותר לפני מי הוא עומד, הוא קטן יותר בעיני עצמו.

וכך היה אצל יעקב אבינו שאמר (בראשית לב יא): **'קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות'**. יעקב אבינו רואה את ריבוי הטובה שזכה לה. הוא יצא לדרך כשבידו מקל, ועתה הוא שב עם משפחה ורכוש. ואף על פי כן, המסקנה שהוא משמיע בתפילתו היא 'קטנתי'. ריבוי החסדים העמיק את הכרתו בקרבת הקדוש ברוך הוא, והוא אמר 'קטנתי'. גם אחרי כל מה שקיבל, הוסיף להתפלל ולבקש שיציל אותו מיד עשו.

בהמשך האגרת פונה בעל התניא אל החסידים: החסדים שעשה עמם הקדוש ברוך הוא צריכים להביאם לאחוז במדותיו של יעקב. שלא ירום לבם מאחיהם, שלא ירחיבו עליהם פה ושלא ילעגו להם. עליהם לנהוג 'בנמיכות רוח ומענה רך'. הענוה צריכה להישמע גם במילים שאנו אומרים לזולת. דווקא כשזכינו לטובה, אנו נקראים להתקרב אליו בלב שפל ובדיבור שמכבד אותו.

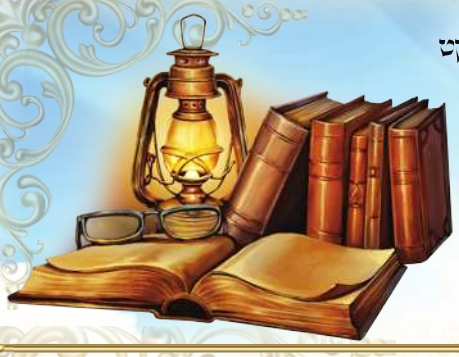

מִילְתָא חַדְתָא

מילין יקירין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד הו אביהצירא שליט"א

חַדְתָא דְאוֹרַיְיתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

שָׂכָר טוֹב לְכוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ

עִקַּר הַשָּׂכָר עַל הִתְגַּבְּרוּתוֹ בְּמִלְחֶמֶת יִצְרוֹ

וַיִּירָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ וַתֵּקַע כַּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ. וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וגו' (לב כו-כז). יֵשׁ לְהַקְדִּים וּלְבָאֵר, דְּהִנֵּה עִקַּר שְׂכַר הָאָדָם לָעָתִיד לָבוֹא אֵינוֹ עַל קִיּוּם מִצְוֹות עֲשֵׂה, אֶלָּא עַל הַהִתְגַּבְּרוּת כְּנֶגֶד הַיֵּצֶר הָרָע הַמֵּסִית אֶת הָאָדָם לַחֲטֹא, כִּי בָּאֱמֶת מִן הַיֹּשֶׁר וְהָרָאוּי שֶׁיַּעֲבֹד הָאָדָם אֶת בּוֹרְאוֹ שֶׁהֵיטִיב עִמּוֹ מִיּוֹם הִוָּלְדוֹ, וְכַמָּה שֶׁיּוֹסִיף לְקַיֵּם מִצְוֹות ה' לֹא יִהְיֶה בְּכָךְ מִשּׁוּם תַּשְׁלוּם אֲפִלּוּ עַל אַחַת מִכָּל טוֹבוֹת ה' עִמּוֹ, וּכְמַאֲמַר הַתַּנָּא (אבות פ"ב מ"ח) 'אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה אַל תַּחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ כִּי לְכָךְ נוֹצַרְתָּ'.

אֲבָל מִלְחֶמֶת הָאָדָם עִם הַיֵּצֶר הָרָע בְּכָל עֵת וְרֶגַע, אֲשֶׁר כָּל יֵצֶר מַחְשְׁבוֹתָיו רַק רַע כָּל הַיּוֹם, וְהָאָדָם עוֹמֵד כְּנֶגְדּוֹ בְּתַחְבּוּלוֹת מִלְחָמָה לְהִשָּׁמֵר מִכָּל מִינֵי נִסְיוֹנוֹת וּמִכְשׁוֹלִים, הִיא הַנֶּחְשֶׁבֶת כְּעִנּוּי וְסִגּוּף גָּדוֹל, וּמֻחְמֶּצֶת כֵּן יַחְשֹׁב לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּל הִתְגַּבְּרוּת עַל הַיֵּצֶר כְּאִלּוּ עָשָׂה מִצְוָה בְּפֹעַל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (מכות כג:) 'כָּל הַיּוֹשֵׁב וְלֹא עָבַר עֲבֵרָה נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר כְּעוֹשֵׂה מִצְוָה', וּבְזִכּוּת כָּל הִתְגַּבְּרוּת עַל הַיֵּצֶר זוֹכֶה לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו קְדֻשָּׁה כְּאִלּוּ קִיֵּם מִצְוָה בְּפֹעַל, וְעַל כָּךְ הוּא עִקַּר קַבָּלַת שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא.

בְּרִיאַת הַיֵּצֶר הָרָע כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נֶהֱמָא דְּכִסּוּפָא

וַהֲרֵי כָּל סִבַּת בְּרִיאַת הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה הִיא כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ בְּלִי בּוּשֶׁת פָּנִים, וּלְפִיכָךְ יָרְדָה הַנְּשָׁמָה לָעוֹלָם הַשָּׁפָל כְּדֵי שֶׁתִּזְכֶּה בְּכֹחַ מַעֲשֶׂיהָ וְלֹא בִּבְחִינַת מַתָּנָה, וּמִטַּעַם זֶה נִתַּן יֵצֶר הָרָע בָּאָדָם כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לְקַבָּלַת שָׂכָר טוֹב לֶעָתִיד, וְקִיּוּם מִצְוֹות עֲשֵׂה לְבַדָּם אֵין בָּהֶם כָּל כָּךְ הִתְגַּבְּרוּת עַל הַיֵּצֶר, וְלָכֵן הַשָּׂכָר עֲבוּרָם יֵשׁ בּוֹ קְצָת בְּחִינַת מַתָּנָה לָאָדָם, וְדַוְקָא הַהִתְגַּבְּרוּת עַל הַיֵּצֶר הָרָע הַמֵּסִית אֶת הָאָדָם לְמַלְאוֹת תַּאֲוֹתָיו הָאֲסוּרוֹת, הוּא הַמְזַכֶּה אֶת הָאָדָם בַּשָּׂכָר הָאֲמִתִּי עַל שֶׁעוֹמֵד בְּנִסָּיוֹן כְּנֶגֶד טִבְעוֹ.

תַּכְלִית הַיֵּצֶר הָרָע כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבֵּר עָלָיו הָאָדָם

נִמְצָא אִם כֵּן, שֶׁגַּם הַיֵּצֶר הַטּוֹב וְגַם הַיֵּצֶר הָרָע שְׁנֵיהֶם מַלְאָכִים שֶׁנִּשְׁלְחוּ לָאָדָם כְּדֵי לְסַיֵּעַ אוֹתוֹ בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, הַיֵּצֶר הַטּוֹב שְׁלִיחוּתוֹ לְקָרֵב אֶת הָאָדָם לְקִיּוּם הַמִּצְוֹות, וְהַיֵּצֶר הָרָע שְׁלִיחוּתוֹ לְהָסִית אֶת הָאָדָם לְרַע כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבֵּר עָלָיו הָאָדָם וְיִזְכֶּה לְשָׂכָר טוֹב לֶעָתִיד לָבוֹא, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חַזַ"ל (ב"ר יד ד) עַל הַפָּסוּק (בראשית ב ז) 'וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם', 'וַיִּיצֶר' בִּשְׁנֵי יוּדִי"ן, רָמַז עַל שְׁנֵי יְצָרִים שֶׁבָּאָדָם, וְעַל יְדֵי שְׁנֵיהֶם מַגִּיעַ הָאָדָם לִידֵי שְׁלֵמוּת, וְעַל יְדֵי שֶׁמִּתְגַּבֵּר הָאָדָם וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ בַּעֲצַת יִצְרוֹ בָּזֶה נִשְׁלָם רְצוֹן כַּוָּנַת הַבְּרִיאָה, וּכְמוֹ שֶׁהִמְשִׁילוּ בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ אֶת עִנְיַן בְּרִיאַת הַיֵּצֶר בָּאָדָם לִנְסָיוֹן שֶׁנִּשְׁלַח עַל יְדֵי הַמֶּלֶךְ כְּדֵי לְנַסּוֹת לְהַחֲטִיא אֶת בְּנוֹ, וְכֵיוָן שֶׁמִּתְגַּבֵּר הַבֵּן וְעוֹמֵד בַּנִּסָּיוֹן מוֹסִיף הַמֶּלֶךְ עוֹד לֶאֱהֹב אוֹתוֹ וּמַרְבֶּה אֶת שְׂכָרוֹ.

תִּקּוּן הַיֵּצֶר עַל יְדֵי הִתְגַּבְּרוּת הָאָדָם

וְאַדְרַבָּה בְּכָךְ שֶׁגּוֹבֵר הָאָדָם עַל יִצְרוֹ הוּא מַגְבִּיהַּ וּמְרוֹמֵם אֶת הַיֵּצֶר הָרָע וּמְשִׁיבוֹ אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וְעַל יְדֵי כֵּן זוֹכֶה הַיֵּצֶר הָרָע לְהִתְעַלּוֹת וְלוֹמַר שִׁירָה לִבּוֹרְאוֹ, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ אֵצֶל יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהִתְגַּבֵּר עַל שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו בִּקֵּשׁ אוֹתוֹ הַמַּלְאָךְ לוֹמַר שִׁירָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כִּי מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם לֹא הָיָה מִי שֶׁהִתְגַּבֵּר עַל הַיֵּצֶר הָרָע בִּשְׁלֵמוּת כְּיַעֲקֹב אָבִינוּ, וְכֵיוָן שֶׁכֵּן לֹא הִשְׁלִים עֲדַיִן הַיֵּצֶר אֶת שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁהִיא לִגְרֹם לָאָדָם לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּלֵב שָׁלֵם, וְרַק אַחֲרֵי שֶׁהִתְגַּבֵּר עָלָיו יַעֲקֹב אָבִינוּ נִשְׁלַם תִּקּוּנוֹ שֶׁל הַמַּלְאָךְ וְהָיָה רָאוּי לוֹמַר שִׁירָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ.

מִילְתָא דְּפַלְיָאדָה

הִתְחַזְּקוּת תְּמִידִית בֶּאֱמוּנָה בַּה'

נָגַע בְּכַף יֶרֶכוֹ - לְהַחְלִישׁ אֱמוּנָתוֹ

וַיִּירָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף יֶרֶכוֹ (לב כו). בְּכָל מַדְרֵגָה שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה אֵלֶיהָ צָרִיךְ זְהִירוּת מְרֻבָּה שֶׁלֹּא יִפְגַּע בּוֹ הַיֵּצֶר בְּעִנְיְנֵי אֱמוּנָה, לְהַאֲמִין שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא אֱלֹקֵינוּ וְאֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ, וְכָל הַנְּהָגָתוֹ עִמָּנוּ הִיא בְּמִדַּת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים גַּם כְּשֶׁאֵין נִרְאֶה כֵּן לְעֵינֵי בָּשָׂר, וְזֶהוּ 'אֱמוּנָה' בְּגִימַטְרִיָּא 'חַסְדֶּיךָ' לְהַאֲמִין שֶׁכָּל הַנְהָגָתוֹ עִמָּנוּ הִיא בְּחֶסֶד וְלֹא בְּדִין.

וְהִתְחַזְּקוּת בֶּאֱמוּנָה נִצְרֶכֶת בְּכָל עֵת כִּי גַּם כְּשֶׁזּוֹכֶה לְהִתְעַלּוֹת בַּעֲבוֹדַת ה', עֲדַיִן אוֹרֵב לוֹ הַיֵּצֶר לְהַחְלִישׁ אֶת הָאֱמוּנָה בְּקִרְבּוֹ, כְּמוֹ שֶׁרוֹאִים אֵצֶל יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁלֹּא הִנִּיחַ לוֹ הַיֵּצֶר הָרָע, וּבָא לְהִלָּחֵם עִמּוֹ וּלְהַחְלִישׁוֹ בְּעִנְיְנֵי אֱמוּנַת ה', וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּירָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף יֶרֶכוֹ', 'בְּכַף' גִּימַטְרִיָּא 'אֱמוּנָה', כֵּיוָן שֶׁלֹּא יָכוֹל הָיָה לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו פָּנָה לְהַחְלִישׁוֹ בֶּאֱמוּנָתוֹ, וּבְדָבָר זֶה אֵינוֹ נוֹתֵן מְנוּחָה לְעוֹבֵד ה' בְּכָל מַדְרֵגָה שֶׁהוּא.

הַרְחָבַת גְּבוּלֵי הַקְּדֻשָּׁה בְּקִנְיָנֵי הָאָדָם

'וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר' וְלֹא הִזְכִּיר גְּמַלִּים

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו וגו'. וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו, כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד עָתָּה. וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֶיךָ (לב ד-ו). בַּשְּׁלִיחוּת שֶׁשָּׁלַח יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה עִם הַמַּלְאָכִים אֶל עֵשָׂו אָחִיו, הוּא מְסַפֵּר טַעַם אַחוּרוֹ שֶׁכֵּן הוּא גָּר בְּבֵית לָבָן, וּמַמְשִׁיךְ לְסַפֵּר עַל הָרְכוּשׁ שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ 'וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֶיךָ'. וּבְרַשִׁ"י הֵבִיא בְּאֶחָד מֵהַפֵּרוּשִׁים: 'עִם לָבָן גַּרְתִּי', 'גַּרְתִּי' בְּגִימַטְרִיָּא 'תַּרְיַ"ג, כְּלוֹמַר עִם לָבָן הָרָשָׁע גַּרְתִּי, וְתַרְיַ"ג מִצְוֹות שָׁמַרְתִּי, וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים. הִקְשָׁה הַמֶּשֶׁךְ חָכְמָה מַדּוּעַ לֹא הִזְכִּיר שֶׁהָיוּ לוֹ גַּם גְּמַלִּים, הֲלוֹא מָצִינוּ לְהַלָּן (פסוק טז) שֶׁכַּאֲשֶׁר שָׁלַח לוֹ מִנְחָה הָיוּ לוֹ גַּם גְּמַלִּים.

יַעֲקֹב אָבִינוּ הִכְנִיס קְדֻשַּׁת בְּכוֹרָתוֹ לְכָל קִנְיָנָיו

אֲלָא הַבֵּאוּר בָּזֶה, שֶׁבִּשְׁלִיחוּת זוֹ רָצָה יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה לְהוֹדִיעַ לְעֵשָׂו עַל עִצֶּם גְּדֻלָּתוֹ וְשֶׁבְּגִין זֶה הַבְּכוֹרָה רְאוּיָה דַּוְקָא לוֹ, וּמַהִי מַעֲלָתוֹ, שֶׁכֵּן זָכָה לְהַכְנִיס קְדֻשָּׁה גַּם בְּתוֹךְ קִנְיָנָיו, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב 'וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר', 'לִי' דַּיְיקָא, כְּדֶרֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר 'לִי' וּבְאוּרוֹ 'לִשְׁמִי', שֶׁכָּל קִנְיָנָיו שַׂיָּכִים לִקְדֻשָּׁתוֹ הַמְיֻחֶדֶת. וּמְבָאֵר הַמֶּשֶׁךְ חָכְמָה, שֶׁכָּל הַמִּינִים שֶׁהִזְכִּיר בֵּין הַבְּהֵמוֹת כֻּלָּם קְדוֹשִׁים בִּקְדֻשַּׁת הַבְּכוֹרָה, וְזוֹ הוֹכָחָה עַל קְדֻשַּׁת יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה שֶׁהִשְׁפִּיעַ עַל מִקְנֵהוּ וְקִנְיָנָיו, וְאִם עַל הַקִּנְיָנִים נִתְפַּשְּׁטָה קְדֻשַּׁת הַבְּכוֹרָה, אִם כֵּן בָּרוּר הוּא שֶׁעֶצֶם הַבְּכוֹרָה בְּוַדַּאי שַׁיֶּכֶת דַּוְקָא לְיַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה, וּמִמֵּילָא, יָאֶה הַדָּבָר שֶׁקִּבֵּל הוּא אֶת הַבְּרָכוֹת מֵאֵת יִצְחָק אָבִיו. לְפִיכָךְ לֹא הִזְכִּיר 'גְּמַל' שֶׁבּוֹ אֵינָהּ שַׁיֶּכֶת קְדֻשַּׁת הַבְּכוֹרָה (ראה שו"ע יו"ד סי' שטו ס"ו).

קְדֻשַּׁת אִישׁ יִשְׂרָאֵל מִתְפַּשֶּׁטֶת עַל קִנְיָנָיו

זוֹ מַעֲלָתוֹ שֶׁל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּדָּה בְּפֶטֶר רֶחֶם בְּעֵת לֵדַת בְּהֵמָה טְהוֹרָה הִתְקַדְּשָׁה הַבְּהֵמָה בִּבְכוֹרָה, וְאֵין צֹרֶךְ לִשׁוּם פְּעֻלָּה מִצַּד הָאָדָם לְקַדְּשׁוֹ, וְאִלּוּ בֶּהֱמַת עוֹבֵד כּוֹכָבִים הֲוֵי כְּבֶהֱמַת הֶפְקֵר וְאֵין לָהּ קְדֻשָּׁה, כִּי עֶצֶם קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל הַמַּשְׁפַּעַת מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאָמַר 'אֲנִי ה' מְקַדִּשְׁכֶם' (ויקרא כ ח) שׁוֹפַעַ שֶׁפַע קְדֻשָּׁה גַּם עַל קִנְיָנוֹ וּבְהֶמְתּוֹ. וּמִטַּעַם זֶה יָכוֹל אִישׁ יִשְׂרָאֵל לְהַקְדִּישׁ הַנִּבְרָא הַיּוֹתֵר דַּק בַּמְּצִיאוּת שֶׁהוּא הַזְּמַן, בְּמוֹעֲדוֹת וְיוֹבֵל (ר"ה ח:), מַה שֶּׁאֵין בְּכֹחַ שׁוּם נִבְרָא בָּעוֹלָם. וְזֶהוּ כַּוָּנַת יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּאָמְרוֹ 'תַּרְיַ"ג מִצְוֹות שָׁמַרְתִּי' 'וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן', שֶׁקְּדֻשָּׁתוֹ הִתְפַּשְּׁטָה גַּם עַל מִקְנֵהוּ וְקִנְיָנָיו.

מַעֲלַת אִישׁ יִשְׂרָאֵל שֶׁשּׁוֹלֵט גַּם עַל בְּנֵי אָדָם וְלֹא רַק עַל הַבְּהֵמוֹת

וְהִמְשִׁיךְ יַעֲקֹב אָבִינוּ לוֹמַר שֶׁיֵּשׁ בִּרְשׁוּתוֹ גַּם עֶבֶד וְשִׁפְחָה, שֶׁזֶּה מוֹרֶה עַל עוֹד חֵלֶק מֵעִצֶּם הַקְּדֻשָּׁה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא רַק שֶׁהֵם יְכוֹלִים לִקְנוֹת בַּעַל חַי אֶלָּא יֵשׁ לָהֶם גַּם קִנְיָן וּשְׁלִיטָה בִּבְנֵי אָדָם, שֶׁהֵם קוֹנִים עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וְשׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם. מַה שֶּׁאֵין הַדָּבָר כֵּן בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, שֶׁאֵין לָהֶם קִנְיָן זֶה בָּזֶה בְּגוּף הָאָדָם, וְשׁוֹלְטִים אַךְ וְרַק בְּגוּף הַבְּהֵמָה, שֶׁהוּא בִּכְלָל 'וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ' (בראשית ט ב). כִּי נֶפֶשׁ הַגּוֹי שֶׁהִיא עֶגֶד נֶפֶשׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי בֵּן בְּכוֹרוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בְּעֶרֶךְ יַחַס נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִי אֶל הַמְדַבֵּר, וְלָזֶה סִפֵּר יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה רוּם מַעֲלָתוֹ שֶׁיֵּשׁ תַּחַת רְשׁוּתוֹ גַּם 'עֶבֶד וְשִׁפְחָה'. וּבָזֶה יוּבַן סִיּוּם דְּבָרָיו שֶׁאָמַר 'וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי', מִלְּשׁוֹן דְּבָרִים הַקָּשִׁים כְּגִידִין, כִּי מִזֶּה יָבִין וְיַכִּיר עֹצֶם קְדֻשָּׁתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה, וְכִי אֵלָיו דַּוְקָא שַׁיֶּכֶת עֶבוֹדַת הַבְּכוֹרָה.

בְּכֹחַ הַבְּטוּל לִקְדֻשַּׁת הַכֹּהֵן גַּם עֶבְדָּיו וּבְהֶמְתּוֹ מְתָרִים בְּתִרוּמָה

כְּעִנְיָן זֶה כָּתַב הַשְּׁפַת אֱמֶת (אמור תרס"א-תרס"ב ד"ה בפסוק הא) דְּבָרִים מְאִירִים לְבָאֵר דִּבֵּר פֶּלֶא, מַדּוּעַ הָאִישׁ הַקָּדוֹשׁ שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל אָסוּר לֶאֱכֹל תְּרוּמָה, וְאִלּוּ עֶבֶד וּבְהֵמַת כֹּהֵן הַפְּשׁוּטִים מֻתָּרִים בַּאֲכִילַת תְּרוּמָה. וְהַבַּאוּר כִּדְבָרִים הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל, שֶׁקְּדֻשַּׁת הַכֹּהֵן מִתְפַּשֶּׁטֶת לְתוֹךְ קִנְיָנָיו כְּמוֹ כָּל אִישׁ יְהוּדִי, וְלָכֵן קִנְיָנָיו הַבְּטֵלִים אֵלָיו לְגַמְרֵי יֵשׁ לָהֶם קְדֻשַּׁת כֹּהֵן, וְיִלְמַד מִזֶּה לָקַח לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא שֶׁאִם גּוּף הָאָדָם בָּטֵל לְגַמְרֵי לִנְשָׁמָתוֹ הַטְּהוֹרָה, אֲזַי יוּכַל לִהְיוֹת נִזּוֹן מִמַּאֲכַל הַנְּשָׁמָה כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּדוֹר הַמִּדְבָּר שֶׁנִּזּוֹנוּ מִן הַמָּן, לֶחֶם הַנְּשָׁמָה, לֶחֶם שֶׁמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אוֹכְלִים אוֹתוֹ.

עֲבוֹדַת הרה"ק מִשִּׁינָאוָוא בְּתִקּוּן נְשָׁמוֹת בְּעֵת עֲשִׂיַּת קִדּוּשׁ

כֵּן הַדָּבָר בִּקְדֻשַּׁת הַצַּדִּיקִים יְסוֹדֵי הָעוֹלָם עֵינֵי הָעֵדָה, שֶׁגְּדוֹלָה הַשְׁפָּעָתָם עַל כָּל הַנִּבְרָאִים וּבְוַדַּאי לַמִּסְתּוֹפְפִים בְּצִלָּם וְהוֹלְכִים בְּדַרְכֵיהֶם הַיְשָׁרָה. כָּךְ מְסֻפָּר עַל **הרה"ק הַדִּבְרֵי יְחֶזְקֵאל מִשִּׁינָאוָוא ע"ה,** שֶׁבְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הָיָה אֶצְלוֹ הִתְגַּלּוּת שֶׁל תִּקּוּן נְשָׁמוֹת, וְיִחֲדוּ מָקוֹם מְיֻחָד בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ לְכָל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהִגִּיעוּ לְקַבֵּל תִּקּוּן, וּבְשָׁעַת עֲשִׂיַּת הַקִּדּוּשׁ הָיוּ מַכְרִיזִים הַנְּשָׁמוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן שֶׁיִּכָּנְסוּ שָׁם לְתִקּוּן שֶׁיִּהְיוּ בְּשֶׁקֶט, כִּי הַדִּבְרֵי יְחֶזְקֵאל עוֹשֶׂה קִדּוּשׁ.

עַד כְּדֵי כָּךְ, שֶׁפַּעַם שָׁבַת אֶצְלוֹ **הרה"ק רַבִּי מֵאִיר יְחִיאֵל מֵאוֹסְטְרוֹבְצָה זלה"ה,** וּבְאֶמְצַע אֲמִירַת שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם וּתְפִלַּת רִבּוֹן כָּל הָעוֹלָמִים שֶׁכַּיָּדוּעַ נֶאֱמְרוּ בְּשִׁינָאוָוא בִּדְבֵקוּת נִפְלָאָה וְהִתְלַהֲבוּת עֲצוּמָה בְּשִׁירָה וְזִמְרָה בִּקְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה, כְּשֶׁאָמַר הַתֵּבוֹת 'אֲדוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת', הִבְחִין הָרַבִּי מֵאוֹסְטְרוֹבְצָה בְּשֶׁגֶב גְּדֶל עֲבוֹדַת הרה"ק מִשִּׁינָאוָוא בְּתִקּוּן נְשָׁמוֹת, אָז מֵרֹב הִתְרַגְּשׁוּת הִפִּיל עַצְמוֹ עַל הָאָרֶץ, וְצָעַק וּבָכָה בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: 'רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, יַעֲלֶה בְּזִכְרוֹנוֹ גַּם נִשְׁמָתִי', וְכָל הַנּוֹכְחִים יָצְאוּ מֵרֹב הִתְפַּעֲלוּת, שֶׁאִם גּוּף נָקִי וְקָדוֹשׁ וְגָאוֹן כַּבִּיר כָּמוֹהוּ בּוֹכֶה וּמִתְחַנֵּן לְהַזְכִּיר גַּם אֶת נִשְׁמָתוֹ הַטְּהוֹרָה, מַה יֹּאמְרוּ הֵם. כִּי אָכֵן זוֹ סְגֻלַּת הַצַּדִּיק הַמִּתְקַדֵּשׁ בְּסִלּוּדִין וּמַשְׁפִּיעַ קְדֻשָּׁה לְכָל קִנְיָנָיו וּבִכְלָלָם אוֹתָם הַנְּשָׁמוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שַׁיָּכוּת אֵלָיו, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִים לְתִקּוּן בָּזֶה וּבַבָּא.

יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה בִּקֵּשׁ מֵהַמַּלְאָכִים שֶׁיִּרְאוּ אֶת צוּרַת פָּנָיו בְּכִסֵּא הַכָּבוֹד

שָׁאַל **זִקְנֵי הַקָּדוֹשׁ בַּבָּא סָאלִי ע"ה,** מַדּוּעַ נֶאֱמַר בַּפָּסוּק 'וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו', הֲרֵי מִלַּת 'לְפָנָיו' נִרְאֵית לְכְאוֹרָה כְּמֻיְתֶּרֶת, וְהָיָה לוֹ לוֹמַר 'וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים אֶל עֵשָׂו'. וְעוֹד יֵשׁ לְהָבִין מַה שֶּׁפֵּרֵשׁ רַשַׁ"י שֶׁשָּׁלַח יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה מַלְאָכִים מַמָּשׁ, כְּיצַד הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן לִצְרָכָיו הַפְּרָטִיִּים. וּבֵאֵר בְּהֶקְדֵּם דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (עיין תיקוני זהר סה:), דְּמוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה חֲקוּקָה בְּכִסֵּא הַכָּבוֹד, וּבְשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם הִיא מְאִירָה, וְאִם לָאו הִיא חֲשׁוּכָה. וּלְפִי זֶה יְבֹאַר כִּי רָצָה יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה לָדַעַת בְּעֵת צָרָתוֹ, אִם יַכְנִיעַ אֶת עֵשָׂו תַּחְתָּיו אוֹ לָאו, וְלָכֵן שָׁלַח מַלְאָכִים לִרְאוֹת בְּכִסֵּא הַכָּבוֹד אֶת פָּנָיו שֶׁל מַעְלָה, אִם מְאִירִים - אָז יַכְנִיעַ אֶת עֵשָׂו תַּחְתָּיו, וְאִם אֵינָם מְאִירִים - לֹא יַצְלִיחַ חַס וְשָׁלוֹם. וְזֶה אָמְרוֹ **'לְפָנָיו'** - פָּנִים מַמָּשׁ, שֶׁבִּקֵּשׁ מֵהֶם שֶׁיִּרְאוּ אֶת פָּנָיו הַחֲקוּקִים בְּכִסֵּא הַכָּבוֹד.



מִדִּין יְקִידִין

מאמרי קודש ודברי חכמה וחיזוק
בעניני עבודת ה' והליכות חיים,
מסודרים על סדר יום השבת

מַתְּנַת הָעוֹלָם הַבָּא

בְּשַׁבָּת מַשִּׂיגִים תַּעֲנוּג הָעוֹלָם הַבָּא

עַל הַשַּׁבָּת אָמְרוּ חֲזַ"ל (ברכות נז:) שֶׁהִיא 'מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא', וּבְוַדַּאי אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁתַּעֲנוּג הָעוֹלָם הַבָּא בְּשַׁבָּת הוּא הַשָּׂכָר עַל שְׁמִירָתָהּ, שֶׁהֲרֵי שְׂכַר מִצְוָה בְּהַאי עָלְמָא לֵיכָּא (קידושין לט:), אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרֹב רַחֲמָיו רָצָה לְהַטְעִים אֶת בָּנָיו אֲהוּבָיו מִן הַתַּעֲנוּג הַגָּנוּז לָהֶם בְּתוֹרַת מַתָּנָה, אֶלָּא שֶׁהָעוֹלָם הַחָמְרִי אֵינוֹ רָאוּי לְקַבֵּל הֶאָרָה רוּחָנִית מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא, וְכָל עוֹד נֶפֶשׁ הָאָדָם טְבוּעָה בְּגַשְׁמִיּוּת הַגּוּף נִמְנָע מִמֶּנָּה לְהַשִּׂיג מַעֲלַת תַּעֲנוּגֵי הַנְּשָׁמָה לָעָתִיד, שֶׁכֵּן גַּשְׁמִיּוּת הַנֶּפֶשׁ מֵהַקְּדֻשָּׁה וְאֵין בִּיכֹלֶת אָדָם גַּשְׁמִי לְהַרְגִּישׁ מַהוּ תַּעֲנוּג רוּחָנִי, וּלְפִיכָךְ הָיְתָה הָעֵצָה מִלְּפָנָיו לְהַנְחִיל 'מַתָּנָה טוֹבָה' לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁיּוֹם זֶה הוּא מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא וּבוֹ זוֹכִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַשִּׂיג תַּעֲנוּג הָעוֹלָם הַבָּא גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּבְכָךְ יוּכַל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ הַשּׁוֹמֵר שַׁבָּת לְהַבְחִין מֵעֵין תַּעֲנוּג הָרוּחָנִי הַצָּפוּן לַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא.

מַתָּנָה טוֹבָה רָמַז לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא

עַל פִּי דְּבָרִים אֵלּוּ פֵּרֵשׁ בְּאוֹהֵב יִשְׂרָאֵל (ד"ה ויאמר ה') אֶת הַפָּסוּק 'אַךְ אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וגו' לָדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדִּשְׁכֶם', עַל יְדֵי שְׁמִירַת שַׁבָּת תִּטְעֲמוּ תַּעֲנוּג הָרוּחָנִי מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא, וְזֶה יִהְיֶה לָכֶם לְאוֹת עַל עוֹלָם הַבָּא 'לָדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדִּשְׁכֶם', בְּזִכּוּת שְׁמִירַת שַׁבָּת תַּשִּׂיגוּ לָדַעַת כִּי אֲנִי ה' הַמְקַדֵּשׁ אֶתְכֶם לָעוֹלָם הַנִּצְחִי, לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת. וְזוֹהִי הַמַּתָּנָה טוֹבָה שֶׁצִּוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה לְהוֹדִיעַ לְיִשְׂרָאֵל, לֹא אֶת עֶצֶם הַמִּצְוָה כְּכָל שְׁאָר הַמִּצְוֹות, אֶלָּא יוֹדִיעֵם מַתָּנָה טוֹבָה הַמְבֻטַּחַת לָהֶם לָעוֹלָם הַבָּא בִּשְׂכַר הַמִּצְוֹות, וּבִזְכוּת הַשַּׁבָּת זוֹכִים לָדַעַת וּלְהַשִּׂיג מַעֲלַת הָעוֹלָם הַבָּא, וְכָל זֶה בְּכֹחַ הַשַּׁבָּת שֶׁהִיא מֵעֵין הָעוֹלָם הַבָּא, וְזוֹכִים לְהַשִּׂיג הַמַּתָּנָה טוֹבָה כְּבָר בָּעוֹלָם הַזֶּה. כְּלוֹמַר מַה שֶּׁנִּקְרֵאת הַשַּׁבָּת 'מַתָּנָה טוֹבָה' הוֹלֵךְ עַל הַמַּתָּנָה הַטּוֹבָה שֶׁיְּקַבֵּל עוֹבֵד ה' בָּעוֹלָם הַבָּא, וְהַשַּׁבָּת כֵּיוָן שֶׁהִיא מֵעֵין הָעוֹלָם הַבָּא מְבִיאָה אֶת הָאָדָם לְהַרְגִּישׁ וּלְהָבִין כַּמָּה גָּדוֹל הוּא שְׂכַר הָעוֹלָם הַבָּא, וְיֵדַע כִּי אִם בְּשַׁבָּת הוּא זוֹכֶה לְהַרְגִּישׁ נֹעַם הַנְּשָׁמוֹת וְעֵדֶן הַנִּפְשׁוֹת, תַּעֲנוּג מְרוֹמָם וְנַעֲלֶה שֶׁמַּרְגִּישִׁים שׁוֹמְרֵי הַשַּׁבָּת בְּעוֹד יְשִׁיבָתָם בָּעוֹלָם הַחָמְרִי וְהַמֻּרְחָק, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה אַלְפֵי אַלְפִים לְאֵין שִׁעוּר הוּא תַּעֲנוּג הַנְּשָׁמוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הַבָּא.

הַרְגָּשַׁת הַקְּדֻשָּׁה בְּשַׁבָּת בְּתוֹרַת מַתָּנָה לְכָל שׁוֹמֵר שַׁבָּת

לְמַתָּנָה זוֹ זוֹכֶה כָּל אָדָם הַשּׁוֹמֵר שַׁבָּת וְלֹא רַק אִם רָאוּי הוּא לִשְׂכַר הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכָּךְ עָשָׂה זֹאת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּחָכְמָה, כֵּיוָן שֶׁשְּׂכַר מִצְוָה בְּהַאי עָלְמָא לֵיכָּא לֹא נִתַּן לָתֵת זֹאת בְּתוֹרַת שָׂכָר, וְלָכֵן נוֹתֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַתָּנָה זוֹ לְכֻלָּם, גַּם לְמִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְשָׂכָר, וְיכוֹלִים כֻּלָּם לְהַרְגִּישׁ מַהוּ תַּעֲנוּג הַנְּשָׁמָה בְּתוֹרַת 'מַתָּנָה טוֹבָה', וְאָז יֵדְעוּ כֻּלָּם כַּמָּה גָּדוֹל הוּא שְׂכַר הָעוֹלָם הַבָּא, וְהַמַּשְׂכִּיל יִתֵּן אֶל לִבּוֹ וְיַטֶּה אֶת כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁיְּבִיאוּהוּ לִהְיוֹת רָאוּי לִשְׂכַר וְתַעֲנוּג עוֹלָם הַנְּשָׁמוֹת.

יוֹצֵא אִם כֵּן שֶׁאֶפְלוּ אִם אָדָם מַרְגִּישׁ מְרֻחָק מֵהַקְּדֻשָּׁה וּמַעֲשָׂיו הַמְכֹעָרִים מוֹכִיחִים עָלָיו כַּמָּה רָחוֹק הוּא, בְּכָל אֹפֶן זַכַּאי הוּא עַל יְדֵי שְׁמִירַת שַׁבָּת לְקַבֵּל מֵהַמַּתָּנָה הַמְחֻלֶּקֶת חִנָּם וּלְהַרְגִּישׁ אֶת הַתַּעֲנוּג הַמָּתוֹק שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם הַבָּא. וּכְשֶׁיַּכִּיר וְיַרְגִּישׁ תַּעֲנוּג עִילָּאִי שֶׁכָּזֶה, יָבִין הֵיטֵב כִּי רַק אִם יֵטִיב מַעֲשָׂיו יוּכַל לִזְכּוֹת לְפִי כַּמָּה וְכַמָּה מִתַּעֲנוּג הַשַּׁבָּת.

הַנְהָגַת הַשַּׁבָּת כִּדְמְיוֹן הָעוֹלָם הַבָּא

וְאִם כָּל אָדָם זוֹכֶה לְהַרְגָּשַׁת הַתַּעֲנוּג הַנִּצְחִי בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ, בְּוַדַּאי הָאָדָם שֶׁמִּתְעַלֶּה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וּמְזַכֵּךְ עַצְמוֹ בִּקְדֻשָּׁתָהּ יִזְכֶּה לְהַרְגָּשָׁה גְּבוֹהָה יוֹתֵר, וְעַל כֵּן זוֹ גַּם הַכַּוָּנָה הַמִּתְבַּקֶּשֶׁת מִכָּל אָדָם בְּבוֹא יוֹם הַשַּׁבָּת, לַעֲזֹב כָּל הַחֻשְׁבּוֹנוֹת וְהַבִּלְבֻּלִי הָעוֹלָם הַזֶּה וּלְהִדָּבֵק בִּקְדֻשָּׁתָהּ שֶׁל שַׁבָּת, וּכְדִבְרֵי הַשֹּׂפֵת אֱמֶת (פר' יתרו תרל"ט ד"ה בפירוש): וְהִנֵּה הַשַּׁבָּת הוּא מָשָׁל לָעוֹלָם הַבָּא, וּכְפִי מַה שֶּׁיּוּכַל הָאָדָם לְהִתְקָרֵב לִקְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת כֵּן יֵשׁ לוֹ שַׂיָּכוּת לָעוֹלָם הַבָּא, לָכֵן צָרִיךְ הָאָדָם בְּכָל שַׁבָּת לַעֲזֹב כָּל עִנְיְנֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְלִזְכֹּר עַצְמוֹ, שֶׁצָּרִיךְ לְהָכִין עַצְמוֹ לְשַׁבַּת הַגְּדוֹל הַיְינוּ לָעוֹלָם הַבָּא, לָכֵן צְרִיכִין לְשַׁוּב בִּתְשׁוּבָה בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ כְּמוֹ קֹדֶם הִסְתַּלְּקוּת הָאָדָם מֵעוֹלָם הַזֶּה.

תַּעֲנוּג הַגּוּף בְּשַׁבָּת מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא

מִלְּבַד תַּעֲנוּג הַנֶּפֶשׁ הָרוּחָנִית בְּשַׁבָּת הֲרֵי מִצְוָה הִיא עַל כָּל אָדָם לְהִתְעַנֵּג גַּם בְּעֹנֶג הַגּוּף, וְגַם הָאָדָם הַגָּדוֹל בָּעֲנָקִים הַמִּתְמַלֵּא תַּעֲנוּג וְשִׂמְחָה מֵעֲבוֹדַת ה' בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, לֹא פָּטַר נַפְשׁוֹ מִבְּחִינָה זוֹ שֶׁל 'יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן' לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וּלְהִתְעַנֵּג בְּתַעֲנוּגִים, לְשַׂמֵּחַ גַּם אֶת הַגּוּף הַנִּשְׁמֵי בְּשַׁבָּת בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, כִּי שִׂמְחַת הַגּוּף בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הִיא דְּגִמַּת הָעוֹלָם הַבָּא בָּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי, וְאָז תִּהְיֶה קַבָּלַת שְׂכַר הַמִּצְוֹות בְּשִׂמְחַת וְתַעֲנוּג הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף יַחַד. וְאַף שֶׁאֵין הָאֲכִילָה וְהַשְּׁתִיָּה לָעוֹלָם הַבָּא כִּפְשׁוּטָם שֶׁל דְּבָרִים כְּמוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּכְבָר אָמְרוּ חֲזַ"ל (ברכות יז.) עוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָּה, מִכָּל מָקוֹם הַתַּעֲנוּג הָרוּחָנִי שֶׁלָּעָתִיד לָבוֹא נִמְשָׁל לַאֲכִילַת הַגּוּף וּשְׁתִיָּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ אֵצֶל אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי 'וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ' (לעיל כד יא), שֶׁהָיְתָה שִׂמְחָתָם בְּמַרְאֵה הַשְּׁכִינָה דּוֹמָה בְּעֵינֵיהֶם כַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, כֵּן הוּא מַתַּן שְׂכָרָם שֶׁל צַדִּיקִים לָעָתִיד שֶׁהֵם יוֹשְׁבִים וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנֶהֱנִים מִזִּיו הַשְּׁכִינָה (ברכות שם).

מִנְהֲגֵי הַשַּׁבָּת דְּגִמַּת עוֹלָם הַבָּא

לְפִיכָךְ מָצִינוּ כִּי הַרְבֵּה מִמִּנְהֲגֵי הַשַּׁבָּת הֵם כְּדֶגֶמַת הֶעָתִיד לִהְיוֹת לָעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁהָאֲרִיךְ בְּתוֹרַת חַיִּים (עירובין יט. ד"ה ההוא) לְפָרֵשׁ וּלְבָאֵר דָּבָר דָּבָר עַל אָפְנָיו. מַה שֶּׁאָנוּ רוֹחֲצִים בְּחַמִּין קֹדֶם הַשַּׁבָּת, הוּא כְּדֶרֶךְ הַנְּשָׁמוֹת הָרוֹחֲצוֹת בְּנָהָר דִּינוּר לְהִטַּהֵר מִתַּאֲוַת הָעוֹלָם הַזֶּה, קֹדֶם שֶׁיִּזְכּוּ לָבוֹא אֶל מְקוֹמָם בְּגַן עֵדֶן, כָּךְ גַּם הָרְחִיצָה בְּחַמִּין רוֹמֶזֶת לְהִטַּהֵר מִן הַקְּלִפּוֹת קֹדֶם יוֹם הַשַּׁבָּת. וְאַחַר הָרְחִיצָה בְּחַמִּין אֵין לוֹבְשִׁים מַלְבּוּשֵׁי חֹל כִּי אִם מַלְבּוּשֵׁי שַׁבָּת, וְגַם זֶה כְּדֶגֶמַת הֲכָנַת הַנְּשָׁמָה הַפּוֹשֶׁטֶת מֵעָלֶיהָ אֶת מַלְבּוּשׁ הַגּוּף הַגַּשְׁמִי, וְלוֹבֶשֶׁת מַלְבּוּשׁ רוּחָנִי הַנַּעֲשֶׂה מִתַּרְיַ"ג מִצְוֹות כְּפִי עֲמָלָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה.

וּכְמוֹ שֶׁסְּעֻדַּת הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא כּוֹלֶלֶת יַיִן הַמְּשֻׁמָּר וְשׁוֹר הַבַּר וְלִוְיָתָן, כָּךְ גַּם אָנוּ מְקַדְּשִׁים עַל הַיַּיִן וּמִתְעַנְּגִים בַּאֲכִילַת בָּשָׂר וְדָגִים, וְכֵן נָהֲגוּ לֶאֱכֹל פַּשְׁטִידָ"א שֶׁהוּא בָּשָׂר הַמְכֻסֶּה בְּבָצֵק לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְכֵן מְכַסִּים הַלֶּחֶם מִשְּׁנֶה בְּשַׁבָּת מֵעָלָיו וּמִתַּחְתָּיו, וְהַכֹּל זֵכֶר לַמָּן שֶׁאָכְלוּ הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא.

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לצטט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים



לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל

אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת נינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

· **לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה** ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com